

Příslloví

1/2015

PRŮVODCE STUDIEM BIBLE

Obsah

1. Volání moudrosti
2. Všechny tvé cesty at' jsou pevné
3. Otázka života a smrti
4. Boží moudrost
5. Požehnání spravedlivých
6. Nyní vidíme jako v zrcadle
7. Správný žebříček hodnot
8. Slova moudrosti
9. Slova pravdy
10. Pod maskou
11. Žít vírou
12. Pokora moudrých
13. Ženy a víno

Za materiály ke studiu sobotní školy je zodpovědné oddělení sobotní školy při Generální konferenci Církve adventistů sedmého dne a oddělení sobotní školy při Česko-Slovenské unii. Text materiálů byl při překladu upraven podle pravidel dohodnutých s oddělením sobotní školy při Generální konferenci.

Přísloví

Průvodce studiem Bible

Autor: Jacques B. Doukhan

Šéfredaktor: Clifford R. Goldstein

1. čtvrtletí 2015

Foto: O. Svoboda, churchphoto.de

Grafická úprava a sazba Stanislav Staněk

Vydala Církev adventistů sedmého dne

Vytiskla tiskárna ARTRON, s.r.o., Boskovice

Vydání první, Praha 2014

ISBN 978-80-88026-00-6

ISSN 1804-2678

Úvod

Slova moudrých

Zatímco mnohé biblické knihy obsahují hluboké duchovní a teologické pravdy, v knize Přísloví nacházíme především praktické rady pro každodenní život.

Přísloví jsou stručná, vyvážená, poetická, zajímavá a často vtipná. Jsou to univerzální výroky, snadno zapamatovatelné, jdou přímo k věci – často efektivněji než výmluvné projevy a důsledné argumentace.

„Jdi k mravenci, lenochu, dívej se, jak žije, ať zmoudříš“ (Př 6,6). „Lépe je bydlet v zemi pusté než se ženou svárlivou a zlostnou“ (Př 21,19). „Hladoví-li ten, kdo tě nenávidí, nasyť jej chlebem, žízni-li, napoj ho vodou, tím shrneš řeřavé uhlí na jeho hlavu a Hospodin ti odplatí“ (Př 25,21.22). Tato přísloví všichni známe. Je velmi snadné si je zapamatovat.

Knihy Přísloví je sbírkou moudrosti, jež byla nashromážděna v průběhu mnoha generací. Odkazuje na autory jako krále Šalomouna (Př 1,1; 10,1), nejmenované „mudrce“ ze starověkého Blízkého východu (Př 22,17; 24,23) a dále také na neizraelského Agúra (Př 30,1). Kniha dokonce zmiňuje i přínos krále Chizkijáše (Př 25,1). V některých případech také odkazuje na starověké texty Blízkého východu, především ze starověkého Egypta.

Přesto však je kniha Přísloví Božím slovem, protože její autoři ji napsali pod vlivem Boží inspirace. Ačkoli je Bůh v textech jen zřídka výslovně zmíněn, je vždy přítomen. Objevuje se všude – v tom, co jíme, pijeme, jak pracujeme, při nakupování, prodávání, v našich mezilidských vztazích – všude tam je přítomen Bůh. Bůh v knize Přísloví není jen Bohem náboženského člověka, kněze nebo věřícího. Zbožnost je v ní oblečená do pracovního oděvu.

Knihy Přísloví však mluví také o tom, co znamená bát se Boha (Př 1,7; 31,30) – a to nejen v církvi, ale i v našem každodenním životě. To, jak žijeme, většinou hovoří hlasitěji než to, jak kážeme či jak se modlíme (Př 28,9; 15,8).

„Moudrost“ Přísloví lze nalézt, když budete Pána poznávat „na všech svých cestách“ (Př 3,6) – to znamená, že moudrost znamená žít ve víře a v poslušnosti. Kniha Přísloví také vysvětluje, co znamená být člověkem, který stojí před Bohem Stvořitelem.

Z knihy Přísloví se budeme učit, jak být moudrým konkrétně, v praxi. Kniha Přísloví ale odpovídá i na takové otázky, jako například: Co a jak bych měl učit své děti? Jak mohu být šťastný a úspěšný? Proč mám problémy s penězi? Jak mohu získat podporu v mé práci? Jak mohu odolat sexuálnímu pokušení? Jak se mám vypořádat se svým hněvem nebo jazykem?

Moudrost není nutně intelektuální schopnost. Naopak. Ten, kdo si je velmi jistý svou inteligencí, je v největším ohrožení, že bude za blázna, protože i ten nejchytřejší člověk ví jen velmi málo. Ten, kdo se považuje za moudrého, totiž nepotřebuje hledat více poznání. Předpokladem moudrosti je však pokora, otázky a hledání.

Knihy Přísloví je hluboká a bohatá. Zabývá se mnoha tématy. Vzhledem k omezenému prostoru těchto lekcí jsme museli vybrat témata, kterým se budeme věnovat. Nemůžeme pokrýt všechno, ale vše, co budeme studovat, stojí za to, abychom se tím spolu zabývali.

Jacques B. Doukhan je profesorem hebrejštiny a starozákonní exegeze a ředitelem Ústavu židovsko-křesťanských studií na adventistickém Teologickém semináři Andrewsovy univerzity.

Volání moudrosti

Texty na tento týden

Př 1,7.8.33; 2,1-9; 3,7.13-15.18.19; 9,10

Základní verš

„Počátek poznání je bázeň před Hospodinem, moudrostí a kázní pohrdají pošetilci.“ (Př 1,7)

Nesprávná rozhodnutí jsou už od zahrady Eden kořenem lidské tragédie. „Člověk ztratil vše, protože se rozhodl naslouchat raději svůdci než tomu, který je Pravda a který jediný dává poznání. Smícháním zla a dobra byla mysl člověka zmatena.“ (ED 25; VYCH 16)

Kniha Přísloví se nám snaží pomoci, abychom mohli dělat správná rozhodnutí, volit Boží cestu, a ne cestu zlého. Otec nebo matka, kteří mluví se svým synem, jej varují nejen před špatnými rozhodnutími, ale povzbuzují jej, aby dělal ta správná. Je to velmi důležité, protože rozhodnutí, která učiníme, jsou do slova záležitostí života a smrti.

První tři kapitoly knihy Přísloví jsou ilustrací tohoto způsobu vzdělávání. Poté, co autor vysvětlil záměr knihy („poznat moudrost“ – Př 1,2) a určil hlavní téma („počátek poznání je bázeň před Hospodinem“ – Př 1,7; Př 9,10), nás opakovaně varuje před nasloucháním nemoudrým radám a naléhá na nás, abychom reagovali na volání nebeské moudrosti.

Počátek moudrosti

Počátek poznání je bázeň před Hospodinem, moudrostí a kázní pohrdají pošetilci. (Př 1,7)
Začátek moudrosti je bázeň před Hospodinem a poznat Svatého je rozumnost. (Př 9,10)

Osobní studium

První věta v oddílu Př 1,1–6: „Příslaví Šalomouna, syna Davidova“ vytváří propojení s textem v 1Kr 3,5–14. V První knize Královské (stejně jako v knize Příslaví) je Šalomoun představen jako ten, který hledá moudrost u Boha. Kromě toho, jak oba texty odkazují na Šalomouna jako na „syna Davidova“, tak jsou v nich použity stejné formulace: „rozumět“, „moudrost“, „soud“. Tyto paralely nejenže potvrzují Šalomouna jako jednoho z autorů této knihy, ale také ukazují, že Příslaví se zabývá lidským hledáním moudrosti u Boha.

Přečtěte si Příslaví 1,7 a 9,10. Co je to poznání a moudrost? Co znamená „bázeň před Hospodinem“? Jaký je mezi těmito pojmy vztah?

„Moudrost“ a „poznání“ jsou zde definovány jako náboženská zkušenost. Souvisejí s bázni před Hospodinem. Tento důležitý koncept židovského náboženství je klíčem ke knize Příslaví. Nejenže se vyskytuje opakovaně, ale také formuje celou knihu.

Bázeň před Hospodinem nemá nic do činění s pověřčivým a dětinským strachem z Božího trestu. Místo toho by měla být chápána jako vědomé vnímání Boží osobní přítomnosti ve všech časech a místech. Bázeň před Hospodinem charakterizuje reakci lidí na Boží zjevení na Sinaji (Ex 19,16; 20,20), kde lid vyjadřuje svůj závazek být věrný a milovat Boha jako odpověď na smlouvu, kterou s nimi uzavřel (Dt 10,12).

Stručně řečeno, bát se Boha znamená být Bohu věrný a milovat ho. Slovo „začátek moudrosti je bázeň před Hospodinem“ znamená, že moudrost vychází z této bázně či úcty. Hebrejské slovo pro „začátek“ (rešít) ukazuje na první slovo, kterým začíná příběh stvoření (Gn 1,1). První lekce moudrosti se pak zabývá tím, že Bůh je náš Stvořitel, ten, který nám dává život a dech a je vždy a všude přítomen. Je to Bůh lásky, spravedlnosti a vykoupění (J 3,16; Ž 89,14; Žd 9,12).

Aplikace

Máme Boha milovat a také před ním mít bázeň. Jak se tento stav projevuje konkrétně ve tvé osobní zkušenosti s Pánem?

Pravé vzdělávání

Můj synu, slyš naučení svého otce, nezavrhuj poučení své matky. (Př 1,8; ČSP)

Osobní studium

Přečtete si text v Př 1,8–19. Jaké dva kontrastní způsoby „vzdělávání“ jsou v těchto verších představeny? Co je hlavní myšlenkou nejen pro rodiče, ale pro každého, kdo se bojí Hospodina?

Vzdělávání je v první řadě záležitostí rodiny. Rodiče vychovávají, vzdělávají a vedou své děti. V Př 1,8 je vzdělávání definováno jako „naučení a poučení“. Slovo poučení souvisí v hebrejštině se slovem „zákon“. Hebrejské slovo pro zákon, Tóru, znamená „směr“. Rodiče tedy mají vést své děti správným směrem. Jako protiklad je představen druhý typ „vzdělávání“. Není jasně označen, není pojmenován. Hovoří se o něm jako o hlasu hříšníků, který vede špatným směrem (Př 1,10–19).

Slova „můj synu“ není možné vnímat jako určená výhradně pro muže. Opakují se v knize Přísloví mnohokrát s důrazem na rodičovské instrukce. Rodič – „otec“ a „matka“ – je vždy zřetelně označen v jednotlivém čísle a osobně se projevuje. Druhá strana je anonymní, označovaná v množném čísle jako „hříšníci“.

„Ve své moudrosti Pán rozhodl, aby rodina byla tím nejdůležitějším místem pro vzdělávání. Výchova dětí má začínat doma. Zde je jejich první škola. Rodiče jako instruktoři mají děti vyučovat lekci, které je budou provázet po zbytek života. Výchovný vliv domova je rozhodujícím pro dobro nebo zlo. Pokud není dítě doma správně vedeno, bude je učít satan a zvolí k tomu prostředky, které on bude chtít.“ (AH 182)

Výchova v rodině se projevuje výsledky. Jedná se o vlastnosti charakteru, které jsou jako ozdoby člověka. Otcovo kárání a matčino poučování budou jako „působný věnec na hlavě a náhrdelník na hrdle“ (Př 1,9). V prostředí kultury Blízkého východu rodiče předávali jako hodnotné dědictví svým dětem drahé náhrdelníky a náramky. Vzdělání je však důležitější než materiální bohatství. Čas strávený s našimi dětmi bude mít pro ně mnohem větší hodnotu než čas strávený v práci. Také odkaz na hlavu a krk, které jsou tváří jednotlivce, naznačuje, že vzdělání bude formovat osobnost člověka. V souvislosti s cestou bláznů a hříšníků jsou uvedeny jen nohy (Př 1,15), což může naznačovat, že svéhlavý syn ztratil svou identitu.

Aplikace

Jak se můžeme naučit odolat pokušením, která do našeho života přináší kultura, společnost, přátelé či dokonce i rodina?

Volání moudrosti

Ale kdo mě poslouchá, v bezpečí bude bydlet a žít klidně, beze strachu z něčeho zlého. (Př 1,33)

Osobní studium

Jak je moudrost představena v Př 1,20.21?

Zatímco hříšníci „číhají“ a „tajně vyčkávají“ (Př 1,11.18), moudrost „pronikavě volá na ulici“ (Př 1,20), „volá na nároží plném hluku“ (Př 1,21) a „pronáší své výroky“ (Př 1,21). Moudrost je v tomto případě personifikována a je nabízena mužům a ženám na ulici. Je určena pro každého, pro skutečný, každodenní život. Uprostřed hluku a hořkosti zklamání z mnoha produktů nabízených prodejci musí být volání moudrosti hlasité, jinak by mezi tolika jinými hlasy nebylo slyšet.

Co je podle Přísloví 1,22–32 výsledkem odmítnutí moudrosti?

Důvod, proč lidé odmítají moudrost, nemá nic společného s moudrostí samotnou, ale souvisí s charakterem těch, kteří ji odmítají. Ti jsou popsáni jako arogantní a pohrdaví (Př 1,25.30), chovají se, jako by oni věděli vše nejlépe. Prohlašují, že moudrost je pro naivní a jednoduché. A přesto právě ti, kteří odmítají moudrost, jsou prostoduší a naivní – jsou to hlupáci, kteří „nenávidí poznání“ (Př 1,22.29).

Ti, kteří odmítají moudrost, budou sklízet ovoce svého odmítnutí. Poté, co odmítli bázeň před Hospodinem, budou se muset spokojit sami se sebou: „Budou jíst plody své cesty“ (Př 1,31). Když odmítáme moudrost shůry, často končíme u představ a lží, které jsme si sami vytvořili nebo je pro nás vymysleli druzí. Takto dochází k nahrazování Boha modlami. Je ironií, že ti, kteří pohrdají náboženstvím, často zesměšňují věřící a považují je za jednoduché a naivní. Mnohdy jsou však pověřiví svým vlastním způsobem a nejvíce hodnotné jsou pro ně prchavé a zbytečné věci, které nemohou uspokojit nezákladnější potřeby srdce.

Aplikace

Jakou nacházíš naději a zaslíbení v Př 1,33? Jak se tento slib projevuje ve tvé duchovní zkušenosti?

Přínos moudrosti

¹Můj synu, jestliže přijmeš mé řeči a uchováš u sebe mé příkazy, ²učíš své ucho vnímavé pro moudrost a nakloníš své srdce k rozumnosti, ³jestliže zavoláš na porozumění a pozvedneš svůj hlas k rozumnosti, ⁴jestliže ji budeš hledat jako stříbro, pátrat po ní jako po skrytých pokladech, ⁵tehdy porozumíš bázni před Hospodinem a získáš poznání Boha. ⁶Vždyť moudrost dává Hospodin a z jeho úst pochází poznání a rozumnost. ⁷Uchovává úspěch pro přímé, je štítem pro ty, kdo žijí bezúhonně, ⁸střeží stezky práva a chrání cestu svých věrných. ⁹Tehdy porozumíš spravedlnosti, právu a přímosti, každé dobré stezce. (Př 2,1–9; ČSP)

Osobní studium

Co prakticky znamená podle Př 2,1–5 „bázeň před Hospodinem“?

V textu se třikrát objevuje slovo „jestliže“. Představuje tři kroky, které jsou důležité pro pochopení a posun při vzdělávání. První „jestliže“ představuje pasivní fázi naslouchání. Znamená to, že máme být vnímaví a pozorní ke slovům moudrosti (Př 2,1.2). Druhé „jestliže“ představuje aktivní odezvu. Je třeba žádat o moudrost (Př 2,3). Třetí „jestliže“ představuje aktivní zapojení do hledání a touhu po moudrosti. Moudrost je nutné hledat jako „skrytý poklad“ (Př 2,4).

Jak je možné podle Př 2,6–9 pochopit spravedlnost? Jakou roli při získávání moudrosti hraje Bůh?

Slova „Hospodin dává“ v 6. verši následují po větě „získáš poznání Boha“ ve verši 5. Moudrost, stejně jako spasení, je darem od Boha. Podobně jako první odstavec popisuje jednání člověka, tento odstavec představuje Boží dílo: On dává moudrost, On je štítem pro bezúhonné, On střeží a chrání cestu věrných.

Co podle Př 2,10–22 nastane, když moudrost konečně najde domov v srdci?

Věta „moudrost vstoupí do tvého srdce“ znamená poslední fázi přeměny. Nejenže se budeme radovat z poznání Boha, ale naše duše bude potěšena (Př 2,10). Budeme chráněni před cestou zla (Př 2,12) a před sváděním zla (Př 2,16). Budeme také chodit po stezce spravedlnosti (Př 2,20).

Jaký je podle Př 2,13.17 první krok na cestě do temnoty?

Ti, kdo se ocitnou na špatné cestě, musí nejprve opustit správnou cestu. Zkaženost je v textu představena především jako nedostatek věrnosti. Hřích začíná nenápadně a nevinně, ale netrvá dlouho a hříšník nejenže jedná svévolně, ale také ho to baví.

Applikace

Baví tě některé činnosti, o nichž víš, že nejsou dobré? Co s tím můžeš udělat? Přemýšlej nad tím, zda neděláš některé věci, které jsou zlé – a ty je přesto za špatné nepovažuješ. Co ti může pomoci je rozoznat?

Blaze člověku, jenž našel moudrost

Nebud' moudrý ve svých očích, boj se Hospodina a odvrát se od zlého. (Př 3,7; ČSP)

¹³Blaze člověku, jenž našel moudrost, člověku, jenž došel rozumnosti. ¹⁴Nabýt jí je lepší nežli nabýt stříbra, její výnos je nad ryzí zlato. ¹⁵Je drahocennější než perly, nevyrovnej se jí žádné tvé skvosty. ...¹⁸Stromem života je těm, kdo se jí chopí, blaze těm, kdo se jí drží. ¹⁹Hospodin moudrostí založil zemi... (Př 3,13–15.18.19)

Osobní studium

Do jaké pasti se podle Př 3,7 mohou chytit ti, kdo jsou moudří ve svých vlastních očích?

Stát se moudrým ve vlastních očích vede k iluzi, že člověk nepotřebuje Boha k tomu, aby byl moudrým. To je bezvýhodná situace. „Hlupák má víc naděje než on“ (Př 26,12). Znovu je zde moudrost popisována jako náboženský závazek. Být moudrým znamená dodržovat Boží přikázání (Př 3,1), odrážet „milosrdenství a pravdu“ (Př 3,3) a „důvěřovat Hospodinu“ (Př 3,5). Moudrost je velmi blízkým vztahem s Bohem. Je zajímavé, že je mnohokrát poukázáno na srdce (Př 3,1.3.5), které je představeno jako místo naší osobní odpovědi na Boží působení. (Srdce bylo zmíněno již v Př 2,10 jako místo, kudy by měla moudrost vstoupit.)

Jaká odměna přichází podle Př 3,13–18 s darem moudrosti?

Moudrost je spojena s životem a se zdravím (Př 3,2.8.16.18.22). Jedním z nejvíce působivých obrazů je „strom života“ (Př 3,18) – zaslíbení, které se opakuje v knize Přísloví několikrát (Př 11,30; 13,12; 15,4). Toto přirovnání odkazuje na rajskou zahradu. Tento slib však neznamena, že získání moudrosti zajistí věčný život. Naopak ukazuje na to, že za určitých podmínek můžeme prožívat tak kvalitní život s Bohem, jaký prožívali naši první rodiče v zahradě Eden. Když žijeme s Bohem, začneme tušit a trochu lépe chápat, jak vypadal vztah Adama a Evy s Bohem v Edenu. A co je ještě důležitější, naučíme se doufat v zaslíbení obnovy tohoto ztraceného království (Da 7,18).

Proč je podle Př 3,19.20 moudrost tak nezbytná?

Jak již bylo zmíněno, v Př 3,18 je moudrost spojena se stromem života. V dalších verších je dále rozváděna souvislost s příběhem stvoření: „Hospodin moudrostí založil zemi, nebesa upevnil rozumností, propastné tůně se jeho věděním rozpoltily a mraky vydaly krůpěje rosy“ (Př 3,19.20). Moudrost není nějakou triviální záležitostí. Rozsah moudrosti je kosmický, přesahuje hranice naší pozemské existence. Moudrost má souvislost s věčným životem. Tento náhled je rovněž součástí slibu, který je obsažen v závěru 3. kapitoly: „Moudří zdědí slávu“ (Př 3,35; ČSP).

Aplikace

V dnešní době má ve společnosti stále větší prostor egoizmus a názor, že člověk je mírou všech věcí. V Př 3,7 je však zaznamenáno: „Nebud' moudrý ve svých očích, boj se Hospodina a odvrát se od zlého.“ Jak se ti daří v životě tuto radu praktikovat?

Podněty k zamyšlení

„Je velmi důležité, aby mladí lidé pochopili, co znamená biblické prohlášení, že u Boha je ‚pramen žití‘ (Ž 36,10). On je nejen původcem života, ale i samotným životem. Jeho život přijímáme ve slunečním svitu, v čistém vzduchu nebo v jídle, které nám dodává sílu. Za každou vteřinu svého života vdčíme jemu. Všechny jeho dary, nejsou-li znetvořeny hříchem, nám přinášejí život, zdraví a radost.“ (ED 197.198; VYCH 117)

„Mnozí mají za to, že úcta k Bohu škodí zdraví a veselému štěstí v sociálních vztazích. Ale ti, kdo chodí po cestě moudrosti a svatosti, zjišťují, že ‚zbožnost prospívá všem věcem a je příslibem života zde nyní i toho, co má přijít.‘ Prožívají spokojenost z reálných potěšení života.“ (3BC 1156)

K tématu si přečtete kapitolu Skrytý poklad z knihy Perly moudrosti a kapitolu Studium fyziologie z knihy Výchova.

Otázky k rozhovoru

- 1. Jaký je rozdíl mezi moudrostí a vědomostmi? Je možné, aby toho někdo hodně věděl, a přesto nebyl moudrý? Koneckonců, kdo by neznal někoho osobně nebo alespoň nevěděl o lidech, kteří jsou velmi dobře informovaní, ale zdá se, že moudrost postrádají.*
- 2. Zamyslete se nad pojmem „bázeň Hospodinova“. Pokud „láska nezná strach“ (1J 4,18), jak se můžeme bát Hospodina a zároveň jej milovat? Jak můžeme dojít k vyrovnanosti a sladit napětí mezi spravedlností a láskou v „bázni Hospodinově“?*
- 3. Proč je tak nebezpečný stav, kdy je člověk moudrý „ve vlastních očích“ – zvláště když vezmeme v úvahu, jak zkorumpované je lidské srdce a jak je pro nás snadné omlouvat si jakékoli naše chování? Vzpomeňme v této souvislosti ty, kteří byli schopni racionalizovat ty nejhorší způsoby chování. Jak si můžeme být jisti, že neděláme to samé?*

Všechny tvé cesty ať jsou pevné

Texty na tento týden

Př 4,1–6; 5,1–4; 6,1–19

Základní verš

„Sleduj stopy svých nohou, všechny tvé cesty ať jsou pevné. Napravo ani nalevo se neuchyľuj, odvrát od zlého svou nohu.“ (Př 4,26.27)

Je vědecky dokázáno, že náš sluch ovlivňuje naši chůzi a dokonce naše rovnováha je ovlivněna tím, jak slyšíme. Stejně tak i rady a poučení – tedy to, co slyšíme – velmi výrazně ovlivňují to, jak žijeme. V Přísloví 4,7 je napsáno: „Snaž se získat moudrost.“

Bez ohledu na to, jak dobré jsou rady nebo poučení, student jim musí naslouchat. Jeden dávný egyptský učitel napsal, že „uši chlapce jsou na jeho zádech, slyší, když je trestán“. (V egyptském umění jsou studenti často zobrazováni s velikýma ušima na zádech.)

Nestačí jen vědět, co je dobré a co špatné, potřebujeme znát, jak si vybrat to správné. Moudrost je možné obdržet, když budeme naslouchat správným radám. Ještě důležitější však je, abychom se jimi řídili. Jen tak neskončíme na špatné cestě.

Slyšte!

¹Synové, slyšte otcovské kárání, pozornost věnujte poznávání rozumnosti. ²Vždyť jsem vám předal výborné znalosti, moje učení neopouštějte: ³Když jsem byl jako syn u svého otce, útlý jedináček při své matce, ⁴on mě vyučoval, říkával mi: „Drž se celým srdcem mých slov, dbej na mé příkazy a budeš živ. ⁵Získej moudrost, získej rozumnost. Na výroky mých úst nezapomeň, neodchyl se od nich. ⁶Neopouštěj ji, bude tě střežit. Miluj ji, bude tě chránit.“ (Př 4,1–6)

Osobní studium

Jaké praktické rady se nalézají ve 4. kapitole knihy Přísloví? Jak je můžeme aplikovat do našich vlastních životů, když se snažíme žít věrně ve vztahu s Bohem?

„Slyšení“ je prvním krokem ve vzdělávání. V hebrejském myšlení se sídlo moudrosti a inteligence nenachází v mozku, ale v uších. To znamená, že ještě předtím, než se snažíme něco pochopit nebo vyřešit nějaký problém, musíme nejprve být schopni slyšet. Musíme naslouchat. Když Šalomoun žádá o moudrost, konkrétně prosí o „slyšící srdce“ (1Kr 3,9; ČSP).

První krok k moudrosti je „naslouchat“. To naznačuje, že moudrost přichází z vnějšího zdroje (v tomto případě od rodičů). Moudrost nemůžeme objevit sami. V Bibli nikde nenacházíme koncept moudrosti, kdy by se jedinec stal sám moudrým. Moudrost je především něco, co jsme obdrželi. Moudrost nemůžeme formovat silou našich schopností nebo odhalit prostřednictvím naší vlastní dokonalosti či rozumem. V textu je také několikrát zmíněno zapojení srdce: „Drž se celým srdcem mých slov, dbej na mé příkazy a budeš živ“ (Př 4,4). Srdce, které je středobodem jednotlivce a (v hebrejském myšlení) sídlem emocí, se na hledání moudrosti podílí.

Jaké propojení je možné najít mezi texty v Mt 13,44 a Jr 29,13 a hledáním moudrosti, jak je popsáno ve 4. kapitole knihy Přísloví?

Aplikace

Emoce hrají v našich životech velmi důležitou roli. Proto je nemůžeme a nemáme ignorovat ani v našem vztahu k Bohu. Jak se můžeš naučit dát svým emocím to správné místo a hodnotu ve svém duchovním životě? Už tě někdy emoce zavedly na správnou cestu (anebo špatnou)? Co ses těmito zkušenostmi naučil?

Chraňme svoji rodinu

¹Můj synu, věnuj pozornost mé moudrosti, nakloň své ucho k mé rozumnosti, ²dbej na obezřetné rady, poznání ať zachovávají tvé rty. ³Ze rtů cizí ženy sice kape med a její jazyk je hladší než olej, ⁴nakonec je však hořká jako pelyněk, ostrá jak dvojsečný meč. (Př 5,1–4)

Osobní studium

Jakmile se rozhodneme chodit po cestě moudrosti, potřebujeme být stále velmi opatrní, protože se na této cestě setkáme s mnoha překážkami (1Pt 5,8). Jedno z největších nebezpečí souvisí s našimi rodinami – s touto nejcennější, nejcitlivější a velmi intimní oblastí života.

Před jakým nebezpečím se podle 5. kapitoly knihy Přísloví musíme chránit?

První nebezpečí začíná u nás samotných, nachází se v našich vlastních slovech. Měli bychom si dát pozor na naše jazyky. To, co říkáme, by nikdy neměly být nevhodné nebo překroucené informace. Naše slova by měla být v souladu s našimi vědomostmi a měla by odrážet naše duchovní názory.

Druhé nebezpečí se týká jiné ženy nebo jiného muže (i když text odkazuje na nebezpečí přicházející od „cizí ženy“, označení by mělo být chápáno obecně – pokušení může přijít buď od muže, nebo od ženy), který zasahuje do rodiny. Někdo takový může svést partnera k porušení manželského slibu. Určitě každý viděl nebo i zažil, jak ničivý je tento hřích.

Nejlepším způsobem, jak můžeme odolat takovým pokušením, které často začínají lákavými slovy, je naslouchat slovům moudrosti. Když bereme vážně a dodržujeme tyto inspirované rady, s větší pravděpodobností se dokážeme soustředit na to podstatné, a tak jsme chráněni před cizoložstvím nebo jakýmkoli jiným pokušením, které nám přijde do cesty. Biblický text však tuto radu dále rozvádí – nejenže se tedy máme vyvarovat cizoložství, ale máme se vyhýbat i místům, kde se „pokušení“ vyskytuje (Př 5,8,10).

Avšak nejlepší možnou ochranou proti pokušení zamilovat se do jiné ženy či muže je tato rada: miluj svého vlastního manžela nebo manželku, „raduj se z ženy svého mládí“ (Př 5,18). Autor knihy Kazatel souzní s touto radou: „Užívej života se ženou, kterou sis zamiloval, po všechny dny svého pomíjivého života“ (Kaz 9,9). Budme vděční za to, co máme, a nebudeme hledat jinde.

Aplikace

Přečti si zaslíbení zaznamenané v 1K 10,13. Jaké konkrétní a praktické kroky budeš možná muset udělat, aby ses uchránil před vášněmi, které mohou ohrozit tvůj život?

Chraňme svá přátelství

¹Můj synu, jestliže ses zaručil za svého druha nebo se zavázal rukoudáním za cizáka ²a zapletl se výroky svých úst, a výroky svých úst se chytil, ³udělej, můj synu, toto: Hleď se vyprostit. Dostal ses do rukou svého druha. Jdi, vrhni se do bláta a naléhej na svého druha. ⁴Nedopřej svým očím spánku, ani zdřímnout nedávej svým víčkům. ⁵Jak gazela vytrhni se z rukou, jako ptáče z rukou čihařových. (Př 6,1–5)

Osobní studium

Jednou kdosi řekl: „Pane chraň mne před mými přáteli, před svými nepřáteli se ochráním sám.“ Kniha Přísloví se zabývá křehkostí přátelství. Radí nám, jak budovat přátelství a také jak se chránit před problémy. Hebrejské slovo pro „přítele“ znamená také „soused“, někdo, kdo je nám blízký, kdo už je naším přítelem anebo kdo by se jím mohl stát. Biblická moudrost si cení mezilidských vztahů a volá po přemýšlení a vzájemné úctě v těchto vztazích.

Jakým problémem se v Př 6,1–5 Šalomoun zabývá? Jaké je jeho řešení? Jaký nejdůležitější duchovní princip v této biblické pasáži můžeme najít?

Zatímco Tóra nabádá lidi k pomoci chudým a k půjčování peněz beze změn úroků (Ex 22,25), moudrost nás varuje před nerozvážným finančním jistěním přítele, který je v dlužích. Povinnost půjčování peněz, lásky k bližnímu a dobročinnosti nevyklučuje spravedlnost (Ex 23,2.3). A tak přestože máme být štedří, kdykoli k tomu máme příležitost, měli bychom být zároveň tak moudří, aby se naše štedrost neobrátila v problémy (Př 22,27).

Z toho vyplývají moudré rady, které nám kniha Přísloví přináší. První se týká našich slov, naší řeči. Je nezbytné dobře vyhodnotit situaci a ujistit se, že našemu příteli si můžeme dovolit pomoci. Pokud ano, pak promluvíme a dávejme sliby. Ve skutečnosti vřelost našeho vztahu anebo chvíle emocí mohou způsobit ukvapenost našeho závazku – a pak toho můžeme velice litovat.

Bez ohledu na to, jak dobré máme úmysly, je nezbytné dobře si vše promyslet, dříve než začneme něco dělat a zavážeme se ke slibům, které nejsme schopni dodržet.

Aplikace

Jak můžeme nalézt rovnováhu mezi naší touhou nést břemena jedni druhých (Ga 6,2) a slovy, která jsou nám řečena v 5. kapitole knihy Přísloví?

Chraňme svou práci

⁶Jdi k mravenci, lenochu, dívej se, jak žije, ať zmoudříš. ⁷Ač nemá žádného vůdce, dozorce či vládce, ⁸opatřuje si v létě pokrm, o žních sklízí svou potravu. ⁹Jak dlouho, lenochu, budeš ležet? Kdy se probudíš ze svého spánku? ¹⁰Trochu si pospíš, trochu zdřímeš, trochu složíš ruce v klín a poležíš si ¹¹a tvá chudoba přijde jak pobuda a tvá nouze jako ozbrojenec. (Př 6,6–11)

Osobní studium

Co se můžeme podle Př 6,6–8 naučit od mravence?

Mravenci nejenže pilně pracují (dokonce pilněji než lidé – pokud porovnáme břemena, která jsou schopni unést, s poměrem k jejich tělesné hmotnosti), ale mravenci pracují nezávisle a nepotřebují nad sebou žádný dohled. Hlavním účelem jejich práce je budoucnost. Oni „předvídají“ horší časy (zimu) a připravují se na ně. A tak nás učí moudrosti týkající se přípravy na budoucnost, když něco plánujeme anebo se do něčeho zapojujeme. „Touto otázkou by se měl zabývat každý rodič, učitel i student – a vlastně každý člověk. Žádný podnikatelský záměr ani životní plán není dobrý a úplný, pokud počítá jen s několika málo lety tohoto života a neudělá žádná opatření pro nekončící budoucnost.“ (ED 145; VYCH 86)

A co je v Př 6,9–11 řečeno o lenochovi?

„Jdi k mravenci, lenochu, dívej se, jak žije, ať zmoudříš“ (Př 6,6). Zatímco mravenci pracují, lenoši spí. Zatímco mravenci pilně sklízí, lenoši mají složené ruce v klín, což je symbolem lhostejnosti a netečnosti. Mravenci překonávají sami sebe, když táhnou břemena těžší, než váží oni samotní, a připravují se tak na budoucnost. Lenoši žijí přítomností a zabývají se jen sami sebou.

Aplikace

Přestože je v tomto textu odsouzena netečnost a lenost, musíme také pamatovat na to, že život je víc než jen práce a vydělávání peněz. Jak nám může sobota, v kontextu pracovního týdne, pomáhat najít tu správnou vyrovnanost?

Chraňme sami sebe

¹²Ničemný člověk, muž propadlý ničemností, má plná ústa falše, ¹³mrká očima, nohama cosi naznačuje, svými prsty ukazuje. ¹⁴V srdci má proradnost, osnuje zlo v každém čase, vyvolává sváry. ¹⁵Proto náhlá pohroma ho stihne, bude nenadále rozdrčen a nezhojí ho nikdo. ¹⁶Těchto šest věcí Hospodin nenávidí a sedmá je mu ohavností: ¹⁷přezíravé oči, zrádný jazyk, ruce, které prolévají nevinou krev, ¹⁸srdce osnující ničemné plány, nohy rychle spěchající za zlem, ¹⁹křivý svědek, který šíří lži, a ten, kdo vyvolává mezi bratry sváry. (Př 6,12–19)

Osobní studium

Poté, co jsme byli varováni před nebezpečími, která ohrožují tři důležité životní oblasti – naše rodiny, mezilidské vztahy a naši práci – biblický text nám ukazuje obraz ničemného člověka. Jedná se o satiru plnou ironie a ostré psychologické všímavosti. Dvě básně (Př 6,12–15 a 16–19) mají stejný poetický rytmus, v obou nalézáme sedm podobných motivů. Nitro ničemníka je zde popsáno jako myšlenky srdce, které se však navenek projevuje jeho činy.

Jaké důležité ponaučení nalézáme v textech v Př 6,14.18 a Mt 15,19?

„Pokud se naší zálibou stanou marné představy a dovolíme naší mysli zabývat se nečistými myšlenkami, jsme před Bohem vinni stejně, jako by nás naše myšlenky dovedly až k činům.“ (AH 334)

Jaká varování jsou nám představena v Př 6,12–19?

Představený obraz je velikou ironií. Chodící ničemník následuje po líčení lenocha. Oba přístupy se zdají být odlišnými, ale přinášejí stejné ponaučení. Oba dva se zabývají sami sebou. Nezajímají se o rady z vnějšku. Oba se řídí jen podle své vlastní moudrosti a svými vlastními názory. Lenoš prospívají a nepoužívají ani své uši, ani své nohy. Ničemníci sice používají své nohy a svá ústa, ale ne své uši. Výsledek je stejný – oba směřují do záhuby.

A co víc, zlo a ničemnost má dva důsledky – neublíží jen okolí, ale ničí také samotného hříšníka. Lháři nakonec uvěří vlastním lžím. Je také důležité všimnout si, že konečný důsledek ničemnosti jsou neshoda a konflikt, které ovlivňují celou společnost. Ve skutečnosti důsledky hříchu jsou téměř vždy spojeny s okolím hříšníka. Ovlivňují všechny okolo – většinou ke zlému.

Aplikace

Jak tvůj život ovlivnily hříchy jiných lidí? Jaké ponaučení si z toho můžeš vzít? Jak musí být člověk opatrný, aby jeho činy nezraňovaly ostatní?

Podněty k zamyšlení

„Opravdový student Bible by k ní měl přistupovat s ochotou učit se. Nemůžeme ji číst proto, abychom v ní našli důkazy pro podporu svých názorů, ale proto, abychom věděli, co říká Bůh... Jednou z hlavních příčin duševní a morální slabosti bývá neschopnost soustředit se na hodnotné cíle... S obrovským přílivem různých knih a časopisů si staří i mladí vytvářejí návyk číst rychle a povrchně. Mysl pak ztrácí schopnost soustředit se a intenzivně uvažovat.“ (ED 189; VYCH 112)

„Příbytky, které si mravenci pro sebe budují, ukazují jejich schopnosti a vytrvalost. Po jednom zrnku, odevzdaně a vytrvale, dosáhnou úžasných věcí. Šalomoun poukazuje na práci mravenců a srovnává ji s těmi, kdo plýtvají svým časem nečinnostmi nebo činnostmi, které kazí duši i tělo. Mravenec se připravuje na další roční období, avšak mnozí z těch, kteří jsou obdarováni rozumovými schopnostmi, se nechystají na budoucí nesmrtelný život.“ (CT 190)

K tématu si můžete přečíst kapitolu Ve styku s druhými z knihy Život naplněný pokojem a kapitolu Další názorná naučení z knihy Výchova.

Otázky k rozhovoru

- 1. Přemýšlejte společně nad tím, jak můžeme pomáhat druhým i za cenu vlastního nepohodlí a oběti. Dejte do souvislosti téma této lekce s veršem: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele.“**
- 2. Jaká další životní ponaučení si můžeme vzít ze světa přírody? Proč u toho musíme být opatrní – zvláště kvůli tomu, že svět je v hříchu?**
- 3. Pročtěte si seznam sedmi ohavností popsanych v Př 6,16–19. Co je důvodem, že jsou tyto činy v Božích očích zlé?**

Otázka života a smrti

Texty na tento týden

Př 6,21.23.24.30.31; 7,2.3.22.23.26.27

Základní verš

„Vždyt příkaz je světlem a vyučování osvětluje, domluvy a kárání jsou cesty k životu.“ (Př 6,23)

Někdy se v životě rozhodujeme podle momentální situace a neseme pak i důsledky. Když si dáme tučné jídlo pozdě večer, budeme pravděpodobně prožívat nepříjemné pocity a špatně spát. Je to sice nepříjemný následek, ale z dlouhodobého hlediska nijak zásadní. V našem životě jsou však i velmi důležitá rozhodnutí, jež se týkají zásadních oblastí v našem životě. V knize Přísloví jsou zmíněny situace, o nichž je mluveno jako o otázce života anebo smrti. Slova, která jsou používána, jsou silná a někdy velmi názorně líčí situaci. I Ježíš používal tato silná slova, když hovořil o věčném životě a smrti (Mt 5,21–30). A vůbec se tomu nelze divit. Koneckonců to, kam směřujeme, naše věčnost (a co by mohlo být důležitější než věčnost), závisí na našich rozhodnutích, která děláme nyní. Vezměme proto vážně tato silná slova i jejich důležitost.

Zákon v našem životě

²⁰Dodržuj, můj synu, otcovy příkazy, a matčiným poučováním neopovrhuj. ²¹Přivaž si je natrvalo k srdci, oviň si je kolem hrdla. (Př 6,20.21)

²Dbej na mé příkazy a budeš živ, střež moje učení jak zřítelnici oka. ³Přivaž si je k prstům, napiš je na tabulku svého srdce. (Př 7,2.3)

Osobní studium

Jak máme rozumět obrazům částí těla, jež jsou použity v textech Př 6,21 a 7,3 a mluví o Božím zákoně?

Jak už bylo zmíněno v předchozí lekci, v Přísloví srdce reprezentuje místo emocí a myšlenek. Když nás autor přísloví vybízí, abychom si přivázali zákon k srdci (Př 6,21), tak tím říká, že bychom měli být se zákonem neustále v blízkém kontaktu. Neměli bychom s ním ztratit kontakt ani na chvíli, protože zákon definuje hřích (Ř 7,7). Dále pisatel přísloví trvá na tom, aby byl zákon zapsán na desky našeho srdce (Př 7,3) – stejně jako bylo Desatero napsáno Bohem na kamenné desky (Ex 24,12).

Když hovoříme o zákonu zapsaném v srdci, myslíme tím, že zákon není jen vnější sbírkou pravidel, která nám jsou dána. Zákon by měl prostupovat naše pohnutky i naše tajné záměry. Měl by být součástí našeho vnitřního, niterného já. Je to jiné vyjádření Pavlova zaslíbení: „Je to Kristus mezi vámi, v něm máte naději na Boží slávu“ (Ko 1,27), které se má stát skutečností v našich životech.

Ovinout si zákon okolo krku znamená, že bychom neustále měli vnímat, že je blízko nás. V dávných dobách si lidé svůj nejcennější majetek uvažovali kolem krku. Krk je místo, kterým prochází vzduch do plic a umožňuje tak dýchání a život – hebrejské slovo „nefeš“ (duše) také znamená „život“ a pochází ze slova, jež označuje „hrdlo“ a „dech“.

Uvázat si zákon okolo prstů znamená, že máme zapojit zákon do konkrétního působení, do naší činnosti. Autor přísloví se zaměřuje na prsty, aby upozornil na to, že se jedná i o ty nejjemnější a nejdůvěrnější činy. Zákon by neměl ovlivňovat jen veliká rozhodnutí, ale i ta malá (L 16,10).

I když byl biblický záměr těchto přirovnání pouze symbolický, je pozoruhodné, že tyto symboly byly doslovně vnímány v židovské, křesťanské i muslimské tradici. Židé si ovinují modlitební řemínky („tfillin“) okolo své hlavy a okolo svých prstů, křesťané nosí symboly kříže na krku a muslimové i křesťané ovinují „růžence“ kolem svých prstů.

Aplikace

Přirovnání a symboly mohou být nápomocné k pochopení důležitých pravd. Proč bychom si však měli dát pozor a nezaměňovat symboly za realitu, kterou nám mají připomínat?

Světlo a život

Vždyť příkaz je světlem a vyučování osvětluje, domluvy a kárání jsou cesty k životu. (Př 6,23)

Osobní studium

Jak je zákon podle Př 6,23 propojen se „světlem“?

V Bibli je slovo Boží nebo zákon často přirovnán ke světlu: „Světlem pro mé nohy je tvé slovo, osvětluje moji stezku“ (Ž 119,105). V hebrejském myšlení existuje propojení mezi myšlenkou „zákonu“ a myšlenkou „světla“. Světlo osvětluje stezku, po které jdeme, stejně tak zákon nám pomáhá udržet směr. V praxi to znamená, že když budeme stát před morálními rozhodnutími, zákon nám pomůže poznat, co je správné – i když by nás někdy rozum nebo naše osobní zkušenosti sváděly k nerespektování zákona.

Jaké příklady lidí, kteří se rozhodli řídit podle Božího zákona bez ohledu na množství důvodů, proč by to neměli dělat, můžeme najít v Bibli? Co se můžeme naučit z jejich poslušnosti? V kterých případech – pokud vůbec nějaký takový existuje – se jejich rozhodnutí zůstat věrným nakonec ukázalo jako špatné, alespoň z lidského pohledu?

V souvislosti s Př 6,23 si pročtěte Př 7,2. Proč je zákon propojen se „životem“?

Už od pádu do hříchu naše naděje na věčný život není založena na zákonu, ale pouze na víře v Ježíše Krista. Přesto však poslušnost zákona a principů, které zákon představuje, hraje dále hlavní roli v životě víry (Mt 19,17; Zj 14,12). Pán řekl Izraeli před mnoha tisíci lety: „Já jsem Hospodin, váš Bůh“ (Lv 18,4). Boží zákon je propojen s naším životem – už jen proto, kým Bůh je. On je zdrojem našeho žití. Tento princip ukazuje na opravdovou spiritualitu: důvěřujeme Bohu a jeho zaslíbením v našem současném životě, ale důvěřujeme mu a jeho slibům i v souvislosti s věčným životem.

Aplikace

Ježíš řekl: „Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života“ (J 8,12). Už jsi zažil skutečnost tohoto nádherného slibu na své cestě s Pánem?

Boj s pokušením

²³Vždyť příkaz je světlem a vyučování osvěcuje, domluvy a kárání jsou cesty k životu: ²⁴Budou tě střežit před špatnou ženou, před úlisným jazykem cizinky. (Př 6,23.24)

Osobní studium

Autor textu v Př 6,23 pod vlivem inspirace Ducha svatého spojuje světlo a život s Božím zákonem. V dalším verši uvádí jasný příklad, jak nám zákon – jako světlo a život – nabízí silnou duchovní ochranu.

Před čím jsme varováni v Př 6,24? Kromě toho, co je na první pohled zřejmé, jaká další jemná varování jsou nám zde dána?

Když věřící člověk čelí pokušení, pak největším z pokušení bývá nalézt náboženský důvod, jak je možné obhájit nepravost. Použití Boha k obhájení špatného chování není jen hroznou formou rouhání – je to obrovský podvod. Pokud si někdo myslí, že je Bůh s ním, a přesto zůstává v hříchu, co mu na to můžeme namítnout? Autor textu v Př 6,24 upozorňuje, že se to může stát i v případě nevěry. Pokud někdo, kdo je nevěrný svému partnerovi, prohlásí: „Bůh mi ukázal, že toto je nová žena (muž), se kterým bych měl(a) žít“, co je takovému člověku možné říci? Co ho může přesvědčit a může být větší autoritou než to, o čem je přesvědčen, že mu Bůh ukázal?

Stojí za povšimnutí, že v Př 6,24 muže nesvádí pouze fyzická přitažlivost ženy. Svádí jej také slovy, pochlebováním láká oběť do své pasti. Často byli mužové a ženy zavedeni do kompromitujících situací důvtipnými a svůdnými slovy, někdy dokonce zabalenými do náboženské konverzace. Autor knihy Přísloví nás chce před takovými podvody varovat.

Zákon je dokonalým protikladem „úlisného jazyka cizinky“. Tato žena či muž, jenž svádí, bude pěkně mluvit – třeba i o svých duchovních potřebách nebo (což je absurdní) o „Boží lásce“ – bude tím ale pouze zakrývat a obhajovat svůj hřích. Pouze příkazy zákona a povinnost poslušnosti nám pomohou odolat svůdným slovům, která mohou znít tak pravdivě a krásně.

Aplikace

Přemýšlej nad tím, jak snadno může být člověk sveden a jak je snadné obhajovat naše špatné činy – dokonce pod záminkou víry. Proč je tedy pouze absolutní odevzdání se Božímu zákonu naší jedinou skutečnou ochranou před naší vlastní myslí a jejími úskoky?

Nepokradeš

³⁰Nepohrdá se zlodějem, že kradl, aby se nasýtil, když měl hlad. ³¹Je-li však přistižen, nahradí to sedmeronásobně, dá všem majetek svého domu. (Př 6,30,31)

Osobní studium

Hned po varování před cizoložstvím (Př 6,24–29) autor knihy Přísloví mluví o jiném hříchu – o krádeži (Př 6,30,31). Souvislost mezi těmito dvěma přikázáními (krádež a cizoložství) v rámci 6. kapitoly knihy Přísloví ukazuje, jak neposlušnost jednoho přikázání může ovlivnit naši poslušnost k ostatním. Postoj kompromisu – tedy výběr jen některých přikázání z Božího zákona – může být ještě nebezpečnější než úplná neposlušnost zákona.

„Nejhorší baštou zla v našem světě není zkažený život nemravného hříšníka a zvrhlíka. Daleko častěji to bývá život, který se nám jeví jako ctnostný, počestný a ušlechtilý, ale vládne v něm jediný hřích, ovládá ho jediná neřest. Pokud člověk nadaný moudrostí a poznáním svévolně přestupuje bytí jediný příkaz Božího zákona, zneužívá své dary a přivádí tak ke hříchu další lidi.“ (ED 150; VYCH 89)

Co nám verše v Př 6,30,31 říkají o tom, co může udělat zoufalý člověk?

Chudoba a naplnění potřeb neospravedlňují krádež. Zloděj je vinen, i kdyby „měl hlad“ (Př 6,30). I když nemáme opovrhovat hladovějícím zlodějem, když kradе, musí sedmkrát nahradit to, co ukradl. Ukazuje se tak, že i zoufalost situace neospravedlňuje hřích. Na druhou stranu Bible trvá na tom, že je naší povinností, abychom pomáhali chudým – tak, aby nebyli nuceni krást, aby přežili (Dt 15,7,8).

Je velmi zajímavé, že potom, co text řeší cizoložství, dotýká se krádeže a pak se text znovu vrátí k cizoložství (Př 6,32–35). Tyto dva hříchy jsou si v něčem velmi podobné. V obou případech někdo nezákonně užívá něco, co patří někomu jinému. Zásadní rozdíl mezi krádeží a cizoložstvím však spočívá v tom, že první hřích se týká pouze ztráty nějaké věci, zatímco druhý se zabývá něčím mnohem závažnějším. V některých případech lze poskytnout náhradu za krádež. V případě cizoložství – a to zejména pokud jsou do situace zapojeny děti – škoda může být mnohem rozsáhlejší a ničivější.

„Nesesmilníš.‘ Toto přikázání zapovídá nejen nečisté skutky, ale také smyslné myšlenky a touhy a žádosti a všechno, co je vyvolává... Kristus, který vysvětloval dalekosáhlé důsledky Božího zákona, prohlásil, že špatná myšlenka nebo pohled jsou už skutečným hříchem tak jako sám nezákonný čin.“ (PP 308; PP 223.224; NUD 144.145)

Aplikace

Jakým způsobem můžeš předcházet problémům, jež jsou představeny v dnešním oddílu? Existuje nějaká prevence?

Hrozba smrti

²²Hned šel za ní jako vůl na porážku, jako pošetilec v poutech k potrestání, ²³než mu šíp rozetne játra; spěchá do osidla jako ptáče, neví, že mu jde o život. ... ²⁶Mnohé už sklála, přivedla k pádu, všichni, i ti nejzdatnější, byli od ní zavražděni. ²⁷Její dům – toť cesty do podsvětí, vedoucí do komor smrti. (Př 7,22.23.26.27)

Osobní studium

Většina lidí, když hřeší, nepřemýšlí o smrti. Většinou jsou zaměřeni na úplně jiné věci – obvykle na okamžitě uspokojení a potěšení, které jim hřích přináší. Samozřejmě tomuto stavu nepomáhá ani to, že v současnosti je populární vychalovat cizoložství a jiné neřesti. Kniha Přísloví však staví hřích do pravého světla. Představuje pohled, který o mnoho let později vyslovuje také Pavel: „Mzdou hříchu je smrt“ (Ř 6,23).

Proč je podle Př 7,22.23 cizoložník ohrožen hrozbou smrti?

Ten, kdo šel „za ní“ (ženou v úboru nevěstky se záluďným srdcem – Př 7,10), je popisován jako někdo, kdo ztratil svou osobnost a vůli. Už vůbec nepřemýšlí. Písmo předpokládá, že takový člověk se kriticky nedokáže podívat sám na sebe. Je srovnáván s volem, který „jde na porážku“, s bláznem, který jde „v poutech k potrestání“, a s ptáčkem, který „neví, že mu jde o život“. Žádný z nich si neuvědomuje, že je jeho život v ohrožení.

Co způsobuje podle Př 7,26.27 smrtelné ohrožení ze strany nemorální ženy?

Je možné, že žena zde představuje více než „pouhou“ cizoložnici. Ve skutečnosti reprezentuje hodnoty, které jsou v protikladu k moudrosti. Šalomoun používá tuto metaforu, aby varoval svého žáka před všemi formami zla. Riziko je obrovské, protože tato žena nejen ubližuje, ale také zabíjí. Její moc je tak velká, že zabila i ty nejsilnější muže. Jinými slovy, už jiní před námi, kteří byli silnější než my, tak nepřežili, když se jí dostali do rukou. Univerzální jazyk této pasáže jasně ukazuje, že biblický autor mluví o lidstvu obecně. (Hebrejské slovo „podsvětí“ v textu nemá nic společného s „peklem“, jak je obvykle myšleno, ale označuje místo, kde jsou mrtví – hrob.)

Nejdůležitější však je varování, že hřích – ať už cizoložství, nebo něco jiného – vede ke zkáze, k opaku věčného života, který Bůh chce, abychom všichni obdrželi skrze Ježíše Krista. Není divu, že jazyk této biblické pasáže je silný – jak již bylo zmíněno v úvodu této lekce. Máme co do činění – a to doslova – s otázkou života a smrti.

Aplikace

Zamysli se nad některými „silnými lidmi“, kteří upadli a ztroskotali. Vede tě to k obavám a strachu? Jaká je jediná ochrana?

Podněty k zamyšlení

„Satan nabízí lidem království světa, jestliže mu přiznají veškerou autoritu. Mnozí to učiní a obětují svůj věčný život. Lépe je zemřít nežli hřešit; raději mít nedostatek než podvádět; raději hladovět než krást.“ (4T 495)

„Zvolte si raději chudobu, opovržení, odloučení od přátel nebo jakékoliv utrpení, než abyste hříchem poskvrnili duši. Heslo každého křesťana by mělo znít: Raději zemřít než zneuctít nebo přestoupit Boží zákon. Jako lid, který vyznává, že připomíná a ochraňuje nejslavnější a očistující pravdy Božího slova, musíme mít ty nejvyšší cíle a standardy jednání.“ (5T 147)

Otázky k rozhovoru

1. *Jak můžeme brát vážně hřích, aniž bychom upadli do pasti fanatismu? Jak můžeme zůstat věrni Božímu zákonu, aniž bychom upadli do legalizmu?*
2. *Přečtěte si text v Ex 20,1–17. Jak je celé desatero navzájem propojeno? Když otevřeně porušujeme jedno přikázání, proč pravděpodobně přestupujeme také i další přikázání (Jk 2,11)? Uveďte nějaké příklady, kdy přestoupení jednoho přikázání vedlo k přestoupení dalších?*
3. *Přemýšlejte spolu nad skutečností, že někteří lidé mohou zneužívat náboženství k ospravedlnění svého nesprávného jednání. Upadnout do této léčky není tak těžké – zvláště pokud máte tendenci držet se slova „láska“ jako konečného standardu pro to, co je správné a co špatné. Je možné říci, že většinu špatných věcí lze dělat pod záminkou „lásky“. Jak v tomto případě může mít zákon roli ochránce lidí – a to buď před nimi samými, nebo před druhými, tak aby nebyli svedeni ke hříchu?*
4. *Podívejte se znovu na otázku na konci nedělní části, která upozorňuje na nebezpečí, kdy se symboly mohou zaměnit za realitu, kterou nám mají připomínat. Jak se to může stát? Které tradice jsou symboly duchovních pravd a mohly by být zaměněny za pravdy samotné?*

Boží moudrost

Texty na tento týden

Př 8,10.11.22–29.30–36; 9,1.5–10.13.17.18

Základní verš

„Hospodin mě vlastnil jako počátek své cesty, dříve než co konal odedávna.“ (Př 8,22)

V 8. a 9. kapitole knihy Přísloví se znovu na scéně objevuje moudrost (poprvé se o moudrosti mluví v Př 1,20.21). Z textů, které budeme studovat tento týden, je zřejmé, že moudrost je pravdou, jež pochází od Boha – od zdroje a základu veškeré pravdy.

Důraz na „absolutní“ povahu pravdy je v kontrastu s určitým současným moderním myšlením – především v západní kultuře. Zde je pravda často přijímána jako relativní, podmíněná, kulturní a lišící se u každého jednotlivce – každý může mít tu „svou pravdu“.

Takové chápání však není biblické. Moje pravda by měla být stejná jako ta vaše, protože „pravda“ je univerzální. Nepatří nikomu konkrétně, patří celému lidstvu – ať už to lidstvo uznává, nebo ne.

V této souvislosti je zajímavá Pilátova slavná otázka, kterou položil Ježíši: „Co je pravda?“ (J 18,38). Tato otázka byla reakcí na Ježíšův výrok: „Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas“ (J 18,37). Pravda – absolutní pravda – existuje. A dokonce k nám mluví. Záleží jen na nás, zda jí budeme naslouchat a poslouchat, co nám říká.

Volání moudrosti

¹⁰Přijměte mé napomenutí, nikoli stříbro, spíše poznání, než převýborné ryzí zlato. ¹¹Moudrost je lepší než perly, nevyrovnají se jí žádné skvosty. (Př 8,10.11)

Osobní studium

Jakou má podle Př 8,1–21 hodnotu moudrost?

Bůh stvořil lidský život a Kristus zemřel za každého z nás. A tak moudrost – poznání Boha a spása, kterou nabízí – je pro všechny lidské bytosti.

Je zajímavé, jaká slova popisují hlasové schopnosti moudrosti: „volání“, „zvednutí hlasu“, „vyvolávání“, „hlas“, „mluvení“, „otevření rtů“, „ústa“, „rty“, „slova“. Tato přirovnání ukazují, že moudrost má být sdělována. Moudrost mohou slyšet ti, kteří chtějí naslouchat. Moudrost hovoří o záležitostech, které se týkají života a smrti – jak jsme studovali v předchozí lekci.

Moudrost osmkrát mluví o pravdivosti svých slov. Je zajímavé, že popis moudrosti v Přísloví 8. kapitole je podobný popisu Hospodina v Dt 32,4. Tato paralela je pochopitelná – Bůh je přece Stvořitel všeho (J 1,1–3), je základem veškeré pravdy.

Co nám Př 8,10.11 říká o moudrosti?

Mnoho lidí žilo a stále žije v nevědomosti, v bláznovství a ve tmě. Mnozí žijí úplně bez naděje anebo s nadějemi falešnými. To je smutné. Moudrost a pravda jsou nádherné, plné naděje a slibují lepší život nyní a jistotu věčného života v novém nebi a na nové zemi – to vše díky oběti Ježíše. Celé bohatství světa nic neznamená (Kaz 2,11–13), když ho srovnáme s poznáním Boha.

Aplikace

Přečti si text zapsaný v Mt 16,26. Jak se ve tvém životě konkrétně projevuje zásadní pravda těchto slov?

Moudrost a stvoření

***22*Hospodin mě vlastnil jako počátek své cesty, dříve než co konal odedávna. *23*Od věků jsem ustanovena, od počátku, od pravěku země. *24*Ještě nebyly propastné tůně, když jsem se zrodila, ještě nebyly prameny vodami obtěžkány. *25*Když ještě byly hory ponořeny, před pahorky jsem se narodila. *26*Ještě než učinil zemi a všechno kolem a první hroudy pevniny, *27*když upevňoval nebesa, byla jsem při tom, když vymezoval obzor nad propastnou tůň, *28*když seshora zavěšoval mračna, když sílily prameny propastné tůně, *29*když kladl moři jeho meze, aby vody nevystupovaly z břehů, když vymezoval základy země. (Př 8,22–29)**

Osobní studium

Jak moudrost v Př 8,22–31 souvisí se stvořením?

V těchto verších je moudrost tajemně propojena s Hospodinem jako Stvořitelem. Tato báseň používá stejná slova, která jsou i v popisu stvoření v knize Genesis v 1. a 2. kapitole. Odráží i jeho literární strukturu, která je soustředěna kolem tří základních prvků – nebe, vody a země. Záměrem této podobnosti je zdůraznění základního účelu moudrosti: pokud Bůh používá moudrost k stvoření, pokud je moudrost nejstarším nástrojem, starším než vesmír sám, a je tak důležitá pro jeho existenci, pak bychom ji měli více využívat ve svém každodenním životě, ve všem, co děláme.

V Př 8,22 je zdůrazněn božský původ moudrosti. První slovo básně je Hospodin, Jahve, který „zplodil“ (druhé slovo; B21) moudrost. Hebrejské slovo „qanah“, překládané jako „vlastnil“, je spojováno spíše s významem „plození“ než „tvoření“ (Dt 32,6). Dalším slovem je „rešit“ („počátek“), které se nachází v prvním verši v Genesis: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.“

Přesto slovo „počátek“ je v Př 8,22 použito poněkud jinak, než je tomu v Genesis 1. V Gn 1,1 se toto slovo vztahuje ke stvoření, zatímco v Př 8,22 se týká samotného Boha, jeho cest („derek“), jeho charakteru. Moudrost je tedy součástí podstaty samotného Boha.

Moudrost se objevuje v době ještě před stvořením vesmíru. Existence moudrosti v době, kdy existoval pouze Bůh, sleduje původ moudrosti od pradávna – „od věčnosti“.

Moudrost tudíž nepochází z člověka, ale je nám zjevena. Je to něco, co jsme se dozvěděli, něco, co nás někdo naučil. Nedokážeme ji získat ani vytvořit sami ze sebe. Je jasné, že snaha o chození „v našem vlastním světle“ znamená chození ve tmě. Ježíš je „pravé světlo, které osvěcuje každého člověka“ (J 1,9). Každý člověk ho potřebuje.

Aplikace

Přemýšlej o svém životě. Převládá v něm zabývání se sama sebou, svými zájmy a potřebami, nebo se necháváš směřovat Kristem? Chodíš ve svém vlastním světle, nebo v tom pravém světle? Jak to můžeš rozpoznat?

Radost ve stvoření

³⁰Byla jsem mu věrně po boku, byla jsem jeho potěšením den ze dne a radostně si před ním hrála v každý čas. ³¹Hraji si na jeho pevné zemi; mým potěšením je být s lidskými syny. (Př 8,30.31)

Osobní studium

V Genesis 1. kapitole je každý krok stvoření zakončen stejným refrémem: „Bůh viděl, že to bylo dobré“ (Gn 1,4.10.12.18.21.25.31). V Gn 1,31 je hodnocení ještě zesíleno: „Bylo to velmi dobré.“ Hebrejské slovo „dobro“ obsahuje i myšlenku požehnání, radosti, ale i vztahu. Na konci týdne stvoření se Bůh zastavil, aby se plně těšil ze svého díla (Gn 2,1–3). Čas tohoto zastavení, sobota, je požehnaný. Stejně tak naše báseň v Př 8,22–31 končí moudrostí, která se raduje a užívá si stvoření.

Proč se moudrost podle Př 8,30.31 radovala?

Radující se moudrost odráží Boží radost ze stvoření. Tato radost se opakuje nejen při každém kroku stvoření, ale také korunuje celé stvořitelské dílo, když bylo stvoření života na zemi dokončeno.

V Přísloví 8. kapitole je odhalen důvod, proč se moudrost raduje: „Mým potěšením je být s lidskými syny“ (Př 8,31). Na konci týdne stvoření, v sobotu, vstoupil Bůh do vztahu s lidmi. Boží odpočinutí a radost po stvořitelském týdnu okamžitě ovlivnily zkušenost lidí se sobotou: „Po vzoru Stvořitele může i člověk pohlédnout na svou dokončenou práci s radostí, potěšením a uspokojením. Tímto způsobem se člověk může radovat nejen z Božího stvoření, ale také ze stvoření, které mu bylo svěřeno ke spravování, nikoli k vykořisťování.“ (HASEL, Gerhardt F. *The Sabbath in the Pentateuch*. In: STRAND, Kenneth. *The Sabbath in Scripture and History*. Washington, D.C.: Review and Herald, 1982, s. 23)

Aplikace

Co nám texty v Ko 1,15–17; 2,3; Zj 3,14 a J 1,1–14 říkají o roli Ježíše při stvoření? Proč je jeho role Stvořitele tak důležitá pro pochopení jeho role Spasitele?

Blaze těm, kdo dbají na mé cesty

³²**Nyní tedy, synové, slyšte mě: Blaze těm, kdo dbají na mé cesty.** ³³**Slyšte napomenutí a budete moudří; nevyhýbejte se tomu!** ³⁴**Blaze člověku, který mě poslouchá, bdí u mých dveří den ze dne a střeží veřeje mého vchodu.** ³⁵**Vždyť ten, kdo mě nalézá, nalezl život a došel u Hospodina zalíbení.** ³⁶**Kdo hřeší proti mně, činí násilí své duši; všichni, kdo mě nenávidí, milují smrt. (Př 8,32–36)**

Osobní studium

Posledních několik veršů z této pasáže knihy Přísloví se vrací k osobní praktické aplikaci toho, co znamená mít moudrost. V předchozích verších (Př 8,22–31) byly rozebírány hluboké myšlenky o preexistenci moudrosti a její přítomnosti při stvoření. Ale v Bibli je vždy pravda v určitém okamžiku představena tak, aby jí lidé rozuměli. Dá se říci, že sestupuje na lidskou úroveň. A pak záleží na každém z nás, jak budeme reagovat na to, co nám bylo v Ježíši Kristu dáno.

Jaké poselství týkající se života a smrti se nachází v Př 8,32–36?

Hebrejský výraz překládaný do češtiny jako „blaze těm“ znamená také „šťastní jsou ti, kteří...“. V této pasáži je výraz „blaze těm“ spojen se dvěma významy. První z nich popisuje akci: „Blaze těm, kdo dbají na mé cesty“ (Př 8,32). Stejný výraz je používán také v Ž 119,1.2 v souvislosti se zákonem: „Blaze těm, kdo vedou bezúhonný život... kdo žijí tak, jak učí Hospodinův zákon. Blaze těm, kdo zachovávají jeho svědectví.“ Druhý význam popisuje postoj: „Blaze člověku, který mě poslouchá“ (Př 8,34). Nestačí tedy jen objevit správnou cestu; musíme po ní „jít“. Nestačí jen slyšet Boží slovo; musíme jednat podle toho, co víme. Jak řekl sám Ježíš: „Blaze těm, kteří slyší slovo Boží a zachovávají je“ (L 11,28).

„Můžeme cestou neposlušnosti a porušování fyzických a mravních zákonů dojít ke štěstí, po němž bychom měli toužit? Kristův život poukazuje na skutečný zdroj štěstí a způsob, jak k němu dojít... Pokud lidé budou opravdu šťastní, budou se snažit dělat své povinnosti, svou práci, s radostí, věrně, opravdově a celým srdcem.“ (ML 162)

Aplikace

Štěstí může být „nepolapitelné“ – čím více ho chceme mít, tím těžší se zdá jeho dosažení. Proč by naší hlavní prioritou měla být věrnost Bohu, a ne usilování o štěstí?

Moudrost, nebo Hloupost

¹Moudrost si vystavěla dům, vytesala sedm sloupů. ... ⁵„Poďte, jezte můj chléb a pijte víno, které jsem smísila, ⁶nechte prostoduchosti a budete živi, kráčejte cestou rozumnosti!“ ⁷Kdo napomíná posměvače, dojde pohany, kdo domlouvá svévolníku, poskvrní se! ⁸Nedomlouvej posměvači, aby tě nezačal nenávidět. Domlouvej moudrému a bude tě milovat. ⁹Moudrému dej a bude ještě moudřejší, pouč spravedlivého a přibude mu znalosti. ¹⁰Začátek moudrosti je bázeň před Hospodinem a poznat Svatého je rozumnost. ... ¹³Paní Hloupost je halasná, prostoduchá, vůbec nic nezná. ... ¹⁷„Kradená voda je sladká a pokoutný chléb blaží.“ ¹⁸Ale on neví, že je tam říše stínů a že v hlubinách podsvětí jsou ti, které pozvala. (Př 9,1.5–10.13.17.18)

Osobní studium

V 9. kapitole knihy Přísloví inspirovaný autor vyzývá své posluchače, aby si zvolili mezi dvěma životními styly, které obrazně představuje jako paní Moudrost (Př 9,1) a paní Hloupost (Př 9,13). Prvních a posledních šest veršů (Př 9,1–6.13–18) je gramaticky stavěno podobně, ale ukazují rozdílnost těchto dvou opačných postojů.

Jaký je rozdíl mezi moudrostí a bláznovstvím podle Př 9,1–6 a Př 9,13–18?

1. Moudrost je aktivní a je zapojena do stvoření: sedm sloves je použito k popisu jejích činů (Př 9,1–3). Věta „vytesala sedm sloupů“ (Př 9,1) naráží na sedm dnů stvoření. Hloupost sedí a nic nedělá, jen předstírá, že je někdo, i když ve skutečnosti je „prostoduchá, vůbec nic nezná“ (Př 9,13).
2. Ačkoliv Moudrost a Hloupost mluví ke stejnému publiku (jak je vidět na identických verších 4 a 16), to, co nabízejí, je ve své podstatě úplně odlišné. Moudrost zve své hosty, aby jedli chléb a pili nápoje, které jim připravila (Př 9,5). Hloupost nenabízí nic k jídlu nebo pití; prostě se jen chlubí ukradeným majetkem (Př 9,17).
3. Moudrost nás vyzývá, abychom opustili pošetilost, bláznovství a začali žít. Hloupost je více tolerantní; nevyžaduje, abychom něco opouštěli, ale výsledkem toho je smrt. Ti, kdo následují Moudrost, se budou posunovat dál, budou „kráčet cestou rozumnosti“ (Př 9,6). Ti, kteří jdou za Hloupostí, nikam nedojdou a ani o tom nebudou vědět (Př 9,18).

Jak moudrý člověk a posměvač nebo svévolník podle Př 9,7–9 reagují na rady Moudrosti? Co dělá moudrého muže moudrým? Jaký je rozdíl mezi ním a posměvačem či svévolníkem?

Klíčem k moudrosti je pokora. Moudrý muž je ten, který je učenlivý a reaguje na rady s otevřenou myslí. Moudrost získá pouze ten, kdo stejně jako dítě potřebuje růst. Proto Ježíš učil: „Jestliže se neobrátíte a nebudete jako děti, nevejdete do království nebeského“ (Mt 18,3).

Aplikace

Nasloucháš ve svém životě hlasu Moudrosti, nebo Hlouposti? Jakým způsobem to můžeš zjistit? Co můžeš udělat, abys naslouchal Moudrosti?

Podněty k zamyšlení

„Vládce vesmíru nestvořil své dobré dílo sám. Měl společníka, který mohl ocenit jeho záměr a sdílet s ním radost ze štěstí stvořených bytostí. „Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh. To bylo na počátku u Boha.“ (J 1,1.2) Kristus, Slovo, byl jedno s věčným Otcem. Měl stejnou přirozenost, stejný charakter a stejný úmysl. „A bude mu dáno jméno: Divuplný rádce, Božský bohatýr, Otec věčnosti, Vládce pokoje.“ (Iz 9,5) Jeho „původ je odpradáвна, ode dnů věčných“ (Mi 5,1). A Syn Boží sám o sobě hlásal: „Hospodin měl mne při počátku cesty své, před skutky svými, přede všemi časy... (Já moudrost) před věky ustanovena jsem, před počátkem, prvé než byla země. Tehdáž byla jsem od něho pěstována, a byla jsem jeho potěšení na každý den, anobř hrám před ním každého času“ (Př 8,22.23.30)“. (PP 34; PP 12.13; NUD 9)

Otázky k rozhovoru

- 1. Proč je víra ve stvoření v Genesis základem biblické moudrosti? Proč je myšlenka evoluce v každém směru v rozporu s Bibli?**
- 2. Zamyslete se společně nad tím, že pravá moudrost je něco, co nemůžeme vytvářet sami o sobě, ale musí nám být zjevena. Uvedte příklady některých důležitých skutečností, které bychom nikdy nepoznali, kdyby nám nebyly zjeveny božskou inspirací. (Příkladem může být poznání o Kristově smrti na kříži a o tom, co díky ní můžeme získat. A co sedmý den – sobota – nebo druhý příchod?)**
- 3. Jak Boží stvořitelské dílo, jak o něm čteme v Genesis 1, svědčí o tom, že dobro nemůže být smícháno se zlem? Je v tomto kontextu možné snažit se začlenit do příběhu stvoření v Genesis evoluční pohled na svět?**
- 4. Jak nám Boží radost ze stvoření pomáhá pochopit, jak máme prožívat hlubší a bohatší sobotní zkušenosti?**

Požehnání spravedlivých

Texty na tento týden

Př 10,1-7.11-14; 11,3.18; 12,8.13.14.18.19.22; 13,9.22

Základní verš

„Mnohé požehnání spočine na hlavě spravedlivého, kdežto v ústech svévolníků se skrývá násilí.“ (Př 10,6)

Klíčovým pojmem, jenž se bude prolínat celou lekcí, je hebrejské slovo „cadik“, které se překládá jako „spravedlivý“. Je odvozeno od slova „cedek“ – spravedlnost, jež se objevuje v úvodu knihy Přísloví: „Přísloví Šalomouna... jak si prozíravě osvojit kázeň, spravedlnost (cedek)...“ (Př 1,1-3). Celá kniha Přísloví nám ukazuje, že moudrost je spravedlnost. A „spravedlnost“ znamená, že budeme jednat v souladu s Božími příkazy, chodit ve víře a poslušnosti. Spravedlnost je dar, který pochází od Boha. Opakem je bláznovství a nevěnost. Moudrost je právo a spravedlnost, poštilost je hřích a zlo. V této lekci budeme zkoumat, jak velký je mezi nimi kontrast.

Mnohé požehnání spočine na hlavě spravedlivého

¹Přísloví Šalomounova. Syn moudrý dělá radost otci, kdežto syn hloupý působí žal matce. ²Neprávem nabyté poklady neprospějí, kdežto spravedlnost vysvobodí od smrti. ³Hospodin nedopustí, aby hladověl spravedlivý, kdežto choutkám svévolníků činí přítrž. ⁴Zchudne, kdo pracuje zahálčivou dlaní, kdežto pilné jejich ruka obohatí. ⁵Kdo v létě sklízí, je syn prozíravý, kdo prospí žně, je pro ostudu. ⁶Mnohé požehnání spočine na hlavě spravedlivého, kdežto v ústech svévolníků se skrývá násilí. ⁷Památka spravedlivého bude k požehnání, kdežto jméno svévolníků zpráchniví. (Př 10,1-7)

Osobní studium

Jaké různé principy života a víry jsou odhaleny Př 10,1-7?

V jednom příběhu se vypráví o muži ve člunu, který začal vrtat díru pod nohama, kde seděl. Když lidé v lodi požadovali, aby přestal, odpověděl jim: „To se vás vůbec netýká. To je moje místo! Tady sedím já!“ Tato absurdní odpověď je velmi podobná výmluvě hříšníka, který se snaží ospravedlnit své jednání. „Je to můj život; nemá s vámi nic společného.“ Je zřejmé, že když něco děláme nebo neděláme, ovlivňuje to ostatní – a to zejména ty nejbližší. Každý z nás asi někdy pocítil důsledky jednání druhých lidí – ať už v dobrém, nebo špatném.

Ve verších 3 až 5 je vystižen princip propojení mezi morálním a hmotným životem. Hlavní myšlenkou je, že se (1) zlo nebo nemorálnost nevyplatí nikomu, ani bohatému člověku, (2) a spravedlnost může vždy obohatit – a to v každém případě, i když je člověk chudý.

Ve verších 6 a 7 je odhaleno něco podobného, o čem mluvil Ježíš později v kázání na hoře: už samotná touha je cizoložstvím a nenávisť se podobá vraždě. Když budeme skrývat naši nenávisť za pěkná slova, zjistíme, že to nefunguje. Zlé myšlenky jsou často prozrazeny řečí našeho těla a tónem našeho hlasu. Nejlepší základ pro dobré vztahy s ostatními je zaznamenán v Lv 19,18 a Mt 19,19: „Budeš milovat svého bližního jako sebe samého.“ V 7. verši je také zdůrazněno, že je důležité, co po sobě zanecháme, jak budeme ovlivňovat druhé. Vždyť přece je lepší mít dobré jméno než špatné.

Aplikace

Chystáš se učinit nějaké důležité rozhodnutí? Pokud jsi ho ještě neučinil, pečlivě zvaž, jaký dopad může mít tvá volba na ostatní – ať v dobrém, nebo ve zlém.

Ústa spravedlivého

¹¹Ústa spravedlivého jsou zdrojem života, kdežto v ústech svévolníků se skrývá násilí. ¹²Nenávist vyvolává sváry, kdežto láska přikrývá všechna přestoupení. ¹³Na rtech rozumného se nalézá moudrost, kdežto hůl dopadne na hřbet toho, kdo je bez rozumu. ¹⁴Moudří uchovávají poznání, kdežto ústa pošetilce přinášejí zkázu. (Př 10,11–14)

Osobní studium

Ústa, rty i jazyk jsou v knize Přísloví považovány za velmi důležité. Naše slova mají velkou sílu – mohou působit dobro, anebo zlo. Jazyk může být tím nejlepším, nebo nejhorším darem, který jsme dostali. Ústa mohou budovat život, ale také mohou přinést smrt. Tato rozporuplnost jazyka je silné téma v knize Přísloví.

Jaký kontrast vidíme v Př 10,11–14 mezi tím, jak mluví moudrý člověk, a tím, co dělá blázen?

Ve verši 11 se mluví o „zdroji života“. Symbolicky je tím odkazováno k vlastnostem moudrosti. Tento výraz je použit v souvislosti s Hospodinem jako s „pramenem žití“ (Ž 36,10). Stejně přirovnání je použito ve vztahu k svatyni, ze které vytékaly proudy vody (Ez 47,1.2). Ježíš používá tuto metaforu pro ilustraci darů Ducha (J 4,14). Takže srovnání úst spravedlivých se „zdrojem života“ je velmi důležité, vždyť je to přirovnání, jež odkazuje k samotnému Bohu.

Tato ústa charakterizují pozitivní dar „života“. Podle 11. verše by ústa měla být silou dobra, ne zla, zdrojem života, nikoliv smrti. Stejný popis nacházíme také u Jk 3,2–12.

V této souvislosti je dobré připomenout, že řečí „mocným slovem“ (Žd 1,3), Bůh stvořil nebesa a zemi. Řeč by měla vždy sloužit pouze pro pozitivní a kreativní účely.

Aplikace

Přemýšlej nad tím, jakou neuvěřitelnou moc mají slova. Svými slovy můžeme lidem dodávat sebevědomí, povzbuzovat je, přinášet naději, anebo můžeme ničit a škodit jim – stejně jako bychom je napadali fyzicky. Jsi opatrný při ovládní síly svého jazyka?

Naděje spravedlivých

³Přímé vede bezúhonnost, kdežto věrolomné zahubí pokřivenost. ... ¹⁸Svévolníka výdělek z jeho práce zklame, kdežto kdo rozsévá spravedlnost, má mzdu jistou. (Př 11,3.18)

Osobní studium

„Přímé vede bezúhonnost, kdežto věrolomné zahubí pokřivenost“ (Př 11,3). Máme nějaké důkazy o pravdivosti tohoto verše? Už jste viděli nebo slyšeli nějaké příklady, ve kterých by se potvrdily tyto duchovní pravdy? A naopak, už jste zažili něco, co znamená (tedy alespoň prozatím), že budeme muset brát tento text vírou?

11. kapitola knihy Přísloví se dotýká mnoha témat, mluví o velkých požehnáních, která obdrží spravedliví a věrní. Mluví však také o tom, co se stane zlým.

Přemýšlení o budoucnosti a hodnotách, které zatím ještě nejsou vidět (2K 4,18), motivuje spravedlivé k tomu, aby žili správně. Díky naději do budoucna je spravedlivý člověk pokorný, poctivý a soucitný.

Naopak zlí lidé žijí pouze v přítomnosti. Zajímá je pouze to, co vidí. Myslí především na sebe, uchylují se k podvodům a zneužívání. Například prodejci, kteří klamou své zákazníky, mohou sice dostat okamžitou odměnu a utržit vyšší částku, ale nakonec přijdou o své zákazníky a jejich podnikání špatně skončí (Př 11,3.18).

Aplikace

Přemýšlej o rozhodnutích, která musíš udělat, a o způsobech, jak je budeš dělat. Jak tvé dlouhodobé plánování ovlivňuje například tvůj názor na věčnost?

Zrádný jazyk

⁸Muž bude chválen pro svá prozíravá ústa, kdežto ten, kdo má zvrácené srdce, upadne v pohrdání. ... ¹³Zlovolník se chytí do přestupků svých rtů, kdežto spravedlivý vyvázne ze souzení. ¹⁴Ovocem svých úst se každý dobře nasytí, skutek rukou se člověku vrátí. ... ¹⁸Někdo tlachá, jako by probodával mečem, kdežto jazyk moudrých hojí. ¹⁹Pravdivé rty se zajistí navždy, kdežto jazyk zrádný na okamžik. ... ²²Zrádné rty jsou Hospodinu ohavností, kdežto zalíbení má v těch, kdo prosazují pravdu. (Př 12,8.13.14.18.19.22)

Osobní studium

Co se můžeme dozvědět o upřímnosti a o lhaní ve 12. kapitole knihy Příslaví? Filozofka Sissela Bok ve své knize *Lhaní: morální volby ve veřejném a soukromém životě* přesvědčivě ukázala, jak může být lhaní pro společnost škodlivé. Napsala: „Společnost, jejíž členové nebyli schopni rozlišit pravdivé zprávy od těch podvodných, se zhroutlí.“ (BOK, Sissela. *Lying: Moral Choice in Public and Private Life*. New York: Pantheon Books, 1978, s. 19) Stejně tak Augustin poznamenal, že „když se ztratí úcta k pravdě, anebo dokonce jen mírně oslabí, bude všechno zpochybněno.“

Ellen Whiteová napsala: „Rty, které lžou, jsou mu ohavností. Prohlásil, že do svatého města nevstoupí nikdo nemoudrý, nic, co je poskvrněno, ani ten, kdo lže. Vždy a za každých okolností se pevně a s jistotou držme pravdy. Musí se stát součástí našeho života. Rychlé a lehkovážné zahrávání si s pravdou a její překrucování, aby se hodila do sobeckých plánů člověka, ukazuje na jeho úpadek víry. Ten, kdo šíří nepravdy, prodává svou duši na levném trhu. Zdá se, že mu lhaní pomáhá, vypadá to, že se mu při podnikání daří lépe, než kdyby jednal úplně čestně. Nakonec se však takový člověk dostane na místo, kde nemůže věřit nikomu. Podvodník není schopen důvěřovat slovům druhých.“ (ML 331)

Slova jsou mocná. Většina lží přichází skrze slova. Znáš pocit zrady nebo pošpinění, když jsi zjistil, že ti někdo lhal? Je snadné představit si, jak chaoticky by asi vypadala společnost, kdyby se lhaní stalo něčím normálním a nebylo výjimkou a odchylkou od běžného chování.

Existuje však i jiný úhel pohledu: Lež ovlivňuje i toho, kdo lže. Někteří lidé jsou na lhaní tak zvyklí, že jim už vůbec nevadí. Mnozí však cítí pocit viny nebo studu, když zalžou. To je dobré, protože jsou ještě vnímaví k Duchu svatému.

Aplikace

Představ si, v jakém nebezpečí je ten, kdo lže „bez mrknutí oka“ a vůbec mu na tom nezáleží. Kdy jsi v poslední době lhal? Jak ses pak cítil?

Odměna spravedlivých

⁹Světlo spravedlivých radostně září, kdežto svévolníkům svítlna hasne. ...²²Dobry zanechá dědictví vnukům, kdežto jmění hříšníka bývá uchováno pro spravedlivého. (Př 13,9.22)

Osobní studium

V celé knize Přísloví jsou mnohé rady představovány na příkladu srovnání dvou typů lidí. Moudrý člověk dělá to, blázen dělá něco jiného. Dobrý člověk jedná tak, zlý člověk jinak.

Samozřejmě je ve skutečnosti v každém z nás často trochu moudrosti a trochu bláznovství. Všichni jsme hříšníci; všichni zhřešili a jsou „daleko od Boží slávy“ (Ř 3,23). Naštěstí máme nádherný slib, který je zaznamenán hned v následujícím verši: i když jsme hříšníci, vírou můžeme být „ospravedlnováni zadarmo jeho milostí vykoupením v Kristu Ježíši“ (Ř 3,24). Na konci dějin bude celé lidstvo rozděleno na dva tábory: na lidi, kteří budou spaseni, a na ty, kteří budou ztraceni.

Před jakými dvěma možnostmi stojí podle J 3,16 celé lidstvo? Jak 13. kapitola knihy Přísloví porovnává zkušenost a osud spravedlivých se svévolníky?

Moudrý je připodobněn k trvalému světlu, svévolníci jsou přirovnáni k lampě, která snadno zhasne (Př 13,9). Moudrý člověk se může těšit z dobrého ovoce své práce, zatímco hříšník bude sklízet zlo (Př 13,2.25). Prostřednictvím svých dětí mají moudří budoucnost (Př 13,22), svévolníci přenechají své bohatství cizím lidem – a možná právě i těm spravedlivým (Př 13,22). Jde o to, že život víry a poslušnosti Pánu je lepší než život neposlušnosti a svévole.

Aplikace

Důvěřujeme důležitému zaslíbení věčného života. Máš ale zkušenost i s něčím, co ti zkvalitňuje život už nyní – díky víře v Ježíše Krista?

Podněty k zamyšlení

„Nestačí jen přijímat pravdu teoreticky, nestačí pouze vyznávat Krista a zapsat své jméno do seznamu členů církve. ... Žádné vyznání nám není nic platné, pokud se Kristus neprojevuje v našich skutcích spravedlnosti. To je projev pravého obrácení.“ (COL 312.313; PM 160)

„Největším klamem v Kristově době bylo tvrzení, že ke spravedlnosti stačí jen souhlasit s pravdou. Dějiny lidstva však ukazují, že teoretická znalost pravdy člověka nezachrání. ... Nejtemnější stránky lidských dějin jsou popsány záznamy o zločinech, které spáchali náboženští fanatici. ... I v dnešní době hrozí lidem stejné nebezpečí. Mnozí se s naprostou samozřejmostí považují za křesťany jen proto, že souhlasí s určitými náboženskými názory. Neuvádějí však pravdu do svého života. Neuvěřili jí a nemilují ji. Lidé mohou vyznávat, že věří pravdě, ale pokud je jejich víra nevede k upřímnosti, laskavosti, trpělivosti, snášenlivosti a zbožnosti, je pravda pro ně a prostřednictvím jejich vlivu i pro svět prokletím. Spravedlnost, o které učil Kristus, je podřízením srdce i života zjevené Boží vůli.“ (DA 309.310; TV 194)

Otázky k rozhovoru

- 1. Diskutujte společně o tom, jak naše rozhodnutí ovlivňují ostatní – ať v dobrém, nebo zlém. Proč je tato skutečnost nevyhnutelnou součástí života? Tato pravda byla poprvé odhalena v příběhu o pádu člověka a dodnes pocítujeme rozhodnutí Adama a Evy v našich životech. Může nás lákat pokusit se změřit, kolik dobra či zla naše rozhodnutí mohla přinést, je to však nemožné, protože neznáme celkový dopad našich rozhodnutí. Proč si tedy ve světle Božího zákona máme vybrat to, co je správné – bez ohledu na náš strach o to, jaké by mohly být následky našeho rozhodnutí?*
- 2. Kniha Přísloví velmi ostře rozlišuje mezi spravedlivým a bláznem. Tyto texty také jasně rozlišují, co je správné, a co špatné. Proč musíme být velmi opatrní, když někoho budeme soudit jako blázna? Na druhou stranu, jak často už jsme byli oklamáni těmi, o kterých jsme si kdysi mysleli, že jsou spravedliví?*

Nyní vidíme jako v zrcadle

Texty na tento týden

Př 14,3.6–9.14–16.18.21.29.31.33; 15,3.13.14.23; 16,1.18.19.33

Základní verš

„Někdy se člověku zdá cesta přímá, ale nakonec přivede k smrti.“ (Př 14,12)

Apoštol Pavel napsal: „Nyní vidíme jako v zrcadle, jen v hádance, potom však uvidíme tváří v tvář“ (1K 13,12). Vidíme jen málo – a to, co vidíme, vždy filtrujeme našimi vlastními myšlenkami. Naše smysly nám umožňují jen zúžený pohled na to, co je skutečné.

Můžeme proto často žít v iluzi – a to nejen co se týká vnějšího světa, ale také při pohledu sami na sebe. Naše myšlenky, názory i sny nám mohou dávat velmi zkreslené představy o tom, jací ve skutečnosti jsme. Často se vnímáme v mnohem lepším světle, než kde se nacházíme. Jak se můžeme chránit před touto léčkou a podvodem? Přísloví nám poskytuje základní rady. Neměli bychom věřit sami v sebe, jak to dělá blázen. Naopak, měli bychom důvěřovat Pánu, který řídí všechny události, i když se zdá, že vše je špatně. Stručně řečeno, musíme žít z víry a nespoléhat se jen na naše smysly. Vždyť náš zrak může být velmi klamný, ukazuje jen malou část toho, co je skutečné, a co hůře, narušuje i to málo, co vidíme.

Hlupákovy jistoty

³Z úst pošetilce vyrůstá povýšenost, kdežto moudré jejich rty střeží. ... ⁶Posměvač hledá moudrost, ale marně, kdežto rozumný má poznání usnadněné. ⁷Jdi z cesty muži hloupému, neboť na jeho rtech poznání nenalezneš. ⁸Moudrost chytrého je v tom, že rozumí své cestě, kdežto pošetilost hlupáků je v záłudnosti. ⁹Obět za vinu je pošetilcům směšná, kdežto u přímých nalézá zalíbení. ... ¹⁵Prostoduchý kdečemu důvěřuje, kdežto chytrý promýšlí své kroky. ¹⁶Moudrý se bojí a odvrací se od zlého, kdežto hlupák se vypíná a cítí se v bezpečí. ... ²¹Kdo pohrdá svým druhem, hřeší, kdežto blaze tomu, kdo se slitovává nad utištěnými. ... ²⁹Shovívavý oplývá rozumností, kdežto ukvapený vystavuje na odiv pošetilost. ... ³¹Kdo utiskuje nuzného, tupí toho, kdo jej učinil, kdežto ctí ho ten, kdo se nad ubožákem slitovává. (Př 14,3.6–9.15.16.21.29.31)

Osobní studium

Co se v Přísloví 14 říká o hlupákovi?

„V ústech hlupáka je hůl na hrdost, avšak moudré budou chránit jejich rty“ (Př 14,3; ČSP). První popis pošetilce se zabývá jeho „povýšenou řečí“. Obraz hole, která vyrůstá z úst blázna, ukazuje na jeho trest. Jeho řeč je plná pyšných slov (Da 7,8), kterých jsou ústa moudrého uchráněna.

Blázen také zesměšňuje moudrost (Př 14,6–9). Ačkoli blázen vypadá, že hledá moudrost, ve skutečnosti v ni nevěří a je vůči ní skeptický. Nenajde ji, protože si myslí, že není žádné moudrosti mimo něj. Nejhorší je však jeho postoj k porušení zákona. Může být něco nebezpečnějšího a smrtelnějšího než zesměšňování hříchu?

Blázen je důvěřivý (Př 14,15). Je paradoxní, že zatímco se blázen vysmívá idealistům, kteří stále věří v hodnoty moudrosti, ztratil svou schopnost kriticky přemýšlet o tom, co slyší, a věří „každému slovu“. Ironie této situace zasahuje srdce sekulární společnosti. Skeptičtí lidé se vysmívají Bohu a náboženství. Tvrdí, že tyto názory jsou pro děti a staré lidi. Oni sami však často věří v různé pověry či názory, třeba tomu, že život na zemi vznikl pouhou náhodou.

Blázen je impulzivní (Př 14,16.29). Vzhledem k tomu, že hlupák je přesvědčen o tom, že už má pravdu v sobě, neudělá si čas na přemýšlení. Jeho reakce jsou rychlé, řízené většinou náhlým rozhodnutím.

Blázen také utlačuje ostatní (Př 14,21.31). Netolerance k ostatním ho vede k tomu, že s lidmi jedná s opovržením (Da 7,25; 8,11.12).

Aplikace

Je snadné vidět znaky bláznů u druhých. Jsme však schopni podívat se i sami na sebe? Je něco, nějaká vada charakteru, kterou je nutné nejprve rozpoznat a pak hledat způsob, jak ji s Boží milostí překonat?

Důvěra moudrých

³Z úst pošetilce vyrůstá povýšenost, kdežto moudré jejich rty střeží. ... ⁶Posměvač hledá moudrost, ale marně, kdežto rozumný má poznání usnadněné. ... ¹⁴Odpadlík se sytí svými cestami, kdežto člověk dobrý tím, co je mu dáno. ¹⁵Prostoduchý kdečemu důvěřuje, kdežto chytrý promýšlí své kroky. ... ¹⁸Prostoduší dědí pošetilost, kdežto chytrí jsou korunováni poznáním. ... ²¹Kdo pohrdá svým druhem, hřeší, kdežto blaze tomu, kdo se slitovává nad utištěnými. ... ²⁶V bázni před Hospodinem má člověk pevné bezpečí a útočiště pro své syny. ... ²⁹Shovívavý oplývá rozumností, kdežto ukvapený vystavuje na odív pošetilost. ... ³¹Kdo utiskuje nuzného, tupí toho, kdo jej učinil, kdežto ctí ho ten, kdo se nad ubožákem slitovává. ... ³³V srdci rozumného spočívá moudrost, kdežto co je v nitru hlupáků, se pozná. (Př 14,3.6.14.15.18.21.26.29.31.33)

Osobní studium

Co je v Př 14 řečeno o moudrých?

Moudrý mluví s pokorou (Př 14,3). Moudří příliš nemluví. Jejich tichá reflexe je motivována nedostatkem arogantní sebejistoty. V přítomnosti moudrého člověka může mít i jiná osoba pravdu; moudrý bude přemýšlet o slovech druhého a zvažovat je. Moudrý mlčí, protože umí naslouchat, je připraven učit se od ostatních.

Moudří si váží učení a znalostí (Př 14,6.18). Pro hlupáka je obtížné učit se, je pro něj těžké sedět u nohou učitele. Moudří se učí snadno, protože jsou pokorní. Zažívají radost z učení a růstu. Také hledání moudrosti – tedy něčeho, co nemají – je činí moudrými.

Moudří jsou opatrní (Př 14,15). Vědí, že hřích a zlo existují. Proto si dávají pozor, kam jdou. Nebudou věřit svým pocitům a osobní názorům; budou kontrolovat věci a žádat o radu. Budou si také všimnout toho, co o nich říkají ostatní lidé, a budou rozlišovat dobré od špatného (1Te 5,21).

Moudří jsou klidní (Př 14,29.33). Moudří mohou zůstat klidní, protože nespolehají na své „vlastní cesty“, ale důvěřují něčemu „vyššímu“ (Př 14,14). Jejich víra v Boha jim umožňuje cvičit se v sebeovládání (Iz 30,15). Bázeň před Hospodinem – vztah úcty k němu – jim dává jistotu (Př 14,26).

Moudří jsou soucitní a citliví (Př 14,21.31). V jejich životě se projevují obě příkázání: „Miluj Hospodina, svého Boha“ a „Miluj bližního svého“ (Mk 12,30.31). Nemůžeme milovat Boha a zároveň se chovat špatně k ostatním lidem. Největší vyjádření naší víry je v tom, jak se chováme k ostatním, zejména k těm, kteří něco potřebují.

Aplikace

„Neuvědomujeme si, kolik z nás žije podle toho, co vidí, a ne vírou. Věříme tomu, co vidíme, ale nedoceňujeme vzácné sliby, které jsou nám dány v Božím slově.“ (HC 85) Co to znamená, chodit vírou, a ne podle toho, co vidíme? Jak to můžeš praktikovat v životě?

Oči Hospodinovy

Oči Hospodinovy jsou na každém místě, pozorně sledují zlé i dobré. (Př 15,3)

Osobní studium

Jaké pocity máte po přečtení textu v Př 15,3 a proč?

V následujících dvou kapitolách knihy Přísloví (15 a 16) se mění styl. Tyto kapitoly jsou více teologické než ty předchozí. Mnohem častěji jsou v nich odkazy na Hospodina. V Př 15,3 se o něm dozvídáme něco úžasného: Jeho oči jsou všude.

Toto zřetelné vědomí přítomnosti Páně je přesně tím, co staří izraelité nazývali „bázní před Hospodinem“. Stejně přirovnání nacházíme i v Žalmech: „Ale oko Hospodinovo bdí nad těmi, kdo se ho bojí“ (Ž 33,18). Podobně popisuje Jób Boha jako toho, kdo vidí do všech končin světa a vše, co se děje pod nebem (Jb 28,24). Jób dochází k závěru, že „bázeň před Hospodinem je moudrostí“ (Jb 28,28).

Text v Př 15,3 nám připomíná Boží schopnost vidět dobro a zlo – bez ohledu na to, kde se nachází. Jak pochopil Šalomoun (1Kr 3,9), skutečná moudrost je schopnost rozlišovat mezi dobrem a zlem. Toto vědomí by nám mělo pomoci pamatovat vždy na to, abychom konali dobro, a ne zlo, protože Bůh vidí všechno, co děláme, i když to nikdo jiný nevidí. Budme proto opatrní, protože „není tvora, který by se před ním mohl skrýt. Nahé a odhalené je všechno před očima toho, jemuž se budeme ze všeho odpovídat“ (Žd 4,13).

Aplikace

Přečti si texty v Př 15,3; Iz 5,20 a Žd 5,14. Jaké klíčové poselství mají tyto verše – a to zejména v době, kdy samotné pojmy „dobro“ a „zlo“ jsou často nejasné a kdy o nich někteří lidé tvrdí, že jsou relativní anebo jsou to jen lidské představy, jež nemají žádnou objektivní podstatu? Proč je takové pojetí dobra a zla tak špatné? Proč je tak nebezpečné držet se ho?

Radostné srdce

¹³Radostným srdcem zkrásní tvář, kdežto trápení srdce ubíjí ducha. ¹⁴Rozumné srdce hledá poznání, kdežto ústa hlupáků se honí za pošetilostí. ... ²³Člověk má radost, když může dát odpověď, jak je dobré slovo v pravý čas! (Př 15,13.14.23)

Osobní studium

Proč je radost pro člověka podle Př 15 tak důležitá?

Písmo nám neslibuje život bez zkoušek. Ježíš prohlásil: „Každý den má dost na svém trápení“ (Mt 6,34). V Př 15,15 je zdůrazněno, že uprostřed zlých dnů bude mít ten, kdo si zachová dobrou mysl, hody každodenně. V životě člověka určitě přijde bolest, utrpení a zkoušky. Často je nemůžeme ovlivnit; nevíme, kdy a jak se objeví. Co však můžeme mít pod kontrolou, alespoň do určité míry, je to, jak na ně budeme reagovat.

Jakou roli má víra v Boha v radosti, jež je popisována v Př 15,13.14 a 23?

Ačkoli biblický text výslovně neuvádí důvod k radosti, z podobnosti myšlenek mezi verši 13 a 14 vyplývá, že „radostné srdce“ má ten, kdo má porozumění. Je to srdce člověka, který má víru a po všem utrpení bude vykoupen. Proto je víra v Boha tak důležitá. Je však nezbytné, abychom měli vlastní zkušenost s Bohem a jeho láskou. Lidé, kteří žijí s Bohem, projdou jakýmkoliv zkouškami a utrpením, protože poznali jeho lásku.

V Př 15,23 je odhalena další důležitá myšlenka. Radost vychází více z toho, co dáváme, než z toho, co jsme obdrželi. Dobré slovo, které sdílíme s ostatními, nám přinese radost. Zažil jsi požehnání, které přichází, když žehnáme druhým – ať už slovem, nebo skutkem? V knize Přísloví je mnohokrát zdůrazněno, že naše slova jsou mocná. Mohou působit velké dobro, anebo velké zlo. Zaměřme se na to, abychom svými slovy působili dobro – přinese to radost nejen příjemci, ale i tomu, kdo tato slova pronáší.

Aplikace

Jak dobře znáš Boží lásku? Jak můžeš dále prohlubovat svůj vztah s Bohem?

Boží svrchovanost

¹Člověk si může lámat hlavu, vhodnou odpověď však dává Hospodin. ... ¹⁸Pýcha předchází pád a namyšlenost zkázu. ¹⁹Lepší je sdílet porobu s pokornými nežli se s pyšnými dělit o kořist. ... ³³Člověk si může házet losem do klína, všechno rozhodování je však od Hospodina. (Př 16,1.18.19.33; B21)

Osobní studium

Všichni máme ve svém životě sny a plány, které se snažíme realizovat. Někdy se je podaří dokončit, někdy dopadnou jinak, než jsme si představovali. Bible uznává hodnotu lidské odpovědnosti a svobody. Přesto však potvrzuje Boží kontrolu nad během událostí (Př 20,24; 21,31; Da 2 a 7).

Jak je možné pochopit text v Př 16,1?

Připravujeme se a plánujeme, ale poslední slovo vždy patří Bohu. To neznamená, že naše přípravy jsou bezcenné. Pokud však žijeme vírou, měli bychom své plány předložit Bohu. On s nimi bude pracovat a řídit naše kroky (Př 16,9) a bude jistit naše plány (Př 16,3).

Naučme se důvěřovat Bohu – i když právě čelíme složitým a obtížným situacím. Pokud to uděláme, můžeme si být jisti jeho vedením – a to i v těch nejtěžších časech.

Má ctížádost podle Př 16,18.19 v lidském úspěchu své místo?

Bible častokrát varuje před pýchou. Máme vůbec jako padlé bytosti být na co hrdí? Vždyť pýcha zapříčinila prvotní hřích (Ez 28,17). Ježíš učil, že je nesprávné povyšovat se, a vyzýval své učedníky, aby místo toho usilovali o pokoru (Mt 20,26–28).

Jak lidský úspěch podle Př 16,33 ovlivňuje náhoda?

V Bibli není místo pro náhodu. I když si člověk myslí, že průběh událostí je ovlivněn náhodou, není tomu tak. Bůh má všechno stále pod kontrolou.

Aplikace

Když procházíme složitými situacemi a snažíme se pochopit, proč se něco děje, jak nám může pomoci vědomí o tom, že se nacházíme uprostřed velkého sporu?

Podněty k zamyšlení

„Satan již od počátku namlouvá lidem, co získají, dopustí-li se přestoupení. Takto se mu podařilo svést anděly. Takto sváděl k hříchu Adama i Evu. A tak stále svádí mnohé, aby neposlušali Boha. Snaží se vzbudit zdání, že cesta hříchu je žádoucí: ‚Někdy se člověku zdá cesta přímá, ale nakonec přivede k smrti.‘ Šťastni ti, kdož se sice odvážili vkročit na tuto cestu, ale poznali, jak trpké jsou plody hříchu, a závčas se obrátili.“ (PP 720; PP 541)

„Nic nepodpoří naše tělesné a duševní zdraví lépe než projev vděčnosti a chválení. Odolávat malomyslnosti, smutným myšlenkám a pocitům nespokojenosti je právě tak nutné, jako je potřebné se modlit. Máme-li namířeno do nebe, pak přece nemůžeme jít jako procesí truchlících lidí, kteří po celou cestu k domovu svého Otce vzdychají a naříkají. Takoví křesťané, kteří stále jen naříkají a jimž radost a štěstí připadají jako hřích, nemají pravé náboženství. (MH 251; ŽNP 131)

Otázky k rozhovoru

- 1. Jaký máte názor na myšlenku, že máme jen omezený pohled na realitu? Co to znamená? Co existuje mimo nás, a my víme, že je to realita, ačkoli to nemůžeme ani cítit, ani vidět, ani slyšet? Příkladem mohou být rádiové vlny (mobilní telefon, satelitní či rozhlasové programy). Jsou ve vzduchu všude kolem nás právě teď, a přesto je nevidíme, neslyšíme ani necítíme. Jak nám tento příklad pomáhá pochopit, jak jsou omezené naše smysly? Jak nám porozumění těmto příkladům pomáhá uvědomit si duchovní realitu, kterou také nemůžeme obsáhnout smysly – třeba anděly?*
- 2. Proč je důležité pochopit princip lidské svobodné vůle a svobodné volby, i když Bůh je nade vším? Přestože se zdá, že tyto pojmy (lidská svoboda volby a Boží suverenita) se navzájem vylučují, obojí učí Bible. Jak je můžeme propojit?*

Správný žebříček hodnot

Texty na tento týden

Př 17,9.10.17; 18,2.4.13.17.21; 19,1.9.11.22; 1K 13,5-7

Základní verš

„Lepší suchá skýva a k tomu klid než dům plný obětních hodů a spory.“ (Př 17,1)

V knize Přísloví je stále znovu odsuzováno falešné a klamavé vystupování. Může se zdát, že někteří mají vše, co svět nabízí – bohatství, sílu, radost, slávu – a přesto „za fasádou“ vzkvétá napětí a neštěstí. Je dokonce možné, že příčinou tohoto napětí a utrpení je právě bohatství a potěšení, o které se lidé tak velmi snaží. Jedno egyptské přísloví říká: „Lepší je chléb s radostným srdcem než bohatství s trápením“ (LICHTHEIM, Miriam. *Ancient Egyptian Literature: The New Kingdom*. Los Angeles, CA: California Press, 2006, s. 152.). Podle knihy Přísloví je prvním krokem k vyřešení tohoto problému seřazení priorit: dobré vztahy jsou důležitější než bohatství (Př 17,1). Důležité není to, co máme, ale jací jsme. Následující rady nám mohou pomoci obnovit priority a povedou nás k vnitřnímu klidu (šalom), který přispěje k našemu štěstí.

Hřích, odpuštění, láska a přátelství

Kdo stojí o lásku, přikrývá přestoupení, ale kdo je přetřásá, rozlučuje důvěrné přátele. (Př 17,9)

Prozíravost činí člověka shovívavým, promíjet přestupky je jeho ozdobou. (Př 19,11)

V každém čase miluje přítel, zrodil se bratrem pro doby soužení. (Př 17,17)

⁵Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. ⁶Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. ⁷Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá. (1K 13,5–7)

Osobní studium

Jak bychom měli podle Př 17,9 a 19,11 jednat s ostatními, kteří nějak selžou?

Když někdo něco pokazí, je velmi lákavé o tom vyprávět ostatním. Už jste slyšeli, co se stalo tomu člověku? I když jednáme, jako kdybychom byli celou událostí zděšeni, skutečností je, že rádi povídáme ostatním o tom, co se stalo. Stručně řečeno, pomlouváme. A právě před tím jsme varováni. Takové jednání nepřinese do vztahu nic dobrého – a to i mezi blízkými přáteli. Nakonec, pokud váš přítel něco pokazí, jste vůbec přátelé, když jdete a mluvíte o tom s ostatními?

Je nám doporučeno, abychom „přikryli přestoupení“. To však neznamená, že budeme muset skrývat hřích, jednat, jako by se to nikdy nestalo, jako by tento člověk nikdy nic špatného neudělal. Hřích, který je přikrytý, je stále přítomen, i když je skrytý. Ve skutečnosti hebrejské slovo, které je přeloženo jako „přikryt“, může v tomto kontextu znamenat i „odpustit“ (Ž 85,2). Naší reakcí na chyby někoho jiného by měla být láska, a ne pomluvy.

Jak nám láska podle Př 17,17 a 1K 13,5–7 pomáhá vyrovnat se s chybami přátele?

Nikdo nemiluje přátele nebo manžela či manželku, protože jsou dokonalí. Máme je rádi i přes jejich chyby a nedostatky. Jen díky lásce se učíme, jak neodsuzovat ostatní. Vždyť i my máme chyby a nedostatky, a jsme na tom tedy stejně. Učme se litovat špatných činů a snažme se sobě i jim pomoci chyby nějak napravit. Nakonec, k čemu jinému jsou dobří přátelé?

Aplikace

Vzpomeň si na okamžik, kdy se ti vůbec nedařilo a něco jsi úplně pokazil, ale přesto ti bylo odpuštěno a cítil jsi přijetí a lásku. Motivuje tě to k tomu, abys tento přístup nabídl dalším lidem? Jak to můžeš konkrétně udělat?

Spravedlnost a láska

⁹Kdo přikrývá přestoupení, usiluje o lásku, ale kdo věc roznásí, rozlučuje přátele. ¹⁰Toho, kdo je schopen rozumět, zasáhne napomenutí víc než hlupáka sto ran. (Př 17,9.10; ČSP)

Osobní studium

Pravá láska není slepá. To, že „přikrýváme“ něčí chyby láskou, neznamená, že nemáme vidět hřích. Láska a spravedlnost k sobě neodmyslitelně patří. Hebrejské slovo pro „spravedlnost“ (cedek) také znamená „milosrdenství“ nebo „dobročinnost“. Nemůžeme být skutečně soucitní, pokud nejsme spravedliví, a nemůžeme být jen spravedliví, pokud nemáme soucit a lásku. Spravedlnost a láska spolu úzce souvisí.

Například pomoc chudým by neměla být vykonávána na úkor spravedlnosti. Starý zákon obsahuje doporučení, aby chudým nebylo nadřezováno u soudu (Ex 23,3). I když nás láska zavazuje pomáhat chudým, bylo by nespravedlivé, kdyby jim bylo straněno, když udělají něco špatného, a to jen proto, že jsou chudí. Spravedlnost a pravda se mají uplatňovat s láskou a soucitem. To je moudrá vyrovnanost, jež charakterizuje Tóru, Boží zákon a kterou zdůrazňuje kniha Přísloví.

Co říkají verše v Př 17,10 a 19,25 o napomenutí a pokárání?

Skutečnost, že Př 17,10 bezprostředně navazuje na výzvu k přikrývání přestoupení láskou (Př 17,9), není náhodná. Tato zmínka o „napomenutí“ ve spojení s „láskou“ nám ukazuje lásku z pravého úhlu pohledu. Z textu vyplývá, že jde o silné pokárání.

Jak se Ježíš v J 8,1–11 staví k otevřenému hříchu?

„V odpuštění a povzbuzení k lepšímu životu zazářila krása dokonalé spravedlnosti v Ježíšově povaze. Kristus hřích neomlouvá a nezmenšuje vědomí viny. Nechce odsuzovat, ale zachránit. Svět měl pro zbloudilou ženu jen opovržení a výsměch. Ježíš ji však zahrnul slovy útěchy a naděje. Sám bezhříšný se slitoval nad slabostí hříšnice a podal jí pomocnou ruku. Pokrytečtí farizeové na ni žalovali, ale Ježíš ji vyzval: „Jdi a už nehřeš!“ (DA 462; TV 295)

Aplikace

Byl jsi někdy spravedlivě napomenut za něco špatného, co jsi udělal, někým, kdo tě měl rád? Jak ses přitom cítil? Jaký to na tebe mělo vliv? A naopak, napomenul jsi někdy někoho, koho máš rád? Jak ti tyto zkušenosti pomáhají chápat úzkou souvislost mezi spravedlností a láskou?

Znovu o slovech

⁴Hluboké vody jsou slova z úst muže, potok plný vody, zdroj moudrosti. ... ¹³Odpoví-li kdo dřív, než vyslechl, toť pošetilost a hanba pro něj. ... ²¹V moci jazyka je život i smrt, kdo ho rád používá, nají se jeho plodů. (Př 18,4.13.21)

Osobní studium

V 18. kapitole knihy Přísloví jsou představena různá témata. Autor se však znovu vrací k našim slovům. Jaké důležité principy jsou představeny – kdy máme promluvit, a kdy raději nic neříkat?

Opět je v textu zdůrazněna síla slov. Je upozorněno na to, že blázni používají ústa ke své vlastní zkáze. Verš 13 je zvláště poučný. Jak snadné je promluvit dřív, než někoho pozorně vyslechneme. Kolikrát bychom mohli ušetřit sebe a ostatní zbytečných bolestí a neshod, kdybychom se naučili promýšlet to, co jsme právě slyšeli, dříve než na to zareagujeme. Někdy je opravdu mlčení nejlepší odpovědí.

Proč jsou podle Př 18,4 slova moudrých jako hluboké vody?

Obraz „hlubokých vod“ se používá v knize Přísloví v pozitivním slova smyslu a reprezentují moudrost (Př 20,5). Vytvářejí představu klidu, ale také hloubky a bohatství. Moudří nejsou povrchní. Čerpají svá slova z hlubin osobní reflexe a zkušeností.

V Př 18,21 je znovu zopakováno to, co už bychom měli vědět: naše slova jsou mocná a mohou být silou dobra, nebo zla, dokonce i života, nebo smrti. Musíme být tedy velmi opatrní na to, jak budeme tento mocný nástroj používat.

Aplikace

Přemýšlej o situaci, kdy ti někdo něco řekl a jeho slova tě velmi zranila. Co tě to naučilo o síle slov? Jak opatrný bys měl být na to, co říkáš?

Schopnost vidět záležitosti z více stran

Hlupák nemá zálibu v rozumnosti, ale v odkrývání svého vlastního rozumu. (Př 18,2; ČSP)
Kdo při sporu mluví první, jeví se spravedlivý, pak přijde druhá strana a podrobí ho zkoušce. (Př 18,17)

Osobní studium

Proč podle Př 18,2 hloupí lidé nepotřebují žádný čas, aby si utvořili svůj názor?

Hlupáci jsou si tak jisti sami sebou a tak potřebují vyjádřit své vlastní názory, že vůbec nemají zájem o to, aby se něco naučili od druhých. Jejich uzavřené mysli krácejí spolu ruku v ruce s jejich otevřenými ústy. To je velmi špatná kombinace. Musíme být velmi opatrní, abychom sami nedělali totéž, zejména když jde o něco, u čeho jsme přesvědčeni, že máme pravdu.

Zažil jsi už někdy situaci, kdy jsi byl v určitém okamžiku o něčem silně přesvědčen a později jsi zjistil, že ses mýlil? To neznamená, že bychom měli být v našich názorech nerozhodní. Měli bychom však být pokorní, protože nikdo z nás nemá všechny správné odpovědi (a i když jsou naše odpovědi správné, pravda je často hlubší a složitější, než můžeme ocenit a pochopit).

Který důležitý princip je vyjádřen v Př 18,17?

Pouze Bůh nepotřebuje druhý názor, protože On jej ze své přirozenosti už má. Jeho oči jsou všude (Př 15,3). Bůh má schopnost vidět jakékoli záležitosti ze všech stran. My, na rozdíl od něj, máme obvykle velmi úzký pohled na svět. Pohled, který má tendenci stát se ještě užším, pokud se dostaneme do nějaké ustrnulé pozice, zejména pokud jde o záležitosti, které si myslíme, že jsou důležité.

Vždy si musíme uvědomovat, že existují dva nebo dokonce více úhlů pohledu na situaci či názor. Proto čím více máme informací, tím lépe si můžeme vytvořit správný pohled na věc.

Aplikace

Vzpomeň si na nějakou událost, kdy jsi byl naprosto přesvědčen o něčem (možná šlo o názor, kterého ses držel celý svůj život), jen abys později zjistil, že ses po celý svůj život mýlil. Co tě tato zkušenost učí o potřebě být otevřen možnosti, že se můžeš mýlit v pohledu na něco, co aktuálně řešíš?

Buď pravdivý

Lepší chudý poctivec než prolhaný pitomec. (Př 19,1; B21)

Od člověka se očekává oddanost, lépe je být chudý nežli lhář. (Př 19,22; ČSP)

Křivý svědek nezůstane bez trestu, zahyne ten, kdo šíří lži. (Př 19,9)

Osobní studium

Král potřeboval jmenovat nového úředníka pro nejvyšší úřad jeho království. Za tímto účelem uspořádal speciální soutěž ve lhaní. Úkolem bylo pronést co největší lež. Všichni jeho správci a úředníci se přihlásili a každý z nich přišel a pronesl svou největší lež. Ale král nebyl spokojen. Zdálo se mu, že jejich lži jsou nepřesvědčivé. Král se pak zeptal svého nejbližšího a nejdůvěryhodnějšího poradce: „Proč ses nepřihlásil?“

Poradce odpověděl: „Je mi líto, že vás zklamu, Veličenstvo, ale já se nemohu přihlásit.“ „Proč ne?“ zeptal se král. „Protože já jsem ještě nikdy nelhal,“ odpověděl poradce. Král se rozhodl jmenovat jej pro danou pozici.

Pro nás, pro hříšníky, je lhaní jednodušší, než si myslíme. Proto musíme být na svá slova velmi opatrní.

O lhaní v různých souvislostech mluví 19. kapitola. Kniha Přísloví představuje vysoký etický standard. Než přijít o svou integritu a muset lhát, tak je lepší zůstat chudým či přijít o nějaké výhody (Př 19,1). Je lepší zůstat chudý než podvádět a ztratit tak důvěru druhého (Př 19,22).

Jakou zodpovědnost má podle Př 19,9 svědek?

Lhaní je samo o sobě dost špatné; u soudu a pod přísahou je však ještě horší. V mnoha zemích je křivá přísaha zločin, a to velmi závažný. Svědek musí podat pravdivé svědectví. Ne náhodou tento verš navazuje na zmínku o tom, že „urozenému pochlebují mnozí“ (Př 19,6), ale „chudáse nesnáší ani jeho bratři“ (Př 19,7; B21). Důležité je, že svědkové nesmí být ovlivněni úplatky nebo sociálním postavením těch, o nichž budou svědčit.

Aplikace

Jaký důležitý princip je zaznamenán v Dt 24,10–22? Jak jej můžeš aplikovat v životě na tvé jednání s těmi, kteří jsou potřební?

Podněty k zamyšlení

„Duch pomlouvání je jedním ze silných satanových nástrojů, které slouží k šíření sporů, rozdělení přátel a k podkopávání víry mnohých ve věrohodnost našeho učení. Bratři a sestry velmi rádi hovoří o chybách a omylech, jichž se podle jejich mínění dopouštějí jiní, zvláště ti, kteří odvážně přinášeli Boží poselství napomenutí a varování. Děti těchto žalobníků vše dobře slyší a přijímají tak jed nespokojenosti. Zaslepení rodiče jim tím uzavírají přístup, kterým bylo možné získat dětské srdce. Kolik je rodin, kde bychom při jídle mohli slyšet pochybné a nevhodné rozhovory. U stolu se začne někdo pomlouvat, ostatní se připojí – a to nejen dospělí, ale i děti. Bůh je tím zneuctěn. Ježíš řekl: ‚Cožkoli jste činili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste učinili‘ (Mt 25,40). Jestliže pomlouváme jeho služebníky, pomlouváme tím vlastně Krista.“ (4T 195)

Otázky k rozhovoru

- 1. Je vždycky těžké, když ti, které miluješ nebo o které pečuješ, něco zkazí. A je tak snadné snažit se to za ně nějak vyžehlit... Jak se můžeme v takových situacích zachovat správně? Jistě, potřebujeme jednat s milostí, protože i nám byla prokázána milost i přes naše pochybení. Znamená ale milost, že člověk může stále beztrestně hřešit, aniž by musel čelit následkům svého jednání? Jaký je správný způsob jednání v těchto situacích?*
- 2. Většina záležitostí v životě je velmi složitých a mají mnoho podob. Takže i to, co vidíme správně, bude obvykle složitější, než jsme pochopili. Jak se můžeme naučit být otevřenější, ale zároveň nebyť nerozumní?*
- 3. Je způsob, jak se dá lhát bez použití slov?*

Slova moudrosti

Texty na tento týden

Př 19,17; 20,6.9.12.17.20–22; 22,2.6.8.15; Mt 25,35–40

Základní verš

„Mnoho lidí rozlašuje své milosrdenství, ale muže spolehlivého kdo najde?“ (Př 20,6)

Do určité míry (ve skutečnosti do velké míry) jsme všichni ovlivněni životním prostředím, v němž žijeme. Přestože dědičnost hraje velkou roli, hodnoty, které vyznáváme, přebíráme z toho, co nás obklopuje – náš domov, vzdělání i kultura. Od dětství jsme ovlivněni tím, co vidíme a slyšíme.

Avšak to, co vidíme a slyšíme, není pro nás vždy nejlepší. Není možné vyhnout se negativnímu vlivu světa, který nás obklopuje. Dostali jsme však Boží slovo a máme zaslíbení Ducha svatého, který nám pomáhá směřovat výš a ukazuje na něco lepšího, než nám nabízí svět.

Tento týden se podíváme na různá přísloví a praktické rady, které nám mohou pomoci překonat negativitu tohoto padlého světa a připravit nás na něco lepšího.

Je mnoho údů, ale jedno tělo

⁹Kdo může říci: Mám čisté srdce, od hříchu jsem se oprostil? ... ¹²Slyšící ucho, vidoucí oko – obojí učinil Hospodin. (Př 20,9.12; B21)

Osobní studium

Jakou hodnotu mají podle Př 20,12 lidé?

Na rozdíl od evoluční teorie, podle níž jsme pouhým náhodným produktem kosmu, který nepřemýšlí, Bible učí, že všichni lidé byli stvořeni Bohem (Sk 17,26). Je zajímavé, že Thomas Jefferson, jeden z hlavních autorů textu amerického *Prohlášení nezávislosti* (1776), zdůvodňoval rovnost všech lidí právě tím, že byli „stvořeni“ Bohem. Jen v Hospodinu jsme si rovni.

I když máme všichni stejného Stvořitele, neznamená to, že jsme všichni stejní. Dokonce ani jednovaječná dvojčata se nechovají úplně stejně. V dopise Korintským Pavel mluví o rozdílech mezi lidmi a zdůrazňuje, že by se nikdo neměl nadřazovat nad jiné, naopak, máme si vzájemně pomáhat a vidět potřeby druhých. „Ve skutečnosti však je mnoho údů, ale jedno tělo. Oko nemůže říci ruce: ‚Nepotřebuji tě!‘ Ani hlava nemůže říci nohám: ‚Nepotřebuji vás!‘ A právě ty údy těla, které se zdají méně významné, jsou nezbytné, a které pokládáme za méně čestné, těm prokazujeme zvláštní čest, a neslušné slušněji zahaluje, jak to naše slušné údy nepotřebují. Bůh zařídil tělo tak, že přehlíženým údům dal hojnější čest, aby v těle nedošlo k roztržce, ale aby údy shodně pečovaly jeden o druhý“ (1K 12,20–25).

V čem jsme si také podle Př 20,9 všichni rovni?

Hřích je další skutečností, která nás všechny spojuje. Na otázku: „Kdo může říci: Mám čisté srdce, od hříchu jsem se oprostil?“ existuje jediná odpověď: „Nikdo.“ Stav lidstva je tragický a beznadějný. Lidé jsou smrtelní a ani všechny peníze a moc světa to nezmění. V kontextu Písma by však toto odhalení lidské hříšnosti nemělo vést k zoufalství. Ježíšovou smrtí na kříži a jeho vzkříšením je připraveno východisko pro každého – bez ohledu na to, jak je člověk hříšný. Všichni mají příslib věčného života. Všichni ho mohou získat pouze skrze víru v Ježíše Krista – ne vlastními skutky.

„Člověk si žádnými svými dobrými skutky nemůže zasloužit spasení, je spasen jedině z milosti, kterou hříšný člověk přijímá svou vírou v Ježíše. Spasení je dar, za který nemusíme nic platit.“ (FW 20; VS 17)

Aplikace

Cítíš se někdy lepší (nebo horší) než druzí lidé? (Neměli bychom se srovnávat s druhými lidmi.) Pokud ano, co ti Kristův kříž říká o rovnosti všech?

Pravé hodnoty

Mnoho lidí rozhlašuje své milosrdenství, ale muže spolehlivého kdo najde? (Př 20,6)

Osobní studium

„Jejich skutky jdou s nimi,“ říká Zj 14,13 o odměně spravedlivých. Teprve budoucnost odhalí skutečnou hodnotu jednotlivce. Lidé se mohou nyní chlubit svým bohatstvím, svými znalostmi, svou fyzickou zdatností, a někdy to může být pravda. Ale jaký význam to má v Božích očích? Velmi často se vlastnosti, úspěchy a skutky, které lidé považují za důležité nebo působivé, ukážou jako nedokonalé. To, co je idealizováno a uctíváno ve společnosti, je ve skutečnosti mocným svědectvím o tom, jak je lidstvo hříšné. Velmi dobře je to vidět, když se podíváme na některé ze záporných postav, často v zábavním průmyslu, které jsou uctívány a zbožňovány fanoušky.

Co je podle Př 20,6; Jr 9,23.24 a Mk 9,35 skutečnou hodnotou?

Kvalitu našich vztahů neukáže jen jeden ojedinělý viditelný projev lásky nebo oběti, ale dlouhodobé a pravidelné menší skutky, které děláme každý den, trpělivě a spolehlivě. Každý den dávejme svému partnerovi svůj čas a péči, navštěvujme naše nejbližší, pomáháme nemocným rodičům, snažme se pilně pracovat. Všechny tyto skromné malé činy v životě budou důkazem, že vaše víra je opravdová. Vytrvalá věrnost je cennější než intenzivní, ale vzácné projevy lásky.

Tento princip platí podobně i pro náš vztah s Bohem. Každý může tvrdit, že věří v Boha a slouží mu. Otázka zní: Vytrvá? Ježíš řekl: „Ale kdo vytrvá až do konce, bude spasen“ (Mt 24,13).

Aplikace

Jak můžeš druhým představit charakter Krista svou trpělivostí, laskavostí a ochotou? Jsi ochoten to udělat?

Čekej na Hospodina

17Někomu je lahodný chléb klamu, ale nakonec má plná ústa štěrku. ... 20Kdo zlořečí otcí a matce, tomu zhasne jeho světlo v nejhlubší tmě. 21Dědictví, na jehož počátku je nečestnost, nebývá nakonec požehnané. 22Neříkej: „Odplatím za zlo!“ Čekej na Hospodina a on tě zachrání. (Př 20,17.20–22)

Osobní studium

Jaké praktické poučení je možné najít v Př 20,17 a 21,5?

Zloděj, který krade chléb, jej získá rychleji než ten, kdo si na něj musí vydělat práci. Obchodníci, kteří lžou, aby prodali své špatné zboží, mohou zbohatnout rychleji než poctivý obchodník. Přesto však podle biblického textu budoucnost změň sladkost v zoufání (Př 21,5.6). V Př 20,21.22 jsou uvedeny dvě ilustrace tohoto principu.

- 1) Dědictví (Př 20,21). Před zmínkou o dědictví, které je získáno nečestným způsobem (což znamená, že rodiče jsou ještě naživu), je zdůrazněno odsouzení pro ty, kdo zlořečí rodičům (Př 20,20). Propojení těchto dvou veršů je významné. Je to, jako kdyby syn (nebo dcera) proklínali své rodiče a přáli si, aby už byli mrtví. Důsledek takového jednání je tragický: tomu, kdo zlořečí rodičům, zhasne světlo v „hluboké tmě“ (Př 20,20) a dědictví se obrátí proti němu samotnému, neboť „nebude nakonec požehnané“ (Př 20,21).
- 2) Pomsta (Př 20,22). Tentokrát se text zaměřuje na oběti, které mohou být v pokušení hledat odplatu za zlo, které bylo proti nim spácháno. Rada z Př 20,22 zní: „Čekej na Hospodina.“ Teprve pak budeš zachráněn. Pokud bude člověk sám hledat pomstu, vystavuje se vážnému riziku. V Př 25,21.22 je zdůrazněna stejná rada obrazem sypání uhlíků z ohně na hlavu nepřítele. Pokud upustíme od pomsty, Hospodin nás zachrání (Př 20,22) a zároveň díky tomu můžeme zachránit svého nepřítele (Př 25,21.22) – a tím bude překonáno zlo dobrem (Ř 12,21).

Aplikace

Jak se můžeš naučit napodobovat Kristův příklad a překonávat zlo dobrem? Proč je to pro nás tak nepřírozené? Jak je možné toho dosáhnout?

Soucit s potřebnými

Kdo pomáhá chudým, půjčuje Hospodinu; on sám mu jeho dobrodiní odplatí. (Př 19,17; B21)

³⁵„Neboť jsem hladověl, a dali jste mi jíst, žíznil jsem, a dali jste mi pít, byl jsem na cestách, a ujali jste se mne, ³⁶byl jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste za mnou.“³⁷ Tu mu ti spravedliví odpovědí: „Pane, kdy jsme tě viděli hladového, a nasýtli jsme tě, nebo žíznivého, a dali jsme ti pít? ³⁸Kdy jsme tě viděli jako pocestného, a ujali jsme se tě, nebo nahého, a oblékli jsme tě? ³⁹Kdy jsme tě viděli nemocného nebo ve vězení, a přišli jsme za tebou?“⁴⁰ Král odpoví a řekne jim: „Amen, pravím vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.“ (Mt 25,35–40)

Boháč a chudák mají společně jedno: Stvořitelem obou je Hospodin. (Př 22,2; B21)

Osobní studium

Charakter člověka neurčuje to, co má, ale to, co je ochoten dát svému bližnímu. Měřítkem našeho charakteru je to, kým jsme pro své nejbližší. Samařan, který zachránil svého bližního, je blíže Božímu království než kněz (L 10,26–37). Kniha Přísloví silně zdůrazňuje tento princip.

Podle Př 19,17 a 21,13 Bůh dává přednost lidskému soucitu s chudými před naší náboženskou horlivostí. Náš soucit s chudými a konkrétní činy v jejich prospěch pro Boha znamenají mnohem více než některý z našich zbožných činů. Ve skutečnosti se Bůh osobně zapojuje do této práce, a to natolik, že když dáváme chudým, je to, jako kdybychom dávali samotnému Bohu (Mt 25,35–40).

Co text v Mt 25,35–40 odhaluje o tom, jak Ježíš soucítí s lidmi v nouzi? Jak tě tato skutečnost ovlivňuje ve tvých vztazích k ostatním lidem?

Verš v Př 22,2 připomíná, že Bůh stvořil chudého člověka stejně jako bohatého. Rovnost mezi lidmi, která je založená na skutečnosti, že Bůh stvořil všechny, předpokládá, že chudí si zaslouží stejnou pozornost jako bohatí. Měli bychom mít rádi své bližní takové, jací jsou – jako bytosti stvořené k Božímu obrazu.

Jak se cítíme, když můžeme pomáhat lidem v nouzi? Od přirozenosti jsme sobečtí; máme tendenci se dívat především jen na sebe. Prosme Boha, abychom opustili tento postoj a zemřeli sami sobě, abychom se tak mohli stát lepším obrazem Krista.

Aplikace

Kdy budeš mít větší pocit osobního uspokojení – když budeš pomáhat druhým v nouzi, nebo když budeš dělat věci jen sám pro sebe?

Výchova

“Vyuč chlapce na počátku jeho cesty, neodvrátí se od ní, ani když zestárne. ...⁸Ten, kdo rozsévá zvrácenost, sklídí zlo, hůl jeho hněvu pomine. ...¹⁵V srdci chlapce vězí hloupost, hůl a naučení jí od něj vzdálí. (Př 22,6.8.15; ČSP)

Osobní studium

Hebrejské slovo pro „výchovu“ pochází ze slova, které znamená „stavět“ nebo „začít“. Všechny tyto významy jsou obsaženy v hebrejském způsobu vzdělávání: výchova dítěte je budování a pokládání základů pro budoucnost (Př 22,6). Rodiče a pedagogové jsou proto zodpovědní za budoucnost svých dětí – a tím také nepřímo za budoucnost světa. Výchova našich dětí dnes ovlivní společnost v budoucích generacích.

Jaký je podle Př 22,6 význam správné výchovy dětí?

Je zajímavé, že hebrejské slovo „vychovávat“ je použito také v případě „zasvěcení“ chrámu (1Kr 8,63). Výchova od útlého věku dětí znamená, že je rodiče zasvěcují (odevzdávají) Bohu stejným způsobem, jako byl zasvěcován chrám. „Rodičům je svěřeno velké dílo vzdělávání jejich dětí pro budoucnost, pro život věčný.“ (CG 38) Zdá se, že apoštol Pavel se zmiňuje o textu v Př 22,6, když chválí Timotea za jeho rané vzdělávání v poznání: „Od dětství znáš svatá Písma, která ti mohou dát moudrost ke spasení“ (2Tm 3,15).

Jaké principy týkající se výchovy jsou obsaženy v Př 22,8.15?

Vzdělání může být srovnáno se setbou. Budoucnost naší společnosti a našich dětí závisí na tom, co zaséváme. Pokud naším semenem bude „zvrácenost“, pak se naše výchova („hůl“) nezdaří a budeme sklízet problémy (Př 22,8). Pokud se naše setba dotkla srdcí dětí (Př 22,15), pak hůl naší výchovy od nich zažene pošestilost.

Aplikace

Velmi často učíme ostatní (zejména děti) tím, jak se chováme – naším příkladem. Přemýšlej o svém vlastním životě. Co zaséváš okolo sebe? V jakých oblastech – jestli je dokážeš určit – může být tvůj příklad lepší?

Podněty k zamyšlení

„Rodiče by měli být vzory pravdivosti, protože to je každodenní lekce, která působí na srdce dítěte. Ve všech oblastech života by měli rodiče zastávat neochvějně zásady, zejména v oblasti výchovy a vedení svých dětí. ... Rodiče, nikdy nepřekrucujte pravdu, nikdy neříkejte lži – ani jako příklad. Pokud chcete, aby vaše dítě bylo pravdomluvné, musíte i vy sami vždy říkat pravdu.“ (CG 151)

„Mnozí otcové a matky si myslí, že pokud žijí a oblékají své maličké a poskytují jim vzdělání v souladu se standardem světa, splnili svou povinnost. Jsou příliš pracovně zaneprázdnění nebo se příliš zabývají svými zálibami, takže jim nezbývá prostor pro výchovu svých dětí pro život. Nemají snahu je vychovávat tak, aby děti zapojily své obdarování a oslavovaly tak svého Vykupitele. Šalomoun neřekl: ‚Řekněte dítěti, jak by mělo žít, a když pak zestárne, nezmění se‘, ale: ‚Zasvěcuj dítě do jeho cesty – nesejde z ní, ani když zestárne.‘“ (CG 38)

Otázky k rozhovoru

- 1. Zamyslete se hlouběji nad textem Př 22,6. Proč musíme být opatrní v tom, jak vykládáme tento text? Mnozí rodiče odvedli dobrou práci při výchově svých dětí, a přesto jejich děti udělaly jako dospělí špatná rozhodnutí. Když přemýšlíme o významu tohoto textu, proč nesmíme nikdy zapomínat na skutečnost svobodné vůle a realitu velkého sporu?*
- 2. Podívejte se znovu na otázku v části na středu. Proč pocítujeme uspokojení z pomoci druhým, zvláště když neočekáváme nic na oplátku? Jak nám tato skutečnost osvětluje, proč je tolik bohatých lidí nešťastných a cítí se uboze?*
- 3. I když si nejsme všichni rovni v nadání, vzdělání a zkušenostech, jsme si rovni v nejdůležitější věci: všichni potřebujeme, aby nás Kristus zachránil. Co to vypovídá o základní rovnosti a hodnotě všech lidských bytostí? A co víc, jak by tato pravda měla ovlivnit náš způsob chování ke všem lidem?*

Slova pravdy

Texty na tento týden

Př 22,17–23; 23,1–5.10.17.31–33; 24,1.2.11.12.19.20.23–28

Základní text

„Zdali jsem ti již dříve nenapsal rady a poznání, abych tě poučil o spolehlivé jistotě slov pravdy, abys mohl pravdivě odpovědět tomu, kdo tě poslal?“ (Př 22,20.21)

Některá přísloví, jimiž se budeme zabývat tento týden, ukazují na paralely s egyptskými texty. Šalomoun byl inspirován Duchem svatým a použil tyto texty – vykládal je však z hebrejského pohledu. Slova Egypťanů se tedy v těchto příslovích setkávají s Duchem Boha Izraele – a tak se stávají Božím zjevením.

Tento princip je důležitý, neboť nám to připomíná univerzální charakter „pravdy“. Co je pravdou pro Izraelce, mělo by být rovněž platné pro Egypťana. Některé pravdy platí univerzálně, pro všechny.

Varování, jež jsou obsažena v těchto příslovích, jsou společná pro obě komunity. To znamená, že všichni – věřící nebo nevěřící na různých místech, kde žijí – některé věci nemají dělat.

Znalost pravdy

17Nakloň své ucho a slyš slova moudrých, zaměř srdce k tomu, co jsem poznal. 18Bude ti k blahu, budeš-li je ve svém nitru zachovávat, budou rovněž pohotově na tvých rtech. 19Abys na Hospodina spoléhá, poučím tě dnes – ano, tebe. 20Zdali jsem ti již dříve nenapsal rady a poznání, 21abych tě poučil o spolehlivé jistotě slov pravdy, abys mohl pravdivě odpovědět tomu, kdo tě poslal? (Př 22,17–21)

Osobní studium

Co říká Př 22,17.18 o tom, jak by měla pravda ovlivnit naše životy?

Hlavním úkolem mladého člověka je naslouchat a dávat pozor: „Nakloň své ucho a slyš“ (Př 22,17). Jinými slovy: „Soustřeďme se!“ Hlavním důrazem textu je, že ten, kdo hledá pravdu, musí ji hledat opravdově a skutečně se chtít dozvědět, co je správné – a pak to udělat.

Nestačí však jen naslouchat nebo pochopit intelektem, co nám biblický text říká. Někteří lidé znají mnoho faktů z Písma, ale Pravdu skutečně nepoznali a nemají s ní žádnou zkušenost (J 14,6).

Pravda by měla zasáhnout tu nejnvnitřnější část lidské bytosti. Hebrejský výraz „ve svém nitru“ v Př 22,18, odkazuje na „žaludek“. Slova by neměla zůstat na povrchu, mají být strávena, vstřebána, mají se stát součástí naší bytosti. Jakmile se slova dostanou hluboko do našeho přemýšlení a zakoření v nás, objeví se pak na našich rtech. Naše svědectví pak bude opravdu velmi silné.

Jak nás podle Př 22,19–21 ovlivňuje zakoušení pravdy?

Posiluje víru (Př 22,19). Hlavním cílem výchovy k moudrosti není moudrost sama o sobě. Účelem přísloví není udělat z posluchačů inteligentnější a zdatnější lidi. Záměrem učitele je posílit důvěru mladého člověka v Hospodina.

Přináší jistotu (Př 22,21). Studenti by měli být přesvědčeni, že „slova pravdy“ platí; měli by se spoléhat s jistotou, že vědí, co dělají. Víra je důvěra v to, čemu plně nerozumíme. Přesto bychom měli mít pro jistotu dobré důvody.

Podporuje odpovědnost (Př 22,21). Posledním krokem výchovy je podělit se s ostatními o „slova pravdy“, která jsme obdrželi. To je nejdůležitější povolání, které se týká celého lidstva.

Aplikace

Přemýšlej o důvodech, které máme jako adventisté sedmého dne pro naši víru. Jaké to jsou důvody? Proč bychom nikdy neměli pochybovat při jejich prožívání a sdílení se s ostatními?

Okrádání chudých

²²Neodírej nuzného, vždyť nic nemá, po utištěném nešlapej v bráně. ²³Neboť jejich spor povede Hospodin, uchvátí život jejich uchvatitelům. (Př 22,22,23)

Neposunuj dávné mezníky a nevstupuj na pole sirotků. (Př 23,10)

Osobní studium

Před čím jsme varováni v Př 22,22,23 a 23,10?

I když krást je vždy špatné, tento zákaz se týká okrádání chudých a utlačovaných – tedy těch nejvíce zranitelných. Jsou opravdu bezmocní, a proto se o ně Bůh obzvláště stará (Ex 22,21–26). Příkladem tohoto špatného postoje je David, který nechal zabít Uriáše, aby mohl získat jeho manželku. Nátanovo podobenství o ovečce odhaluje Davidův hřích (2S 12,1–4). Okrádání chudých není jen trestný čin, je to hřích „proti Hospodinu“ (2S 12,13.). Když někdo obere jiného, který má méně, je tento čin horší než krádež; je to také akt zbabělosti. Myslí si tito zloději, že Bůh nevidí jejich činy?

Z Př 22,23 vyplývá, že i v případě, že zloděj vyvázne bez lidského trestu, Bůh mu odplatí. Odkaz na Vykupitele, Zastávce (Př 23,11), se dokonce zmiňuje o Božím scénáři posledního soudu (Jb 19,25).

Upozornění z Př 22,22,23, společně s ostatními podobnými výroky v Bibli, mluví proti těm, kdo se zajímají pouze o bezprostřední „zisky“ z jejich činnosti, a ne o dlouhodobé výsledky. Svůj majetek přebírají a rozšiřují na úkor druhých a pro tento účel jsou ochotni podvádět a zabíjet. Mohou si všeho sice užívat hned, ale později zaplatí. Tato úvaha by měla odradit nejen zloděje; měla by ukázat, že naše etické hodnoty jsou navázány na Boží svrchovanost.

Aplikace

V roce 2008 nechala Britská humanistická asociace umístit do městských autobusů následující slogan: „Žádný Bůh pravděpodobně není. Přestaňte se strachovat a začněte si užívat života.“ Pokud by to tak bylo, pak všichni ti, kteří okrádají chudé a bezbranné, se nemají čeho obávat. Také všichni ti, kdo udělali nějaké zlé a hrozné činy a světská spravedlnost je na ně krátká, by vyvázli bez potrestání. Jak ti pomáhá víra v Boha a jeho zaslíbení o soudu mít v mysli klid a pokoj, i když vidíš veškerou nespravedlnost, která se ve světě děje?

Nezávid' svévolníkům

Ať tvé srdce nezávidí hříšníkům, ale ať horlí pro bázeň před Hospodinem po všechny dny. (Př 23,17)
'Nezávid' zlým lidem a nedychti být s nimi, ²neboť jejich srdce rozjímá, jak připravit zhoubu, a jejich rty mluví, aby potrápily. ... ¹⁹Nerozčiluj se kvůli zlovolníkům, nezávid' svévolníkům. ²⁰Zlý žádnou budoucnost nemá, svévolníkům zhasne světlo. (Př 24,1.2.19.20)

Osobní studium

Před čím nás varuje Př 23,17; 24,1.2 a 24,19.20?

Proč by někdo záviděl zlým lidem? S největší pravděpodobností to není závist skutečných hříchů, které tito lidé spáchali. Je to obvykle závist bezprostředního zisku (bohatství, úspěchu, výkonu), kterého tito lidé dosahují i přes jejich špatnost.

Je zřejmé, že ne každý úspěšný a bohatý člověk je špatný. Avšak před těmi, kteří páchají zlo, jsme v těchto verších varováni. Vidíme jejich „úspěšný“ život a z našeho pohledu – zvláště pokud se snažíme a sami s něčím bojujeme – je snadné závidět jim to, co mají.

To je však velmi úzký a krátkozraký pohled na věc. Hlavní pokušení hříchu je v tom, že jeho odměna je okamžitá: radujeme se z přítomného okamžitého potěšení. Pohled na věc z širší perspektivy a pohled do budoucna nás může před pokušením ochránit. Je třeba se proto podívat za hranice bezprostředních „zisků“ hříchu a promýšlet jeho dlouhodobé následky.

Kdo z nás ve svém životě nepoznal, jak destruktivní je hřích? Je jisté, že není možné žít v hříchu bez důsledků, které to přináší. Můžeme se pokoušet hřích skrývat před ostatními tak, že nikdo, ani naši nejbližší, nemusí mít ponětí o tom, co děláme (i když dříve či později ho odhalí). Nebo se můžeme pokoušet namlouvat si, že naše hříchy nejsou tak špatné (a dívat se na to, kolik lidí dělá věci ještě horší). Avšak dříve nebo později nás důsledky našeho hříchu dostihnou.

Měli bychom hřích nenávidět už proto, že je to hřích. Měli bychom ho nenávidět proto, co způsobil našemu Pánu, celému světu i nám osobně. Chceme-li vidět, co hřích skutečně stojí, podívejte se na Ježíše na kříži. To je skutečná cena hříchu. Toto poznání by mělo stačit (i když tomu tak často není), abychom se chtěli hříchu za každou cenu vyhybat.

Aplikace

Už jsi někdy zápasil se závistí kvůli něčímu úspěchu? Jaký je nejlepší lék na tento smrtící duchovní problém (Ef 5,20)?

Po lahůdkách nedychti

¹Když s mocným člověkem k jídlu sedáš si, dobře si uvědom, co se ti nabízí. ²Neukrotíš-li svoji chuť, sám si do krku vrazíš nůž. ³Po jeho lahůdkách nedychti – ten pokrm je totiž ošidný! ⁴Neníš se houbou za bohatstvím, měj rozum a rychle přestaň s tím. ⁵Jen je zahlédneš, bohatství už tu není, roztáhne křídla jako orel, k nebi uletí! ... ³¹Do vína nezahleď se – jak rudé je, jak v poháru jen jiskří, jak hladce klouže do hrdla! ³²Nakonec ale jako zmije uštkne, dokáže otrávit jako had. ³³Tvé oči uvidí prapodivně, tvé srdce bude mluvit spleteně. (Př 23,1–5.31–33; B21)

Osobní studium

Není náhodou, že první pokušení člověka se týkalo jídla (Gn 3,3). Neposlušnost a sněžení zakázaného plodu přineslo hřích a smrt na svět (Gn 3,1–7; Ř 5,12). Také je třeba připomenout tvrdou skutečnost, že první zmínka o pití vína v Bibli je uvedena ve velmi negativním a ponížujícím příběhu (Gn 9,21).

Jak je požívání alkoholu představeno v Př 23,29–35?

Každý asi viděl či slyšel, jak zničující může být alkohol. Jistě, ne každý, kdo pije, skončí opilý tak, že o sobě neví. Ale s největší pravděpodobností opilce v příkopu, když se poprvé napil, nenapadlo, že nakonec skončí špatně.

„Člověk, který si navykl pít opojné nápoje, je v zoufalé situaci. Není s ním rozumná řeč, nedá se přesvědčit, popírá svoji závislost. Jeho tělo a mysl jsou nemocné, jeho síla vůle je oslabena a jeho chuť bez kontroly. Sám kníže sil temnoty ho drží v otroctví a on nemá moc se z něho vymanit.“ (3BC 1162)

Proč bychom měli podle Př 23,1–8 ovládat své chutě?

Tyto verše se týkají důležitějších záležitostí, než jen stolování. Biblický text je varováním pro ty, kteří rádi jedí a mají velký apetit (Př 23,2). Metafora o přikládání nože na něčí krk je zvláště silná: znamená nejen omezení chuti k jídlu, ale také naznačuje, jaké riziko pro naše zdraví mohou představovat některé potraviny. Hebrejské sloveso „bin“ je překládáno jako „pečlivě zvážit“ a vyjadřuje myšlenku pečlivého rozlišování mezi různými druhy potravin. Stejně slovo používá Šalomoun, když žádá o moudrost, aby mu pomohla „rozlišovat [bin] mezi dobrem a zlem“ (1Kr 3,9). Inspirovaný autor přísloví toho má na mysli více než jen problém ovládnutí chuti k jídlu. Jeho rady se týkají také hostin a společenského pití alkoholu, tedy okamžiku, kdy jsme pod tlakem a v pokušení „dychtit po pochoutkách“ (Př 23,3).

Aplikace

Přemýšlej o někom, koho znáš a jehož život byl zničen alkoholem. Proč by tento jeden příklad měl stačit na to, aby ti pomohl pochopit, proč bys nikdy neměl tento jed dát do svého těla?

Naše odpovědnost

¹¹Vysvobod'ty, kdo jsou vlečeni na smrt; což se neujmeš těch, kdo se potácejí na popravu? ¹²Řekneš-li: „My jsme to nevěděli,“ což ten, který zpytuje nitro, tomu nerozumí? Ten, který chrání tvůj život, to neví? On odplatí člověku podle jeho činů. ... ²³I toto jsou výroky moudrých: Stranit osobám při soudu není dobré. ²⁴Kdo řekne svévolníkovi: „Jsi spravedlivý,“ na toho bude láteřit lid, na toho zanevrou národy. ²⁵Ti, kdo mu domluví, dojdou blaha, a budou požehnáni vším dobrým. ²⁶Na rty líbá ten, kdo dává správné odpovědi. ²⁷Zajisti své dílo venku, starej se o ně na svém poli a potom si postavíš i dům. ²⁸Nebud' bezdůvodně svědkem proti bližnímu! Chceš svými rty klatmat? (Př 24,11.12.23–28)

Osobní studium

„Řeknu-li o svévolníkovi: ‚Svévolníku, zemřeš,‘ a ty bys nepromluvil a nevaroval ho před jeho cestou, ten svévolník zemře za svou nepravost, ale za jeho krev budu volat k odpovědnosti tebe“ (Ez 33,8). Jaké základní duchovní principy odhaluje tento verš? Jak můžeme tuto myšlenku aplikovat v našem každodenním životě?

Před několika lety byla v jednom velkém evropském městě v noci napadena žena. Křičela o pomoc. Slyšely ji desítky lidí, ale nikdo se ani neobtěžoval zavolat policii. Většina lidí se jen podívala z okna a pak se vrátila k tomu, co dělali. Brzy ženské výkřiky ustaly. Později byla tato žena nalezena mrtvá, několikrát pobodaná.

Byli lidé, kteří slyšeli její výkřiky, ale nic neudělali, zodpovědni za její smrt? I když ji oni sami nenapadli, nezabila ji jejich nečinnost?

Jaké důležité principy jsou obsaženy v Př 24,11.12.23–28?

Možjišův zákon jasně varuje, že svědkové, kteří neohlásí, co viděli, ponесou vinu (Lv 5,1). Nemusíme být schopni zasáhnout proti trestné činnosti, ale pokud budeme mlčet o tom, co jsme viděli, ponесeme pak na tomto zločinu určitou vinu. Mlčením se staneme spoluviníky. Na druhou stranu, pokud řekneme při našem svědectví pravdu, v níž jsou uvedeny „správné odpovědi“ (Př 24,26), reagujeme správně a chováme se jako zodpovědní lidé. Tento čin je srovnáván s polibkem na rty – což znamená, že se člověk stará o druhé.

Aplikace

Je tragické mlčet a nic nedělat, když jde o život ženy na ulici. Ale co mnoho jiných zlých událostí ve světě: hlad, války, nespravedlnosti, rasismus či ekonomický útlak? Jaké je v těchto případech naše místo, povinnost a odpovědnost?

Podněty k zamyšlení

„Lidé kolem nás musí být probuzeni a zachráněni, jinak zahynou. Nesmíme ztratit ani okamžik. Všichni jsme postaveni před rozhodnutí, zda budeme předávat pravdu, nebo se postavíme proti ní. Mělo by na nás být znát, že jsme Kristovi následovníci. Potřebujeme něco víc než pouhé sobotní náboženství. Potřebujeme živé zásady a každodenní pocit osobní odpovědnosti. Tomu se mnozí vyhýbají a výsledkem je nedbalost, lhostejnost, nedostatek pozornosti a duchovnosti.“ (1T 99)

„Mluvme o víře, žijme vírou, pěstujme lásku k Bohu. Ukazujme světu, co vše pro nás Ježíš znamená. Vyuvyšme jeho svaté jméno, vyprávějme o jeho dobrotě a jeho milosrdenství, mluvme o jeho moci.“ (HC 20)

Otázky k rozhovoru

- 1. Společně přemýšlejte o svých odpovědích na otázku v části na neděli. Co si můžeme odnést do svého duchovního života z odpovědí ostatních? Jakým způsobem se můžeme učit budovat svou víru?**
- 2. Někdo kdysi napsal: „Je třeba pamatovat na dvě věci: Kristus za tebe zemřel a jednoho dne zemřeš i ty.“ V části na úterý bylo rozebíráno, že každý se bude zodpovídat za své hříchy. Jaké zásadní poselství bychom si měli vzít z výše zmíněného citátu?**
- 3. Znovu se vraťme k citátu z autobusu v Londýně, který byl zmíněn v části na pondělí: „Žádný Bůh pravděpodobně není. Přestaňte se strachovat a začněte si užívat života.“ Kromě toho, co již bylo zmíněno, tento výrok přináší mnoho dalších problémů. Proč by Boží existence měla být něčím, čeho by se měli lidé obávat? Co nám tento citát říká o tom, jak dobře satan zkreslil Boží charakter v myslích mnoha lidí? Zkuste společně přijít na různé způsoby, kterými byste mohli na tento citát reagovat. Znáte některé krátké, jadrné slogany, které by mohly pomoci lidem vidět naději, kterou můžeme prožívat díky našemu vztahu s Bohem?**

Pod maskou

Texty na tento týden

Př 25,2.3; 26,11–23; 27,5.6.17

Základní verš

„Před králem se nevypínej a na místo velmožů se nestav.“ (Př 25,6)

Za hadem v zahradě Eden, který pronášel sladká slova a který se zdál být tak zaujatý štěstím Evy, se skrýval nepřítel, který plánoval její smrt (Gn 3,1–6). V přestrojení za „anděla světla“ satan připravuje pro lidstvo ty nejnebezpečnější pasti (2K 11,14). Také pro nás je nebezpečné, když něco předstíráme, když tvrdíme, že jsme tím, kým nejsme. Nakonec můžeme skončit tak, že podvádíme ostatní, a někdy dokonce i sami sebe.

Existují různé způsoby klamání. Nejčastěji se tak děje prostřednictvím řeči. Některá z přísloví, jimiž se budeme zabývat, upozorňují na nebezpečí lži, lichotek, krásných slov, která však zakrývají špatné záměry a myšlenky. Musíme dávat pozor nejen na to, co říkáme ostatním, ale také na to, jak interpretujeme, co druzí říkají nám. Ježíš to vyjadřuje slovy: „Hle, já vás posílám jako ovce mezi vlky; buďte tedy obezřetní jako hadi a bezelstní jako holubice“ (Mt 10,16).

Tajemství Boha

²*Sláva Boží je věc ukrýt, sláva králů je věc prozkoumat.* ³*Výšiny nebes, hlubiny země a srdce králů nelze prozkoumat. (Př 25,2.3)*

Osobní studium

Život je plný záhad. Fyzik David Deutsch napsal: „Každodenní události jsou překvapivě komplexní, mám-li to vyjádřit termínem základní fyziky. Když naplníte rychlovarnou konvici vodou a zapnete ji, pak ani všechny superpočítače na Zemi, které zkoumají stáří vesmíru, nedokážou vyřešit rovnice, jež by předpověděly, co všechny ty molekuly vody budou dělat – a to ani v případě, kdybychom mohli nějakým způsobem určit jejich počáteční stav a všechny vnější vlivy, které na ně působí (což je samo o sobě neřešitelný úkol).“ (DEUTSCH, David. *The Beginning of Infinity: Explanations That Transforms the World*. New York: Viking Penguin, 2011, s. 107)

Pokud jsme zahanbeni něčím tak jednoduchým, jako jsou molekuly vody, jak bychom se mohli domnívat, že pochopíme tajemství Boha?

K jakému poznání dochází autor v Př 25,2.3? Jak je možné aplikovat ho na nějakou situaci, kterou může člověk v životě prožít?

Boží sláva se liší od slávy králů v jeho „tajemné“ podstatě. Jako lidé nejsme schopni plně Boha pochopit. Hebrejský kořen slovesa „str“ („skrývat“, „skrýt“), z kterého pochází naše slovo „tajemství“, je ve Starém zákoně používán často. Popisuje a charakterizuje to, co dělá Hospodin, jediný pravý Bůh (Iz 45,14.15). Jsou věci, jež se týkají Boha, které jako lidé prostě nemůžeme pochopit. Naopak to, co dělá krále slavnými, je jejich otevřenost, mohou být prozkoumáni. Transparentnost a zodpovědnost by měla být nejdůležitější charakteristikou vůdců (Dt 17,14–20). Královou povinností je „prozkoumat věc“ – tedy vysvětlit to, co dělá.

Aplikace

Život je tak plný nezodpovězených otázek... Ve zlomku vteřiny mohou zdánlivě náhodné události znamenat život nebo smrt. Někteří lidé jdou z jedné tragédie do druhé, zatímco jiným se daří dobře. To vše by nás mělo vést k životu víry. Co všechno se ve tvém životě děje, co musíš přijmout vírou a v čem musíš důvěřovat Bohu? Máš nějakou jinou možnost?

Blázen jako moudrý

¹¹Jako se pes vrací ke svému zvratku, tak hlupák opakuje svou pošetilost. ¹²Uvidíš-li muže, který si připadá moudrý, věz, že hlupák má víc naděje než on. (Př 26,11.12)

Osobní studium

V dnešním světě (zejména tom západním) je populární názor, že vše je relativní. To znamená, že co platí pro jednu osobu nebo jedno kulturní prostředí, nemusí být pravdou pro jiné. Zatímco v určité oblasti to platí (na některých místech se například jezdí po pravé straně silnice, na jiných po levé straně), na jiné úrovni může být tento přístup velmi nebezpečný – zejména v morální oblasti. Zde je něco správné a něco špatné – bez ohledu na to, kde žijeme a jaký je náš osobní názor. Vždy bychom měli korigovat své názory Božím slovem a pravdami, které se v něm nacházejí. Boží slovo musí být naším hlavním zdrojem poznání toho, co je správné a co špatné, poznání dobra a zla.

Na co si všichni musíme podle Př 26,11.12 (Sd 21,25; 1K 1,20.21; 2,6.7 a 2K 1,12) dávat pozor?

Z textů je zřejmé, že názor, že člověk dělá jen to, co je správné v jeho vlastních očích, není nový. V dějinách se objevuje stále a je stejně špatný kdysi i nyní. Jak již bylo zdůrazněno, nikdo z nás nechápe všechno; ve skutečnosti úplně nerozumíme ničemu. Všichni v některých oblastech musíme růst a učit se, a proto bychom měli být vždy otevření. V případě hlupáků, jak je vidět v Př 26,11.12, je důvod k obavám, že jejich jednání ovlivní i ostatní. Oni jsou totiž plně přesvědčeni o své moudrosti; budou tedy opakovat svou pošetilost. Mohou být dokonce tak přesvědčiví, že si ostatní budou myslet, že jsou moudří, budou si jich vážit a ptát se jich na rady, které však mohou vést k velkým problémům (Př 26,8). Bláznovství, které se šíří a je označeno jako „moudrost“, je velmi škodlivé. Kromě toho, hlupáci jsou tak nadutí, že si ani neuvědomují svou pošetilost.

Aplikace

Jak často jsi v pokušení udělat kompromis v něčem, o čem víš, že jsou to základní hodnoty, základní pravdy? Co se však stane, když upustíš od některých základních hodnot? Jak je možné zjistit, které z nich jsou důležitější?

Lenoch

¹³Lenoch říká: „Na cestě je lvíče, v ulicích je lev.“¹⁴Dveře se otáčejí ve svém čepu a lenoch na svém loži. ¹⁵Lenoch sáhne rukou do mísy, ale je mu zatěžko vrátit ji k ústům. ¹⁶Lenoch si připadá moudřejší než sedm zkušeně odpovídajících. (Př 26,13–16)

Osobní studium

Stejně jako studenti, kteří tráví více času a energie přípravou taháků na zkoušku než studiem, je ironické, že líní lidé velmi snaživě hledají výmluvy pro svou lenost.

Před čím jsme varováni v Př 26,13–16?

Líný člověk může mít pravdu: „Na cestě je lvíče, v ulicích je lev“ (Př 26,13). Proto je podle něho rozumnější zůstat doma, a ne se nebezpečí vystavovat. Ale takovým přístupem se ochuzuje o mnohé možnosti, které život nabízí. Nikdy nedoceníme krásu růže, pokud nebudeme riskovat, že nás mohou zranit její trny. Nebudeme schopni pohnout se kupředu, pokud máme strach z překážek. Lidé bez odvahy nikdy neokusí plnost života.

Co odhalují některá z ostatních přirovnání v těchto verších? Stejně jako se dveře houpou na pantech, ale nikam nejdou, líní lidé se válejí ve svých postelích; to znamená, že jen mění svou polohu, ale také nikam nejdou.

Druhé přirovnání ve verši 15 je ještě více zarážející. Líní lidé mohou dostat do svých rukou misku jídla, ale jsou příliš líní na to, aby ji zvedli k ústům a začali jíst.

Ještě horší je ale intelektuální lenost, uzavřenost mysli a sebejistota postavení. Proto budou mít líní lidé vždy pravdu, budou „moudřejší“ než sedm moudrých (Př 26,16), nebudou otevření jiným názorům, i kdyby byly moudřejší než ty jejich. Ti, kdo si myslí, že mají odpovědi na všechny otázky, je obvykle nemají.

Aplikace

„Na soudu nebudou lidé odsouzeni za to, že vědomě věřili lži, ale za to, že nevěřili pravdě. Potřebujeme důkladně poznat, co je pravda.“ (PP 55; NUD 19) Jaká je naše role v předávání biblického poselství, aby ho ostatní mohli poznat? Kde naše odpovědnost začíná a kde končí?

Přítel jako nepřítel

⁵Lepší jsou zjevná kárání než skrývaná láska. ⁶Věrně jsou míněny šlehy od milujícího, ale záluďné jsou polibky nenávidícího. ... ¹⁷Železo se ostří železem a jeden ostří tvář druhého. (Př 27,5.6.17)

Osobní studium

Více nás dokážou zklamat naši přátelé než naši nepřátelé. Důvodem je, že od našich přátel očekáváme dobré, kdežto zlo očekáváme od našich nepřátel. V praxi to však vždy nemusí fungovat tímto způsobem. Proto nás kniha Přísloví varuje: někdy se přítel chová jako nepřítel, a naopak, nepřítel jako přítel.

Kdy je kárání podle Př 27,5,6 znamením lásky?

Láska není jen o polibkách a sladkých slovech. Láska nás někdy nutí pokárat našeho přítele nebo naše dítě – a to může být velmi nepříjemné, může se to jevit jako odsuzující a kritické. Dokonce riskujeme, že pokud promluvíme, můžeme o přátele přijít. Přesto, pokud nebudeme své přátele varovat a kárat, když dělají něco špatného – a to zejména v případě, když jim to může ublížit, jakými jsme přáteli? Otevřená výtka je také známkou toho, že naše láska není postavena na iluzi a předstírání, ale je založena na pravdě a na vzájemné důvěře.

Co může ovlivnit podle Př 27,17 otevřená konfrontace mezi přáteli?

Obraz ostření železa naznačuje vzájemný prospěch. Skutečná konfrontace přátelství prověří, zlepší jeho kvalitu, ale také povzbuzuje a posiluje obě strany. Lidé, kteří se uzavírají jen do sebe a svých vlastních myšlenek a nikdy nevystavují své problémy různým pohledům, neporostou v poznání ani v kvalitě charakteru.

Aplikace

Už jsi někdy byl pokárán za něco, co by ti v důsledku mohlo opravdu ublížit? Představ si, že bys nebyl předem nijak varován. Pamatuji na to, až bude potřeba udělat něco takového pro někoho jiného. Jak můžeš někoho napomenout, aby pochopil, že mu chceš pomoci a zachránit jej, a ne jej odsoudit a zkritizovat?

Nepřítel jako přítel

***17* Chytá psa za uši, kdo se rozlítí ve sporu, který se ho netýká. *18* Jako pomatený, který střílí ohnivé šípy a smrtící střely, *19* tak jedná muž, který obelstí bližního a řekne: „Já jsem jen žertoval.“ *20* Není-li už dřevo, uhasne oheň, není-li klevetník, utichne svár. *21* Uhlí do výhně, dříví na oheň – tím je svárlivý muž pro vzplanutí sporu. *22* Řeči klevetníkovy jsou jak pamlsky, sestoupí až do nejvnitřnějších útrob. *23* Stříbrná poleva na hliněném střepu jsou planoucí rty, ale zlé srdce. (Př 26,17–23)**

Osobní studium

Co řeší text v Př 26,17–23?

Opět je zdůrazněna moc slova, tentokrát v kontextu škod, které způsobují pomluvy a hádky. Ti, kdo pomlouvají vašeho nepřítele před vaší tváří, abyste si mysleli, že jsou na vaší straně, jsou opravdu jako „uhlí“: podporují spor, vedou vás do ohně, který znamená více problémů (Př 26,21).

Podobně „planoucí rty“, což je velmi výmluvné přirovnání, mohou skrývat „zlé srdce“ (Př 26,23). Politik, který chce být zvolen, obchodník, který chce prodat své zboží, muž, který chce svést ženu – ti všichni, stejně jako my, vědí o síle slov a moci výmluvnosti.

Ponaučení ze zmíněné biblické pasáže je, že bychom měli být opatrní a nevěřit každé pěkné řeči, kterou slyšíme. Mohou být nebezpečné právě proto, že jsou hezké. Někteří lidé jsou velmi dobrými řečníky; jejich slova mohou znít tak přesvědčivě, tak upřímně a tak starostlivě, ale ve skutečnosti se za nimi skrývá něco úplně jiného. I když jsme už asi všichni někdy byli oběťmi podobných lidí a jejich způsobů, je pravděpodobné, že i my jsme se dopustili stejné věci: něco jsme někomu říkali, ale cítili jsme a zamýšleli něco úplně jiného. Příslíví se v tomto případě silně staví proti takovému podvádění.

„Všechno, co křesťané dělají, by mělo být průzračné jako sluneční světlo. Pravda je od Boha; podvod, v každé ze svých nesčetných forem, je od satana. ... Není lehké ani snadné říkat vždy pravdu. Nemůžeme mluvit pravdu, pokud nebudeme pravdu znát. Často však předsudky, myšlenkové zkreslení, nedostatek znalostí a chybný úsudek brání správnému pochopení otázek, se kterými se setkáváme a řešíme je. Nemůžeme mluvit pravdu, pokud se naše mysl neustále neřídí Tím, kdo má pravdu.“ (RC 71)

Aplikace

Jak otevřený a transparentní jsi, když něco říkáš? Jsou tvá slova a myšlenky vždy v souladu? Pokud ne, jak dlouho může fungovat tento rozpolcený postoj (Mt 10,26.27)?

Podněty k zamyšlení

„Přijetí Ducha Božího nás nezbavuje nutnosti používat své schopnosti a nadání, ale učí nás, jak využít všechny síly k Boží slávě. Lidské schopnosti, když jsou pod vedením Boží milosti, jsou používány k těm nejlepším účelům na zemi. Neznalost nepřidává na pokoře ani na duchovnosti žádnému člověku, který tvrdí, že je následovníkem Krista. Pravdy Božího slova mohou být nejlépe oceněny přemýšlivým křesťanem. Kristus je nejlépe oslaven těmi, kdo mu slouží moudře. Nejdůležitějším cílem výchovy je umožnit nám používat sílu, kterou nám svěřil Bůh – tak abychom mohli být představiteli náboženství Bible a ukazovat tak na Boží slávu. Jsme zavázáni Bohu, jenž nás stvořil a dal nám existenci, za nadání a schopnosti, které nám svěřil, a je naší povinností tato nadání a schopnosti používat a dále rozvíjet.“ (CT 361.362)

Otázky k rozhovoru

- 1. Diskutujte společně o tajemstvích, se kterými se setkáváme v každodenním životě – ať už v přírodě, v lidských vztazích, nebo v otázkách týkajících se víry, Boha a spasení. Jednou z největších ironií života je, že čím víc se učíme, tím víc si uvědomujeme, jak málo toho víme. Proč to platí o to víc u duchovních pravd?*
- 2. Jsou některé pravdy, které jsou opravdu relativní, kulturní a měnitelné? Jak je můžeme odlišit od pravd, které jsou věčné, univerzální a neměnné? Proč je tak důležité rozpoznat mezi nimi rozdíl? Proč je jedním z největších nebezpečí, když se tyto podmíněné pravdy míchají s těmi věčnými?*
- 3. Jedno rčení říká, že moudří lidé si drží své přátele blízko a své nepřátele ještě blíže. Co to může znamenat? Jaký máme názor jako křesťané na toto rčení (Mt 10,16)?*

Žít vírou

Texty na tento týden

Př 28,3–9.19.20.22.27; 29,13.15

Základní verš

„Kdo se třese před lidmi, ten klade sobě léčku, kdo však doufá v Hospodina, má v něm svůj hrad.“ (Př 29,25)

Dnešní doba přináší informační přetlak. Doléhá k nám množství hlasů z mnoha stran. Často je proto těžké rozlišit, co je správné, a co špatné. Jako křesťané nacházíme odpověď v Bibli – Božím písemně zaznamenaném zjevení. Musíme se naučit spoléhat na Boha a poslouchat jeho zákon. Vše ostatní pak bude následovat samo.

Ježíš řekl: „Hledejte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno“ (Mt 6,33). Tím nejdůležitějším v našem životě by mělo být následování Boha. Pokud nebude Bůh v našich životech na prvním místě, pak toto místo zabere něco jiného – což je modlářství. Dostat se do tohoto stavu není tak složité. Naučit se důvěřovat Bohu je možné jen životem víry. Život křesťana je cestou, při které se rozhodujeme pro to, co nám řekl Pán. Budoucí důsledky těchto našich rozhodnutí pak vkládáme do Božích rukou.

Dodržujte zákon

‘Ti, kteří opouštějí Zákon, vychvalují svévolníka, ale ti, kteří jej zachovávají, se jim stavějí na odpor. ... ‘Rozumný syn dodržuje Zákon, ale kdo se přátelí se žrouty, dělá svému otci hanbu. ... ‘Odvrací-li se někdo od slyšení Zákona, i jeho modlitba je ohavností. (Př 28,4.7.9)

Osobní studium

Ze třinácti výskytů slova „Tóra“ – tedy „zákon“ nebo „učení“ – v knize Přísloví jsou čtyři ve 28. kapitole (dvakrát ve verši 4 a dále ve verších 7 a 9). Ačkoli použití tohoto slova v knize Přísloví je ve významu „učení“ moudrého člověka (Př 13,14), v izraelské tradici toto slovo také odkazuje na Boží zjevení, o čemž svědčí i samotná kniha Přísloví (Př 29,18).

Co nám Př 28,4.7.9 odhaluje o významu zákona v našem životě?

To, co odlišovalo izraelský lid od jiných národů, nebyl jejich způsob myšlení či abstraktní teologické názory. Byla to jejich konkrétní rozhodnutí v životě – mimo jiné v oblastech stravování, odpočinku, vztahu k životnímu prostředí a jejich vztahů se sousedy a rodinou. Právě to je „posvěcovalo“ a „oddělovalo“ od všech ostatních národů. Tato rozhodnutí a volby byly založeny na respektování dokonalého zákona a zásad, které v zákoně nacházíme.

Koneckonců jako lidé nedokážeme být moudřími sami od sebe, nedokážeme vždy ani rozlišit mezi dobrem a zlem (1Kr 3,9). Potřebujeme Boží zákon, aby nám pomohl získat soudnost. Jinými slovy, získávání moudrosti nezávisí na intelektuálním nebo duchovním cvičení. Je nezbytně spojené s poslušností zákona, který je platný nezávisle na nás, našem myšlení, našich přáních či touhách, ale také na společnosti a kultuře, která nás obklopuje.

Tento zákon je Boží věčný zákon. Podřídít se tomuto zákonu je činem víry. Pavel píše: „Nestydím se za evangelium: je to moc Boží ke spasení pro každého, kdo věří, předně pro Žida, ale také pro Řeka. Vždyť se v něm zjevuje Boží spravedlnost, která je přijímána vírou a vede k víře; stojí přece psáno: ‚Spravedlivý z víry bude živ‘“ (Ř 1,16.17).

Aplikace

Jakých potíží a problémů jsi byl ušetřen, protože ses zavázal ve víře dodržovat Boží zákon? Jak by se tvůj život lišil, kdyby ses Božímu zákonu nepodřídil?

Hledejte Hospodina

“Ti, kteří opouštějí Zákon, vychvalují svévolníka, ale ti, kteří jej zachovávají, se jím stavějí na odpor. ⁵Lidé zlí nerozumějí právu, kdežto ti, kdo hledají Hospodina, rozumějí všemu. (Př 28,4.5)

Osobní studium

Zákon (Tóra) je velmi důležitý pro život víry, ale není sám o sobě zdrojem života. Naopak, zákon poukazuje na to, co je hřích – a hřích vede ke smrti (Ř 7,7–13). Důležitost Tóry je způsobena tím, že pochází od Boha. Bez Boha by Tóra byla jen legalistickým vyznáním víry, které nemá nic společného s Božím původním plánem. Život v poslušnosti Božího zákona se vztahuje k životu s Bohem. Tóra nenahrazuje Boha; je to jen učitel, který (podle Pavlovy analogie) vede studenty k jejich mistru (Ga 3,24).

Jak nás zákon vede podle Ga 3,24 k Ježíši, abychom mohli být skutečně „ospravedlněni z víry“?

Kniha Přísloví není jen knihou moudrosti, je to především kniha o Bohu. Hledání moudrosti poslušností zákona nás přibližuje k Hospodinu a ke spáse, kterou On zdarma nabízí skrze víru v Ježíše Krista.

Proč je pro nás důležité podle Př 28,5 „rozumět všemu“?

Slovo „rozumět“ se používá ve verši 5 dvakrát, stejně tak je dvakrát zmíněno slovo „zákon“ ve verši 4. Tyto dva verše jsou propojené: dodržování zákona (verš 4) a hledání Hospodina (verš 5) patří k sobě. Ve skutečnosti to neznamená jen vědět a dělat, co je správné. Toto porozumění se týká „všeho“ – jednoduše proto, že všechno pochází od Boha. Pro starověký Izrael nebylo poznání všech věcí odděleno od náboženské zkušenosti. Víra byla úzce spjata s osobností člověka – tedy i s jeho racionálním porozuměním. Bylo nemyslitelné mít víru bez přemýšlení nebo rozum bez víry, protože Bůh je základem obou.

Aplikace

Proč je víra v Boha velmi rozumným životním postojem, kterého bychom se měli držet? Proč je mnohem víc nelogické a nerozumné odmítat Boha než v něj věřit?

Slovo pro bohaté

⁸Kdo rozmnožuje svůj statek lichvou a úrokem, shromažďuje jej pro toho, kdo se smilovává nad nuznými. ... ¹⁹Kdo obdělává svou půdu, nasytí se chlebem, kdežto kdo následuje povaleče, nasytí se chudobou. ²⁰Věrný muž má mnoho požehnaní, ale kdo se žene za bohatstvím, nezůstane bez trestu. ... ²²Závistivec se honí za majetkem a neví, že na něj přijde nedostatek. ... ²⁷Kdo dává chudému, nebude mít nedostatek, ale kdo dělá, že nevidí, sklídí hojnost kleteb. (Př 28,8.19.20.22.27)

Osobní studium

Před čím jsme v 1J 2,15–17 varováni a jak se můžeme chránit před nebezpečím, o kterém se v textu mluví?

Ačkoli představa o tom, co znamená být „bohatý“, se značně liší, kniha Přísloví nám předkládá některé rady, jak se stát „bohatým“ a jak se vypořádat se svým „bohatstvím“, jakmile jej člověk získá.

Nesnažme se zbohatnout na úkor chudých (Př 28,8). Naše bohatství není ničím obhajitelné, pokud je získáme na úkor chudých. Jak již bylo zmíněno, Bible velmi silně vystupuje proti těm, kteří zneužívají chudé pro svůj vlastní zisk.

Dávejme chudým (Př 28,27). Na rozdíl od „chamtivého člověka“ (Př 28,25; B21) ten, kdo je štědrý k chudým, dojde požehnaní.

Pilně pracujme (Př 28,19). Bohatství by nemělo přijít jako výsledek krádeže nebo náhody, ale jako odměna za naši tvrdou práci. To, co získáme, závisí na kvalitě naší práce. Pokud jsme bohatí, měli bychom si to zasloužit.

Nesnažme se zbohatnout rychle (Př 28,20.22). Naše přísloví představují dva možné scénáře: (1) když člověk zavírá oči před nějakým nečestným jednáním, stává se spoluvínikem tohoto činu (Př 28,22); (2) když touží po bohatství svých rodičů a obere je o to, co potřebují k životu (Př 28,24). Nejhorší je, když si lidé, kteří takové činy páchají, odůvodňují své špatné skutky v myslích, a tak přesvědčí sami sebe, že neudělali nic špatného.

Aplikace

Peníze jsou v tomto světě velmi mocnou silou, což je důvodem, proč o nich mluví hodně i Bible. Pokud budeš toužit po penězích (stejně jako skoro všichni ostatní), jak si můžeš být jist, že se nestanou pastí, kterou Ježíš nazývá „svod bohatství“ (Mk 4,19; ČSP)?

Slovo pro chudé

³Chudý muž, který utiskuje nuzné, je jako déšť, který odplavuje půdu a nedává chléb. ... ⁶Leptší je chudák žijící bezúhonně než falešný obojetník, byť bohatý. (Př 28,3.6)

Chudý a utlačovatel se střetávají, ale oběma dal světlo očí Hospodin. (Př 29,13)

Osobní studium

Jaká je hlavní myšlenka Př 29,13?

Chudí a bohatí jsou si rovni. Obraz světla, který je použit v Př 29,13, poukazuje na tuto problematiku z pohledu stvoření. Jak bohatí, tak chudí byli stvořeni Bohem (Př 22,2). Všichni získali dar života a na všechny svítí slunce. Stejně jako bohatí dostali své poučení o tom, jak se chovat k chudým, také chudí mají milovat i své utlačovatele – a v některých případech to mohou být také třeba bohatí (Mt 5,44.45).

Jaké je poselství Př 28,3?

Chudí mají stejné povinnosti jako bohatí (Př 28,3). Chudoba by neměla být omluvou pro nepravost. Skutečnost, že možná byli utlačováni, jim nedává právo utiskovat ostatní. Ježíšovo podobenství o nemilosrdném služebníkovi, který utlačuje toho, kdo je na tom hůře než on sám, ukazuje, že tato reakce, i když nečekaně na straně chudých (těch, u kterých by si člověk mohl myslet, že by měli mít více pochopení pro ostatní chudé lidi), není nic neobvyklého (Mt 18,22–35). V Přísloví 28,3 je použit obraz deště, který je obvykle požehnáním, ale zde se mění v ničivou vichřici. Tento obraz ilustruje abnormalitu takového chování a zklamání, jež je jeho důsledkem.

Jaký princip je obsažen v Př 28,6?

Spravedliví chudí jsou lepší než zlí bohatí (Př 28,6). Podle tradiční moudrosti by spravedlivý člověk neměl být chudý, neboť chudoba je prý jen trest pro líné (Př 24,34). Realita života je však složitější. Chudí mohou být oběťmi nespravedlnosti nebo okolností, jež jsou mimo jejich kontrolu. To se často může stát. Nicméně hodnoty, které kniha Přísloví předkládá, jsou jasné a jednoznačné. Spravedlnost je důležitější než bohatství a úspěch není stoprocentním ukazatelem spravedlnosti.

Aplikace

Co můžeš dělat, když se dostaneš do pokušení slevit ze svých hodnot a zásad pro materiální zisk? Jak můžeš chránit sám sebe před tímto svodem – při vědomí, že upadnout do této pasti lze velmi snadno?

Milovat pravdu

Hůl a domluva dávají moudrost, ale bezuzdný mladík dělá ostudu své matce. (Př 29,15)

Osobní studium

Pavel v 2Te 2,10 píše o ztracených: „Neboť nepřijali a nemilovali pravdu.“ To nejdůležitější, co můžeme naučit naše děti, naše studenty a každého, kdo je otevřený učit se, je milovat Pravdu – Ježíše Krista.

„Ať se zabýváme jakýmkoli oborem, pokud upřímně toužíme poznat pravdu, dostáváme se do kontaktu s neviditelnou mocnou Inteligencí, která působí ve všem kolem nás. Lidská mysl se tak setkává s Božími myšlenkami, smrtelný člověk s věčným Bohem. Toto setkání je základem nejvyššího vzdělání. Je to jedinečná Boží metoda rozvoje.“ (ED 14; VYCH 9.10)

Jaký důležitý princip nacházíme v Př 29,15 a 29,19 – a to nejen v oblasti vzdělávání, ale celkově v životě?

Ačkoliv je náš příklad důležitý, někdy je třeba kárat nebo trestat. To platí zejména u našich dětí. Občas jim musí být domluveno či musejí být potrestány, aby bylo možné uvést je na správnou cestu.

Od přirozenosti jsme všichni padlí a zkažení, a to se týká i roztomilých malých bytostí, které milujeme – našich dětí. Pro naše maličké neděláme nic dobrého tím, když jim ve všem vyhovíme. Děti ve skutečnosti nejenže potřebují disciplínu, ony ji chtějí. Potřebují vědět, že existují hranice a že je třeba, aby je respektovaly. Matka, která se domnívá, že musí respektovat svobodu svých dětí, a umožní jim dělat, co chtějí, aniž by někdy řekla „ne“, se nakonec dožije toho, že jim to oběma přinese „ostudu“ (Př 29,15) a s největší pravděpodobností lítost a smutek dětem – když ne teď, pak jistě tehdy, až se stanou dospělými.

Aplikace

Je něco, čemu ses naučil jako dítě a pamatuješ si to doted? Jak ti to pomohlo v životě k lepšímu?

Podněty k zamyšlení

„Boží nařízení stojí na naprosto neměnných spravedlivých základech a jsou vyjádřena takovým způsobem, aby přinesla štěstí do života těch, kteří je respektují... Náboženství prohlubuje vztah člověka k Bohu, ale nejen k němu; nebeské principy mají být prakticky prožívány takovým způsobem, aby byly pomocí a požehnáním i pro druhé lidi.“ (SD 267)

„Zanedbání výchovy dětí pro Pána způsobilo, že se mnoho lidí zařadilo do skupiny nepřátel Boha. Kdyby jim byla věnována dostatečná péče, mohli být Kristovými spolupracovníky. Falešné představy a nerozumná, neusměrněná láska podporovaly rysy, které učinily z dětí nelaskavé a nešťastné lidi, otrávilily životy rodičů a rozšířily jejich škodlivý vliv z pokolení na pokolení. Dítě, které není vychováváno a vedeno, nebude uctívat Boha a přinese otcí i matce hanbu. ... Rodiče zavírají dětem brány Božího města tím, že zanedbávají své povinnosti a neomezují své děti v konání zla.“ (5T 325.326)

Otázky k rozhovoru

- 1. Přestože ruský spisovatel Lev Nikolajevič Tolstoj vyrůstal v křesťanské rodině, později opustil na mnoho let svou víru. Když byl starší, čelil krizi a zabýval se otázkou: Co je smyslem života, který zcela jistě končí smrtí? I když hledal odpovědi ve všech oblastech poznání a vědomostí, nenašel je. Nakonec si uvědomil, že jediná logická odpověď na otázku života a jeho významu musí být nalezena ve víře – v něčem, co přesahuje samotnou logiku. To znamená, že jeho logika mu řekla, aby překročil do světa víry, a tak získal odpovědi na otázku po smyslu života. Proč je víra v Ježíše tou nejlogičtější volbou, kterou můžeme udělat, pokud hledáme význam a smysl života?*
- 2. Co prakticky znamená milovat pravdu? Jak přicházíme k poznání pravdy? A jak si můžeme být jisti, že nám nic nestojí v cestě, abychom milovali pravdu nade vše?*

Pokora moudrých

Texty na tento týden

Př 30,1–9.11–14.17–20.24–28.32.33

Základní verš

„Blaze chudým v duchu, neboť jejich je království nebeské.“ (Mt 5,3)

Pokora je v Bibli považována za velmi důležitou ctnost. Největší z proroků, Mojžíš, je označen jako nejpokornější člověk, který kdy žil (Nu 12,3). Podle Micheáše 6,8 Hospodin očekává od člověka, aby „pokorně chodil se svým Bohem“. Ježíš také trvá na tom, že pokora je ideál, který by měl křesťan přijmout: „Kdo se pokoří a bude jako toto dítě, ten je největší v království nebeském“ (Mt 18,4).

Máme snad něco, čím se můžeme vychloubat? Každý nádech, každý krok a každý dar přichází od Boha, v němž „žijeme, pohybujeme se, jsme“ (Sk 17,28). Ve světle kříže je i naše spravedlnost jako „poskvrněný šat“ (Iz 64,5). Čím se tedy můžeme chlubit?

Tento týden se zaměříme v rámci studia knihy Přísloví na pokoru. Vzhledem k naší situaci je velmi rozumné, abychom byli naplněni pokorou.

Kdo si myslíš, že jsi?

¹*Slova Agúra, syna Jákeova. Výnos. Výrok toho muže k Ítielovi, k Ítielovi a Ukalovi. ²Já jsem nejtupější z mužů a lidskou rozumnost nemám. ³Moudrosti jsem se neučil ani jsem si neosvojil poznání Svatého. ... ³²Jsi bloud, vynášíš-li se; máš-li nějaký záměr, ruku na ústa! ³³Stloukáním smetany vznikne máslo, tlak na nos přivodí krvácení, tlak hněvu vyvolá spor. (Př 30,1–3.32.33)*

Osobní studium

Co představují verše v Př 30,1–3.32.33?

Ponižování se, které vidíme v těchto textech, je zcela něco odlišného od obvyklého vyvyšování vládců ve starověkém Blízkém východě. Ti se často s oblibou chlubí svou moudrostí, svými úspěchy a vojenskými vítězstvími. Šalomoun se sám popisuje jako ten, kdo převyšuje „všechny krále země bohatstvím i moudrostí“ (1Kr 10,23; Kaz 2,9). Nebúkadnesar prohlásil: „Zdali není veliký tento Babylón, který jsem svou mocí a silou vybudoval“ (Da 4,27).

Protože autor textu přiznává svou vlastní nevědomost, nazývá vychloubání „hloupostí“. Hebrejské slovo pro „hloupost“ je „nabal“, což má souvislost se jménem Nábal. Tento člověk svých jednáním ilustroval hloupou pýchu (1S 25). Jeho naduté vychloubání přineslo důsledky v podobě hněvu a neshod. Apoštol Pavel také nazýval některé z členů sboru „blázny“, kteří se považují za moudré – a co bylo ještě horší, chlubili se tím (2K 11,18.19).

Mělo by nám být líto lidí, kteří se vychloubají (a snaží se tím zamaskovat vlastní nedostatek sebevědomí a nejistotu). Obvykle to ukazuje, jak jsou ve skutečnosti neznalí a naivní.

Aplikace

Proč se, podle L 18,9–14, velmi jednoduše můžeme dostat do stavu, v němž byl farizeus? Jak se může této pasti vyhnout?

Poznání Boha

4Kdo vystoupil do nebe i sestoupil? Kdo si nabral vítr do hrstí? Kdo svázal vody do pláště? Kdo vytýčil všechny dálavy země? Jaké je jeho jméno a jaké je jméno jeho syna? Vždyť je znáš. 5Všechna Boží řeč je protřibená, on je štítem těch, kteří se k němu utíkají. 6K jeho slovům nic nepřidávej, jinak tě potrestá a budeš shledán lhářem. (Př 30,4–6)

Osobní studium

Pýcha se objevuje u lidí, kteří osobně nepoznali Hospodina. A naopak, člověk, který žije ve společenství s Bohem, by měl být pokorný, protože je neustále v kontaktu s Tím, kdo nás všechny převyšuje. Když přemýšlíme o velikosti vesmíru a uvědomujeme si, že uctíváme Toho, kdo tento vesmír vytvořil, a že tentýž Bůh pro nás trpěl v osobě Ježíše na kříži, je těžké si představit, že bychom byli pyšní a nadutí.

Co Př 30,4–6 odhaluje o síle, vznešenosti a tajemství Boha?

Pět řečnických otázek v Př 30,4 nás nutí uvědomit si, jak moc toho o Bohu ještě opravdu nechápeme. Jakou výzvu před nás kladou?

Protože Bůh je Stvořitel (první čtyři otázky), zůstává daleko za hranicemi našeho chápání (pátá otázka). V knize Jób klade Bůh Jóbovi podobné otázky, aby si uvědomil, že nemůže pochopit Boha nebo jeho cesty (Jb 38–40,2).

Skutečnost, že Bůh je Stvořitel a že jej nemůžeme plně pochopit, nám dává důležitou lekci o tom, jak bychom měli přijmout jeho písemné zjevení. Kdo jsme my, když naše chápání i těch nejjednodušších věcí v přírodě je zahaleno a je plné tajemství, abychom zpochybnili Boží slovo či nebrali vážně části, které nechápeme anebo nám nedávají smysl?

Aplikace

Přemýšlej nad vznešeností a tajemstvím stvoření. Co ti to říká o vznešenosti a tajemství Stvořitele? Jakou ti tato vznešenost a tajemství může dát útěchu a naději?

Ani moc, ani málo

⁷O dvě věci tě prosím; neodpírej mi je, dříve než umřu: ⁸Vzdal ode mne šálení a lživé slovo, nedávej mi chudobu ani bohatství! Opatřuj mě chlebem podle mé potřeby, ⁹tak abych přesyacen neselhal a neřekl: „Kdo je Hospodin?“ ani abych z chudoby nekradl a nezneuctil jméno svého Boha. (Př 30,7–9)

Osobní studium

Text zaznamenaný v Př 30,7–9 obsahuje jedinou modlitbu v knize Přísloví. Není náhodou, že tato prosba následuje ihned po zdůraznění, že Bůh je Stvořitel (Př 30,4), a po příslibu jeho věrnosti (Př 30,5).

Než budeme o cokoli Boha prosit, je důležité, abychom si byli jisti naším pevným vztahem k němu, naší důvěrou. Pokud bychom lhali, pak jednáme, jako by Bůh, který zná všechny věci, ani neexistoval. To je důvodem, proč je vyznání hříchu předpokladem pro odpuštění (1J 1,9). Boha nemůžeme podvádět, On nás vidí přesně takové, jakými jsme. Když se modlíme a pokořujeme se („ať položí svá ústa do prachu“ – Pl 3,29), odhalujeme tím nejen naši úctu a pokoru, ale ukazujeme také, že jsme si vědomi naší duchovní nahoty před Bohem.

V Přísloví 30,8 pisatel žádá Boha, aby mu „nedával“ chudobu ani bohatství. Když je sloveso „dávat“ poprvé použito v Bibli ve vztahu k lidem, týká se Božího daru potravin – jídla (Gn 1,29). A proto je v mnoha kulturách jídlo tradičně spojováno s modlitbou. Tato základní potřeba, která nás dělá tak závislými na Bohu Stvořiteli, předkládá zkušenost modlitby jako základ našeho přežití.

Obě v textu zmíněné prosby nevedou jen k vyrovnanosti lidského charakteru. Nakonec se setkávají v jednom cíli, kterým je Boží sláva. Pokud dostaneme příliš málo, můžeme krást a tak urážet Boha; pokud naopak budeme mít moc, nemusíme pocítovat potřebu Boha, či dokonce můžeme začít popírat jeho existenci. Je pozoruhodné, že tato druhá zmíněná skutečnost nás může vést k odchodu od Boha, ta první nás pravděpodobně udrží s ním v kontaktu.

Modlitba Otčenáš přináší stejný dvojitý záměr a cíl prosby: (1) „Dej nám dnes náš každodenní chléb“ (Mt 6,11), tedy prosba o poskytnutí našich základních potřeb; (2) „Neuved' nás v pokušení“ (Mt 6,13), tedy starost o to, co skutečně potřebujeme.

Aplikace

Přemýšlej o tom, jak jsi závislý na Bohu. Jak je možné přijímat tuto skutečnost tak, aby ti zároveň pomáhala růst ve víře? Jaké nebezpečí ti hrozí ve chvíli, kdy zapomínáš na tuto závislost?

Činy těch, kteří jsou domýšliví

¹¹Je pokolení, které zlořečí svému otci a své matce nežehná, ¹²pokolení, které se pokládá za čisté, ale není umyto od své špíny, ¹³pokolení, jež z vysoka hledí a přezíravě zvedá víčka, ¹⁴pokolení, jehož zuby jsou meče a jehož špičáky jsou dýky, aby požíralo v zemi utištěné a ubožáky mezi lidmi. ... ¹⁷Oko, které se vysmívá otci a pohrdá poslušností matky, vyklovou havrani od potoka, nebo je sezobou supí mláďata. ... ²⁰Stejně je tomu s cestou cizoložné ženy: pojí, otře si ústa a řekne: „Nedopustila jsem se ničemnosti.“ (Př 30,11–14.17.20)

Osobní studium

Pokora je pozitivní a přináší požehnání, nedostatek pokory je však nebezpečný a přináší kletby. Kniha Přísloví zdůrazňuje důležitost pokory a zmiňuje i ovoce, které přináší. Obsahuje však i přísná varování před nebezpečími, která pocházejí z pýchy.

Neúcta k rodičům (Př 30,11.17). Nejvážnějším projevem domýšlivosti a pýchy je, když děti pohrdají svým zdrojem života. Je velmi významné, že právě toto přikázání – ctít své rodiče a žehnat jim – je spojeno se zaslíbením života (Ex 20,12; Ef 6,2.3) a jeho přestoupení je potrestáno smrtí (Ex 21,15.17).

Samospravedlnost, sebestřednost (Př 30,12.20). Hříšníci, kteří si o sobě myslí, že jsou spravedliví, jsou na tom špatně, protože zůstanou ve svém hříchu. Jsou totiž přesvědčeni, že jsou čisti a nepotřebují odpuštění. To je důvodem, proč je vyznání hříchu natolik zásadní pro získání odpuštění (1J 1,9). Laodicejští, kteří tvrdí, že jsou bohatí, inteligentní a dobře oblečení (i když nevědí, že jsou chudí, slepí a nazí), dostávají radu, aby získali od Boha prostředky na zlepšení své zoufalé situace (Zj 3,14–18).

„Zde jsou představeni lidé, kteří se pyšní tím, jaké mají duchovní poznání a výsady. Neodpověděli ale na nezasloužená požehnání, která jim Bůh udělil. Jsou plni vzpoury, nevděčnosti a zapomnětlivosti vůči Bohu. Ale Bůh s nimi přesto jedná tak, jak jedná milující, odpouštějící otec s nevděčným, svévolným synem. Vzpírají se jeho milosti, zneužívají jeho výsad, pohrdají jeho příležitostmi a nevdají jim přízemní život v uspokojení, v žalostném nevděku, život prázdného formalizmu a pokrytecké neupřímnosti.“ (FW 83; VS 74)

Pohrdání (Př 30,13.14). Obraz vykreslující namyšlené lidi není pěkný. Nejenže „z vysoka hledí a přezíravě zvedají víčka“, ale oni také pohrdají těmi, které považují za méněcenné nebo méně důležité, než jsou oni sami. Obraz „tesáků“ a „zubů“ (Př 30,14) upozorňuje na to, jak špatné jsou jejich činy.

Aplikace

Přemýšlej o tom, jak ses choval nebo jak se chováš k ostatním – zejména k těm, vůči nimž bys mohl mít určitý pocit nadřazenosti (mnozí z nás tyto pocity zažili, že ano?). Jak se máme chovat správně? Jak můžeš projevit potřebnou pokoru?

Lekce z přírody

¹⁸Tyto tři věci mám za podivuhodné a čtyři nemohu pochopit: ¹⁹cestu orla po nebi, cestu hada po skále, cestu lodi v srdci moře a cestu muže při dívce. ... ²⁴Tito čtyři jsou na zemi nejmenší, a přece znamenití mudrci: ²⁵mravenci, národ bez síly, a přece si zajišťuje v létě pokrm; ²⁶damani, národ bez moci, a přece si staví obydlí v skalách; ²⁷kobylky, které nemají krále, a přece všechny vytáhnou válečně seřazeny; ²⁸ještěrka, kterou můžeš vzít do ruky, a přece bývá v královských palácích. (Př 30,18.19.24–28)

Osobní studium

V celé Bibli nacházíme obrazy z přírody jako ilustrace k vysvětlení duchovních pravd. Kniha Přísloví dává ve 30. kapitole skrze obrazy z přírody lekce o pokoře.

Co nám Př 30,18.19 říká o mezích lidského poznání?

Autor přísloví Agúr vidí tajemství v mnohých „obyčejných“ věcech. Zmiňuje fascinující směs záhad. První dva obrazy se týkají zvířat – let orla na obloze a had, který se plazí po zemi. Pak přesouvá svou pozornost na dvě záležitosti, které se týkají lidí: loď plující po moři a vztah muže se ženou. Dokonce i dnes, se všemi našimi vědeckými poznatky, mnohá tajemství zůstávají tajemstvími. Je velmi důležité, abychom nikdy neztratili naše vnímání a úctu k hloubce a vznešenosti života. Tento přístup nám pomůže, abychom zůstali pokornými před Bohem.

Jakých dalších tajemství přírody si autor v Př 30,24–28 všímá a vzbuzují v něm pozornost a úctu?

Je zajímavé, že bezprostředně předcházející verše (Př 30,20–23) mluví o lidské hlouposti a pýše. Pak se autor přesouvá do světa zvířat a připomíná malá a skromná stvoření. Když je zmiňuje, používá stejné hebrejské slovo pro „moudrost“, které je předtím použito v souvislosti s člověkem (Př 3,13), a dokonce i v odkazu na samotného Boha (Jb 12,13; Ž 104,24). I dnes, se všemi našimi vědeckými pokroky, často nevíme a nechápeme, co a jak tito tvorové dělají. O co víc jejich chování muselo mást tohoto moudrého muže kdysi dávno. A byl opravdu moudrý, protože jedním ze znaků moudrosti je, že umí přiznat, jak málo toho ví dokonce i o těch nejběžnějších věcech.

Aplikace

Přemýšlej o některých „nejobyčejnějších“ věcech v přírodě: o listu stromu, kapce vody, mušli... Jak by tě skutečnost, že i ty nejobyčejnější věci jsou plné záhad, měla udržovat pokorným?

Podněty k zamyšlení

„Podobnou úctu bychom měli projevovat také k Bibli. Měli bychom mít k této knize úctu, nepoužívat ji nikdy pro běžné účely ani s ní zacházet neopatrně. Boží slovo by nikdy nemělo být vyslovováno jako žert anebo překrouceno do podoby vtipu. ‚Všechna Boží řeč je protříbená.‘ (Př 30,5) ‚Co vysloví Hospodin, jsou slova ryzí, stříbro přetavené... ‚sedmkrát protříbené.‘ (Ž 12,7)“ (ED 244; VYCH 143)

„Kristus začal své Kázání na hoře požehnáním. Blahoslavení jsou ti, kdo si uvědomují svoji duchovní bídu a cítí potřebu vykoupení, řekl. Evangelium má být kázáno chudým, ne pyšným, kteří si myslí, že jsou duchovně bohatí... Dokud člověk neuzná svoji vlastní slabost, nezbaví se pocitu soběstačnosti a nepodřídí se Bohu, nemůže Pán pro jeho záchranu nic udělat. Jen za těchto podmínek může člověk přijmout dar, který mu Bůh chce udělit. Tomu, kdo si uvědomuje svoji bídu, není nic odepřeno. Má neomezený přístup k všemohoucímu Bohu.“ (DA 299.300; TV 188)

Otázky k rozhovoru

- 1. Zamyslete se společně nad plánem spasení a nad tím, co bylo vyžadováno pro naši záchranu. To znamená, že jsme tak padlí, tak zkažení a tak zlí, že pouhá proměna k lepšímu by k vykoupení z hříchu nestačila. Bez ohledu na to, jak moc jsme se změnili, nezachrání nás to. Potřebovali jsme náhradníka, zástupce, někoho, kdo se zákonně postaví na naše místo a jehož spravedlnost nás před Bohem ospravedlní. Jak nám tato skutečnost ukazuje, že pycha a nadutost jsou jedny z těch nejhorších hříchů padlých bytostí, jimiž jsme?*
- 2. Jak naše existence závisí na Bohu? Jak nám příroda ukazuje, že Bůh udržuje naši existenci?*
- 3. Zamyslete se nad modlitbou v Př 30,7–9. Podívejte se na její vyrovnanost. Jak můžeme nacházet rovnováhu ve všem, co děláme? Proč je to tak důležité?*

Ženy a víno

Texty na tento týden

Př 31,4–10.12.15.18.20.25–31

Základní verš

„Nevydávej své síly ženám a svoje cesty tomu, co ničí krále. Nehodí se králům, Lemóeli, nehodí se králům být pijany vína a vládčům toužit po opojném nápoji.“ (Př 31,3.4)

Kniha Přísloví začala poučeními otce (Př 1,1.8; 4,1) a končí naučením matky (Př 31,1). Jméno Lemúel se může vztahovat k Šalomounovi. Jeho matka varuje svého syna před dvěma nejzávažnějšími hrozbami pro krále: vínem a ženami.

Spojení vína a žen je záměrné. Chce-li být král schopný i jako vládce, musí být velmi opatrný na to, čím se nechá ovlivňovat. Oba zmíněné faktory mohou být velmi silné. Ačkoli správná žena by mohla být prospěšná, alkohol je pouze a jen problémem.

V úvodu se rady otce týkaly duchovního získání moudrosti. Nyní, na závěr, se matka zabývá použitím moudrosti v reálném životě. Duchovní principy, kterým jej učil otec, by neměly význam, kdyby ten, kdo o nich ví, nedodržel praktické rady matky.

„Na zdraví“

⁴Nehodí se králům, Lemóeli, nehodí se králům být pijany vína a vládcům toužit po opojném nápoji, ⁵aby nikdo z nich v opilosti nezapomněl na Boží nařízení a nepřevrtil při nikoho z utištěných. ... ⁸Otevři svá ústa za němého, za právo všech postižených, ⁹ústa otevři, sud' spravedlivě a zastaň se utištěného a ubožáka. (Př 31,4.5.8.9)

Osobní studium

V mnoha kulturách je pití alkoholu spojeno s přáním zdraví a spokojeného života. Lidé pozvedají sklenku a přejí si navzájem dlouhý život. Je ironií, že každá sklenka zkracuje život. Pěkně navržené láhve, rádoby vtipné pijácké písně, chytré reklamy, a dokonce i některé „vědecké“ poznatky utvrzují a uklidňují pijáky v jejich představě, že alkohol jim neškodí, či je dokonce pro ně dobrý. Kniha Přísloví již jedno varování proti tomuto smrtícímu podvodu přinesla (Př 23,30–35). Nyní se téma znovu objevuje a ukazuje na škody, které pití může přinést.

Před čím konkrétně varují verše v Př 31,4.5?

Destruktivní účinek vína, resp. alkoholických nápojů, se projevuje v tom, jak snadno může člověku narušit jeho úsudek. I když je alkohol špatný pro běžné lidi, pro krále nebo pro někoho, kdo má moc, může přinést destruktivní důsledky. Král, který pije, nejen „zapomíná na zákon“ a neví, co je správné, ale také jeho rozsudky jsou zkreslené: ten, kdo se provinil, je prohlášen za nevinného, a nevinný za toho, jenž je vinen.

V sázce je zde schopnost rozlišovat mezi tím, co je správné a špatné, mezi dobrem a zlem. Zákaz pití vína je úzce spojen se základní moudrostí – a proto se vztahuje na každou lidskou bytost. Je pozoruhodné, že toto riziko je důvodem, který je uveden ve zvláštním zákazu pití alkoholu pro kněze: „Musíte rozlišovat svaté od nesvatého a nečisté od čistého“ (Lv 10, 9.10).

Aplikace

Téměř každý už viděl devastující účinky alkoholu v mnoha životech. Jak můžeš pomoci lidem kolem sebe, zejména mladým, vyhybat se tomu, co jim i ostatním může přinést jen škodu?

„Na smrt“

‘Dejte opojný nápoj hynoucímu a víno těm, kterým je hořko, ⁷ať se napije a zapomene na svou chudobu a na své plahočení již nevzpomíná. (Př 31,6.7)

Osobní studium

Jak máme chápat verše v Př 31,6.7?

Zběžné přečtení těchto veršů může vzbudit dojem, že Lemúelova matka umožňuje konzumaci vína nebo jiného alkoholu osobě, která už téměř umírá (verš 6), nebo člověku, který je zahořklý či negativní (verš 7). Tento výklad by však byl v rozporu nejen v kontextu ostatních veršů – Lemúelova matka v předchozích verších varovala krále před pitím vína – ale také se všeobecným kontextem knihy Přísloví, která systematicky a důrazně pití vína zakazuje. Pokud se Bůh stará o naše tělo a zdraví, pak není možné interpretovat tyto texty v souvislosti s podporou požívání alkoholu.

Navíc analýza použití výrazu „který hyne“ v knize Přísloví ukazuje, že toto sloveso je vždy spojeno se zlými, bezbožníky (Př 10,28; 11,7.10; 19,9.28; 28,28). Prostřednictvím výrazu „který hyne“ Lemúelova matka odkazuje na spojení se zlými. Pokud jde o výraz „těm, kterým je hořko“, ten představuje lidi zatrpklé a negativní (Př 31,6), kteří se stejně jako zlí stávají necitlivými a „zapomínají“ na svou chudobu (Př 31,7).

„Satan shromáždil padlé anděly, aby společně vymysleli nějaký způsob, jak co nejvíce uškodit lidským rodinám. Byl podáván jeden návrh za druhým, až nakonec sám satan vymyslel plán. Vezme plod vinné révy, také pšenici a další plody, které Bůh dal jako jídlo, a změní je v jed, který bude ničit fyzické, duševní a mravní síly člověka. Tak lidem zastřeš mysl a získá nad nimi plnou kontrolu, aby je mohl ovládat. Pod vlivem alkoholu jsou lidé vedeni k páčání zla všeho druhu. Prostřednictvím zvrácené chuti k jídlu tak bude svět poškozen. Svedením lidí k pití alkoholu by satan způsobil jejich soustavný sestup a pád.“ (TE 12)

Aplikace

Proč je úplná abstinence od alkoholu tou nejlepší volbou? Může být na konzumaci alkoholu něco pozitivního v kontextu biblických rad i důsledků, jež je možné ve společnosti vidět? Jaké konkrétní škody může alkohol způsobit?

Statečná žena

Ženu statečnou kdo nalezne? Je daleko cennější než perly. (Př 31,10)

Osobní studium

Kdo je „statečná žena“ z Př 31,10? Z řady náznaků vyplývá, že autor má na mysli více než jen zbožnou ženu nebo ideální manželku. Z mnoha pasáží v knize Přísloví (Př 1,20–33; 3,13–20; 4,5–9; 8) vysvítá, že „statečná žena“ reprezentuje moudrost. Zosobnění moudrosti jako ženy je oprávněné – a to nejen proto, že hebrejské slovo pro „moudrost“ (Chokmah) je podstatné jméno ženského rodu, ale také proto, že umožňuje židovskému autorovi předkládat mnohá poučení pro náš každodenní život. Moudrost není zobrazena jako nějaký vznešený a nedosažitelný ideál, ale jako velmi praktická a vstřícná žena, která by se mohla stát naším životním společníkem.

Toto poslední představení moudrosti je prezentováno prostřednictvím akrostichu, tedy básně, kdy každý verš začíná hebrejským písmenem v abecedním pořadí – jako je tomu v knize Pláč a v mnoha žalmech.

Porovnejte text o moudrosti v Přísloví 8 s textem o „statečné ženě“. Jaké vlastnosti „statečné ženy“ nám připomínají moudrost v 8. kapitole?

Je vzácná a stojí za to ji najít (Př 31,10; 8,35).

Je hodnotnější než rubíny (Př 31,10; 8,10.11.18.19).

Stará se o jídlo (Př 31,14; 8,19).

Je silná (Př 31,17.25; 8,14).

Je moudrá (Př 31,26; 8,1).

Je chválená (Př 31,28; 8,34).

I když žijeme v tzv. informačním věku a přestože jsme získali mnohem více znalostí, než měla předchozí generace, neznamená to, že naše generace bude o něco rozumnější než předchozí. Ve skutečnosti, jak řekl Martin Luther King, „máme řízené střely a bloudící lidi“.

Aplikace

Jak ti zaslíbení z 1K 1,21 pomáhá žít vírou?

Pilná žena

¹²Pracuje mu jen dobro a žádné zlo po celý svůj život. ... ¹⁵Ještě za noci vstává dát potravu svému domu a příkazy služkám. ... ¹⁸Okusí, jak je dobré její podnikání. Její svítlna nehasne ani v noci. ... ²⁰Dlaň má otevřenou pro utištěného a ruce vztahuje k ubožáku. ... ²⁵Síla a důstojnost je jejím šatem, s úsměvem hledí vstříc příštím dnům. (Př 31,12.15.18.20.25)

Osobní studium

Ctnostná a statečná žena v Přísloví 31 tvrdě pracuje a je velmi aktivní. Báseň trvá na této charakteristice (Př 31,27), která představuje moudrého v porovnání s bláznem (Př 6,6; 24,33.34). Její činnost je komplexní a konkrétní. Být duchovní neznamená, že bychom měli být v nečinnosti – to vše pod záminkou, že se zabýváme velmi důležitými náboženskými otázkami, a proto nemáme čas starat se o „banální“ záležitosti (L 16,10). Žena podle Př 31,13 „pracuje s chutí vlastníma rukama“. Je zajímavé, že není zobrazena jako duchovní člověk, například jak se modlí nebo medituje. Je představena jako efektivní a produktivní žena – stejně jako Marta v evangeliích (L 10,38–40).

Proč žena podle Př 31,12.15.18 neustále pracuje?

Pracuje „po celý svůj život“ (verš 12), a to i v noci (verše 15 a 18). Je neustále aktivní a ostražitá. Důvodem její neustálé pozornosti je její zodpovědnost. Bez ní by se vše rozpadlo.

Jak má podle Př 31,20.25 rozvrženy své projekty?

Zde je představeno velmi důležité kritérium, které se týká i naší práce a úsilí: bude ověřeno časem. Teprve budoucnost osvědčí kvalitu našich skutků. Chceme-li pracovat moudře, myslíme na budoucnost, nejen na okamžitou odměnu.

I když se text ve Zj 14,13 zabývá trochu jinou záležitostí, princip, který obsahuje a jenž souvisí s předchozí myšlenkou z knihy Přísloví, je velmi důležitý: „Blahoslaveni mrtví, kteří umírají v Pánu. Ano, praví Duch, ať odpočinou od svých prací, neboť jejich skutky jdou s nimi.“

Aplikace

Jestliže potkáváš ve svém životě nějaké zvláštní ženy (matku, jinou ženu z rodiny, manželku, učitelku, nadřízenou), jak je můžeš ocenit za všechno, co pro tebe udělaly?

Starostlivá žena

²⁶Její ústa promlouvají moudře, na jazyku mívá vlídné naučení. ²⁷Pozorně sleduje chod svého domu a chleba lenosti nejí. ²⁸Její synové povstávají a blahořečí jí, též její manžel ji chválí: ²⁹„Statečně si vedly mnohé dcery, ale ty je všechny předčíš.“ ³⁰Klamavá je líbeznost, pomíjívá krása; žena, jež se bojí Hospodina, dojde chvály. ³¹Dejte jí z ovoce jejích rukou, ať ji chválí v branách její činy! (Př 31,26–31)

Osobní studium

Jaké další důležité vlastnosti je možné podle Př 31,26–31 u této ženy rozpoznat? Proč je to pro nás všechny důležité, bez ohledu na to, kdo jsme?

V knize Přísloví je mnohokrát položen důraz na slova, na to, co říkáme. Zmiňovaná žena je známá pro svou moudrost a laskavost. Tyto vlastnosti jsou propojené. Koneckonců, je možné říci, že laskavost je další formou moudrosti – zvláště když moudrost vnímáme nejen jako to, co víme, ale i to, co říkáme a děláme.

V Př 31,26 je zmíněno zajímavé sousloví: „vlídné naučení“. Vlídnot není pomíjívá záležitost. Jedná se o princip samotné existence této ženy. Jak úžasné by bylo, kdyby „vlídnot“ ovládla všechno, co vychází z našich úst!

Jaký důležitý princip, na který se tak často zapomíná, je představen v Př 31,30?

Až příliš často jsou ženy hodnoceny jen z hlediska vnějšího vzhledu. To je velmi plytké a povrchní. Bible poukazuje na to, jak prázdný je nakonec takový postoj. Skutečná krása této ženy se nachází v jejím charakteru a v tom, jak se projevuje v jejím životě a činnosti. Krása vždy pomine, ale charakter bude trvat navždy. „Velké jméno mezi lidmi je jako písmena zapsaná v písku, ale neposkvrněný charakter potrvá celou věčnost.“ (AG 81)

Aplikace

V kterých oblastech tvého života je třeba, aby se tvůj charakter změnil k lepšímu? Určitě je potřeba se modlit. Jaké další konkrétní pozitivní kroky je třeba podniknout, aby byl vidět růst?

Podněty k zamyšlení

„Když se nechali ovládat svou chutí na víno, bylo jejich myšlení pod jeho vlivem zatemněno a nebyli schopni rozeznat rozdíl mezi posvátným a obyčejným. Nádab a Abiu zneuctili jasný Boží příkaz tím, že nabídli obyčejný namísto posvátného ohně. Bůh je potrestal; z jeho přítomnosti vyšel oheň a zničil je.“ (3T 295)

„Děti se mohou z Bible také naučit, jak si Bůh váží člověka, který poctivě manuálně pracuje. Mohou se tam dočíst třeba o ‚prorockých žácích‘, kteří si sami stavěli školu. ... Kniha Přísloví krásně popisuje moudrou ženu, která se stará ‚o vlnu a o len, pracuje s chutí vlastníma rukama.‘ ‚Ještě za noci vstává dát potravu svému domu a příkazy služkám... ‚ vysází vinici... a posílí své paže.‘ ‚Dlaň má otevřenou pro utištěného a ruce vztahuje k ubožáku.‘ ‚Pozorně sleduje chod svého domu a chleba lenosti nejí.‘ (Př 31,13–27)“ (ED 217; VYCH 129)

Otázky k rozhovoru

1. *Zamyslete se společně nad tím, že i když máme dnes mnohem více znalostí, nemusíme nutně být moudřejšími. V čem může být více znalostí bez moudrosti nebezpečnější než nedostatek znalostí bez moudrosti? Jaké příklady z nedávné doby můžeme zmínit a ilustrovat na nich, jak mohou být škodlivé znalosti bez moudrosti?*
2. *Projděte si charakteristiku „statečné ženy“. Najděte principy, jež je možné z textu aplikovat na věřící – bez ohledu na pohlaví, rodinný stav nebo věk.*
3. *Kniha Přísloví je plná praktické moudrosti. To by nám mělo naznačit, že i naše náboženství – teologie i duchovní rozměr – má také praktickou stránku. Jak si můžeme být jisti, že nebudeme zanedbávat praktické aspekty víry, když se snažíme růst ve svých teologických znalostech a duchovním prožívání?*

Použité zkratky

Biblické překlady

Standardně je v lekcích Průvodce studiem Bible používán Český ekumenický překlad. Pokud je použit jiný překlad, je u odkazu verše uvedena následující zkratka:

B21 Bible, překlad 21. století

ČSP Český studijní překlad

Díla Ellen Whiteové

U českých překladů knih Ellen Whiteové je uváděno nejnovější vydání z nakladatelství Advent-Orion.

Zkratka	Anglický název
AG	God's Amazing Grace
AH	The Adventist Home
CG	Child Guidance
COL	Christ's Object Lessons
CT	Counsels to Parents, Teachers and Students
DA	The Desire of Ages
ED	Education
FW	Faith and Works
HC	Our High Calling
MH	The Ministry of Healing
ML	My Life Today
PP	Patriarchs and Prophets
RC	Reflecting Christ
SD	Sons and Daughters of God
T	Testimonies for the Church
TE	Temperance

Zkratka	Český název
NUD	Na úsvitu dějin
PM	Perly moudrosti
PP	Patriarchové a proroci
TV	Touha věků
VS	Víra a skutky
VYCH	Výchova
ŽNP	Život naplněný pokojem

Další materiály

Zkratka	Anglický název
BC	The SDA Bible Commentary

Sbírky v 1. čtvrtletí 2015

Misijní sbírky

V prvním čtvrtletí roku 2015 jsou prostředky z misijních sbírek sobotní školy určeny pro podporu práce naší celosvětové církve. Všechny vybrané dary budou sloužit k podpoře různých misijních projektů tam, kde žijí lidé často na hranici bída a chudoby. Snad proto je pro ně evangelium o budoucnosti Božího království velmi poutavým příběhem a často i velkou nadějí pro jejich osobní život.

Sbírka 13. soboty

Finanční prostředky ze sbírky 13. soboty v prvním čtvrtletí roku 2015 jsou určeny na podporu projektů v Severo-Americké divizi. V této oblasti pracuje asi 1 100 000 členů církve a žije tu 345 000 000 obyvatel. V této oblasti vznikaly první sbory a instituce naší církve. Není také bez zajímavosti, že z této oblasti odchází do celého světa nejvíce dobrovolníků a misionářů.

Více informací naleznete postupně na www.casd.cz.

Sbírka darů 13. soboty proběhne 28. března 2015.

Marek Škrta, hospodář Česko-Slovenské unie